

ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΦΑΙΑΚΩΝ ΣΠΥΡΟΥ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ. ΤΕΥΧΟΣ 131. ΕΤΟΣ ΙΔ', 1940

ΔΡΑΧ. 30

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Ἔτησία Δραχ. 100
Δημόσια Γραφεῖα καὶ
ὀργανισμοὶ » 200

Ἔτησία ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2

Διαφημίσεις : Ὀλόκληρος σελὶς ἐξωφύλλου Δραχ. 1500
Ἡμίσεια » » » 850

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Ἐμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι
ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ περιοδικὸ
ἀποστέλλεται στὴ διεύθυνση :
Κον Σπύρον Μινῶτον
Ταχ. Θυρίς 202 Ἀθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

«Πνευματικὴ Ζωή». —

Εἰρήνης Δεντρινου : Ὁ Μαρίνος Σιγοῦρος καὶ τὸ λογοτεχνικὸ του ἔργο.

Σπύρου Μινώτου : Ἡ Ἑταιρ. Ἑπτ. Μελετῶν. — Διάφορα. — Στὸ «Νησι
τῶν Φαιάκων». —

Μιχ. Ι. Δεσύλλα : Παρήγορη στροφή. — Ἡ Γαλλικὴ Κωμωδία. — Ἡ Γ'
Πανελλήνια Καλλιτεχνικὴ Ἐκθεση. —

Οἱ Ροταριανοὶ γιὰ τὸν Ἀνδρεάδη. — Ὁ λόγος τοῦ κ. Θ. Νικολοῦδη.

Βιβλιοκρισίαι : Μιχ. Δεσύλλα : Ἡλία Βενέζη «Γαλήνη» (μυθιστόρημα).

Σπύρου Μινώτου : Παντελὴ Πρεβελάκη : «Ὁ θάνατος τοῦ Μέδικου». —

Νέα βιβλία. — Ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. —

ἌΛΛΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ»

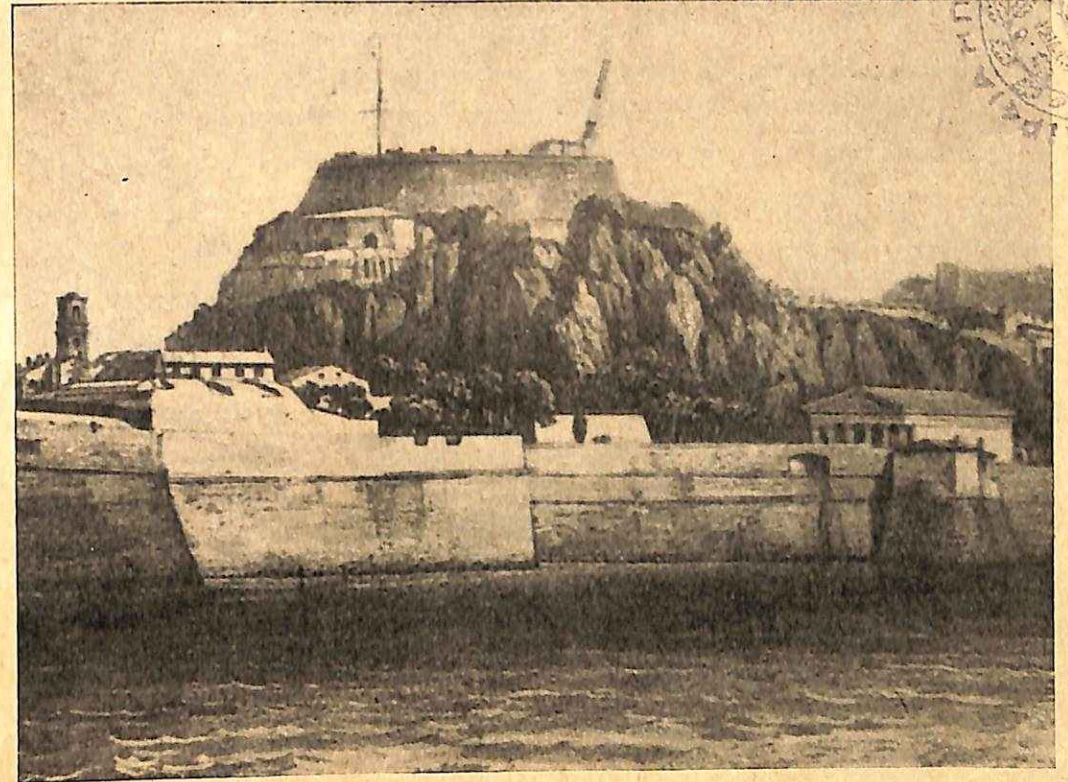
Παναγυρικὸν λεύκωμα Φωσκόλου	δραχ.	60
» » Λ. Μαβίλη	»	100
» » Γρ. Ξενοπούλου	»	50
Τὰ Φρούρια τῆς Κερκύρας	»	200
Ἡ παραγωγή τῆς Πάργας	»	50
Τραγούδια ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο	»	100
Τὸ Ρεμπელიὸ τῶν Ποπολάρων	»	50
Προηγούμενοι τόμοι τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας»	»	πωλοῦνται
πρὸς δραχ. 75—200, ἀναλόγως.		

Ἑπεύθυνος Τυπογραφείου : Ν. Κοντόγωργας, Σικελιανοῦ 39

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ Κων. Πατρί
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 36816

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ. ΤΕΥΧΟΣ 131^ο ΕΤΟΣ ΙΔ'. 1940

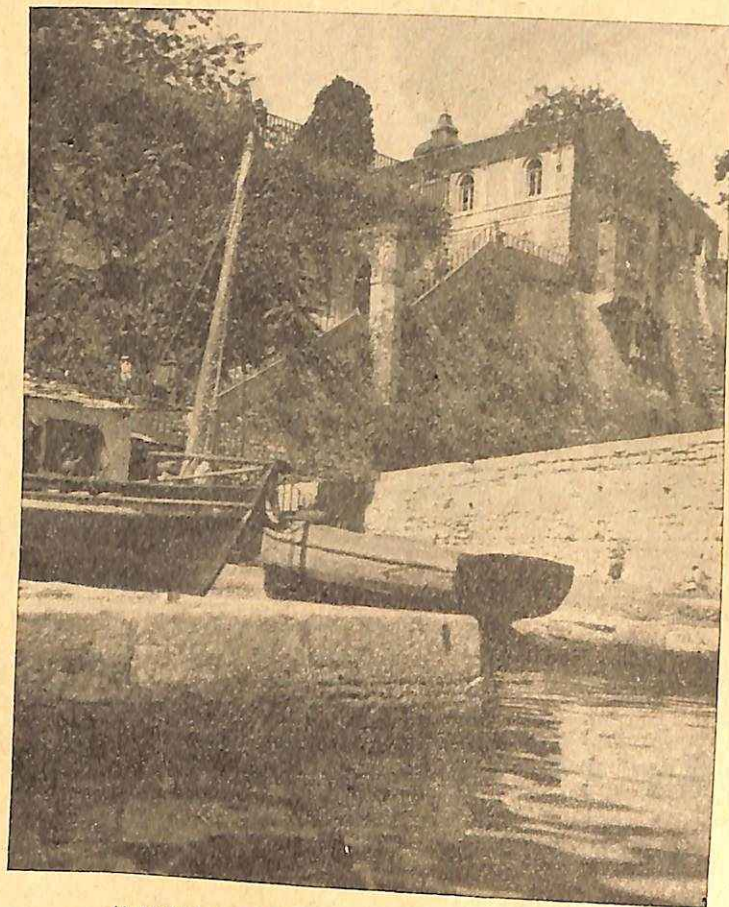
Η ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΠΙΑΝΑΔΑ (ΧΑΛΚΟΓΡΑΦ. 1863)

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΥΡΑΓΙΑ

Εὐλαβικά, σὰν προσκυνητὴς, θ' ἀντικρῦσει θέλοντας καὶ μὴ ὁ ξένος τὸ μοσχονῆσι τοῦ Ἴονίου, τὴν Ἀφροδίτη τῶν νησιῶν, τὸ «τέρας τῆς ὁμορφιάς», τὴν Κέρκυρα.

Ἕνας θαυμάσιος θαλάσσιος προθάλαμος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἄκρῃ τῆς Λευκίμμης, σ' ὁδηγεῖ, ὅπως σιτὰ παλάτια, στὴν ἀρχόντισσα τῶν νησιῶν. Τὰ νταντελλωτὰ ἡπειρωτικὰ βουνὰ μὲ τὸ βαθειὰ σταχτογαλάζιο χρῶμα τοὺς κατεβαίνουν στὴ θάλασσα, τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, σὲ παράλληλες σειρὲς γραφικῶν βουνοκορφῶν, γλυκοθώρητα μαζὶ καὶ σοβαρά, σὰ φάλαγγες στρατοῦ Τιτάνων—ὅπως εἶναι, ἄλλωστε, κ' ἐκεῖνοι ποὺ τὰ κατοικοῦν, οἱ λεον-

τόκαρδοι Ἑπειρώτες. Κ' ἡ τελευταία βουνοσειρὰ προχωρεῖ τόσο πολὺ στὴ θάλασσα, πὺν θαρρεῖς, ἔξωτικὸ πλεούμενο κι αὐτὴ, κατεβαίνει νὰ προὔπαντήσῃ τὸ καράβι. Ἀντίκρυ, τ' ἀκρωτήρι τῆς Λευκίμης, σὰν πλώρη ἀντιτορπιλλικοῦ, λὲς καὶ ροβόλησε τώρα δὲ ἀπὸ τὶς ψηλὲς κορφὲς τῶν Ἀγίων Δέκα νὰ σὲ συνοδεύσῃ κι αὐτὸ

Ἡ ΣΚΑΛΑ ΚΑΙ Ἡ ΑΠΟΒΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΡΑΚΙΝΑΣ

τιμητικὰ ἴσαμε τὴν πόλιν. Χωρὶς νὰ θέλεις, προχωρώντας ἀνάμεσά τους, ἀναγκάζεσαι νὰ τὰ προσέξεις· κ' ἔτσι θὰ προετοιμασθεῖς γιὰ τ' ἀντίκρυσμα τοῦ πανέμορφου λιμανιοῦ.

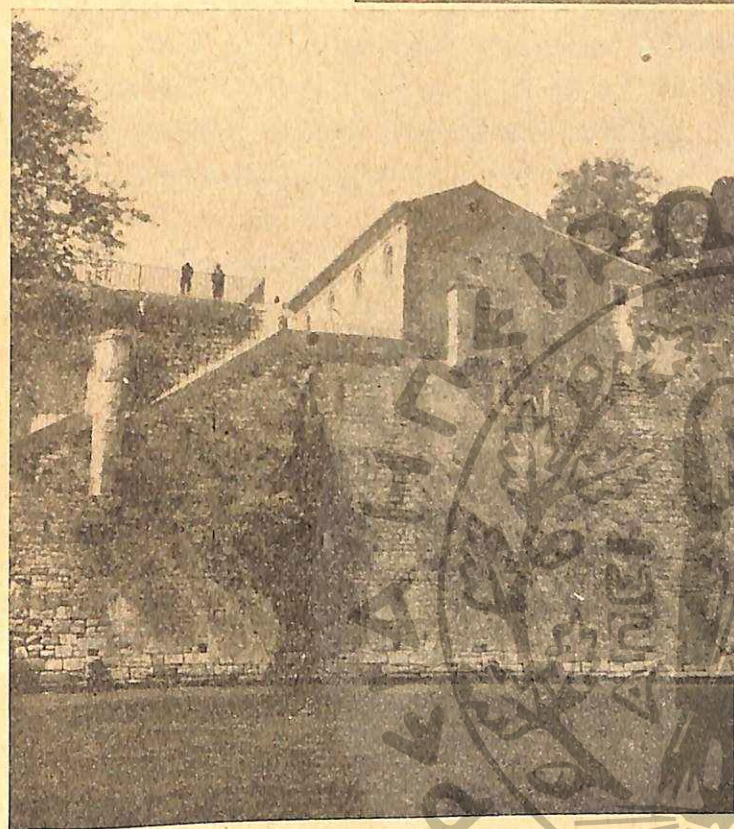
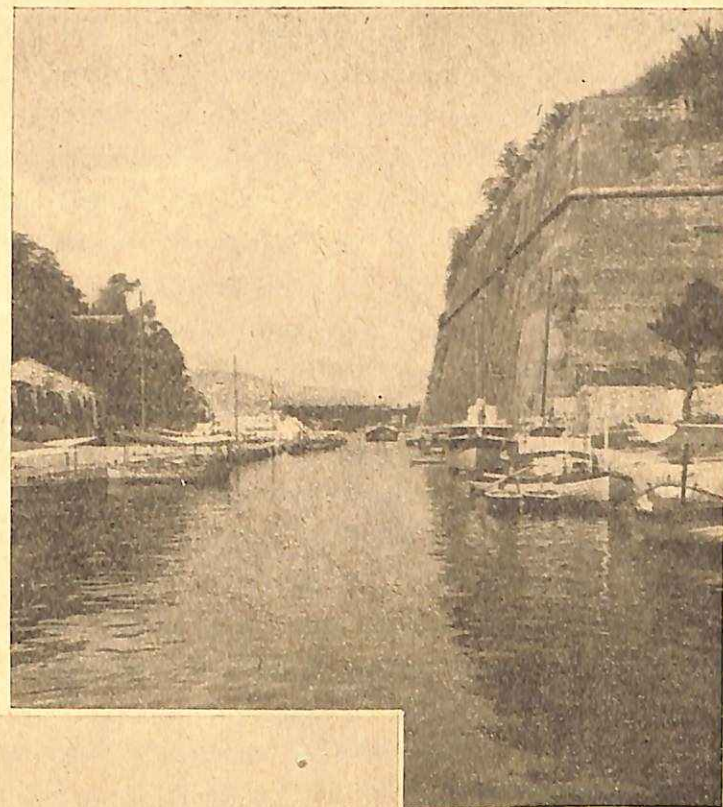
Καὶ τώρα ὅλα ὅσα βλέπεις λὲς καὶ ζωντανεύουν· λὲς καὶ στὰ «Μουράγια» τὰ παράθυρα τῶν ἀρχοντικῶν σπιτιῶν ἀνοίγουν καὶ νεράϊδες προβάλλουν νὰ σοῦ ποῦν τὸ «καλῶς ἦλθες»· λὲς κι ἀπὸ τὶς δίδυμες κορφὲς τοῦ Κάστρου ἓνα πλῆθος ἱππότες κατεβαίνουν στὴν «Κοντραφόσσα»· λὲς καὶ στὴ Σπιανάδα, τὴ Γαρίτσα, τὸ «Μονρεπὸ» καὶ στὰ ψηλῶματα, ἀνάμεσα στὴν ὀργιαστικὴ τους βλάστηση κινεῖται νύμφες· λὲς καὶ τὸ Ποντικονῆσι, ἡ Βλαχέρνα, τὸ Βίδο καὶ τ' ἄλλα γραφικὰ νησάκια σηκώνουν τὰ πανιά καὶ πλέουν πρὸς τὸ λιμάνι· μὲ δυὸ λόγια, λὲς πῶς ὅλη αὐτὴ ἡ φύση, ἔμψυχη, ρίχνει τὰ μάτια της ἐπάνω σου καθὼς σιμώνει τὸ βαπόρι...

Καὶ τότε' ἐσύ, σὲ τόσην ὁμορφιᾷ μπροστὰ, μικραίνεις, ταπει-

νώνεσαι, ὅπως μπροστὰ σὲ μιὰ μεγάλην ἀρχόντισσα. Κι ἡ ψυχὴ σου, ἄπληστη λίγο πρὶν ἀπὸ περιέργεια, πέφτει τώρα σ' ἔκσταση.

Καθὼς μπαίνει τὸ βαπόρι στὸ λιμάνι, δείχνοντάς σου τὴν ἀριστερὴ μεριὰ τοῦ Κάστρου, ἄξαφνα

Ἡ ΚΟΝΤΡΑΦΟΣΣΑ

στρίβει προσφέροντας κι ἄλλην ἐξαίσια θέα: τὸ Βίδο, τὰ Μουράγια, τὸ Νέο Φρούριο, τὴ Λασιά, τὸν Ὑψο, τὸ Λαζαρέττο· τέλος, τὸν ἀπέραντον ὄγκο τοῦ Παντοκράτορα.

Μὰ καθὼς στρίβει ἡ καρ-

Ἡ ΜΑΝΤΡΑΚΙΝΑ

διά σου πάει νὰ σπάσει μὴ συμβεῖ δυστύχημα· γιατί πέφτει ἀνάμεσα σ' ἓνα σμήνος ἀμέριμνες βαρκοῦλες, σκεπασμένες μὲ τέντες· σειρῆνες, μὲ κάθε λογῆς κουστούμια καὶ χρωματιστὲς σκούφιες, πέφτουν ἀπ' τὶς βάρκες γιὰ μακροβοῦτι στὴ θάλασσα—νὰ τὰ φιδίσια τὰ κορμιά τους στὰ διάφανα νερά!—ἀνεβαίνουν ξανὰ στὴ βάρκα, ξαναβουτοῦν, παιχνιδίζουν, γελοῦν, φωνάζουν, χαλασμοὶ κόσμου!

Εἶναι οἱ τωρινὲς Ναυσικάες, ποὺ παίρνουν τὸ μπάνιο τους στὸ «Καποσίδερο», στὴν «ξέρα γκράντε».

Κομπὸ τὸ λιμανάκι τῆς Κέρκυρας καὶ ἡ ἀποβάθρα. Πουθενὰ δὲ βλέπεις βαπόρια χοντροκομμένα καὶ καπνοῦρες, οὔτε τοὺς βαρειοὺς μαύρους ὄγκους ἀκαλαίσθητων φορτηγῶν. Δυὸ θαλαμηγοὶ καὶ ἡ κομπὴ σιλουέττα ἐνὸς πολεμικοῦ μας δελφινιοῦ εἶν' ὅλος-ὅλος τοῦ ὁ διάκοσμος. Στὴν Κοντραφόσσα, μικροὶ μάγκες καβαλλοῦν καί, θάλλεγες, βασανίζουν τὶς βάρκες ποῦχουν ἀνασυρθεῖ στὴν ἀποβάθρα γιὰ ἐπισκευή. Ἄλλες βαρκοῦλες μὲ πανιά φέρουν βόλτες στὸ Μανιράκι. Μιὰ κομπὴ «μότορμπωτ» πετᾷ σὰ γλάρος ἐπάνω στὸν ἀφρό· πάει στὴν ἄλλη πλάζ τῆς Κέρκυρας, στὴν ἄκρη τοῦ ἐξαΐσιου πάρκου Μονρεπό, ἄλλοτε θέρετρο τοῦ Ἑγγλοῦ Ἀρμοστή.

Στὴ «Σπηλιά», ὅπως λένε τὴν πλατεῖα τῆς ἀποβάθρας, πολιτισμένοι καὶ ἀξιοπρεπεῖς στέκουν οἱ πορτιέρηδες τῶν ξενοδοχείων. Αὐτοκίνητα καὶ μόνιππα μὲ τέντες περιμένουν στὴ σειρὰ. Ἀκούω τ' ἀλησμόνημένο πιά στοὺς Ἀθηναίους καμτσίκι νὰ σφυρίζει στὸν ἀγέρα καὶ τὸν ἀσυνήθιστο κρότο ποὺ κάνει ἡ ξύλινη καὶ δίχως καουτσούκ ρόδα τοῦ δικοῦ μου, καθὼς κυλᾷ πάνω στὸ λιθόστρωτο.

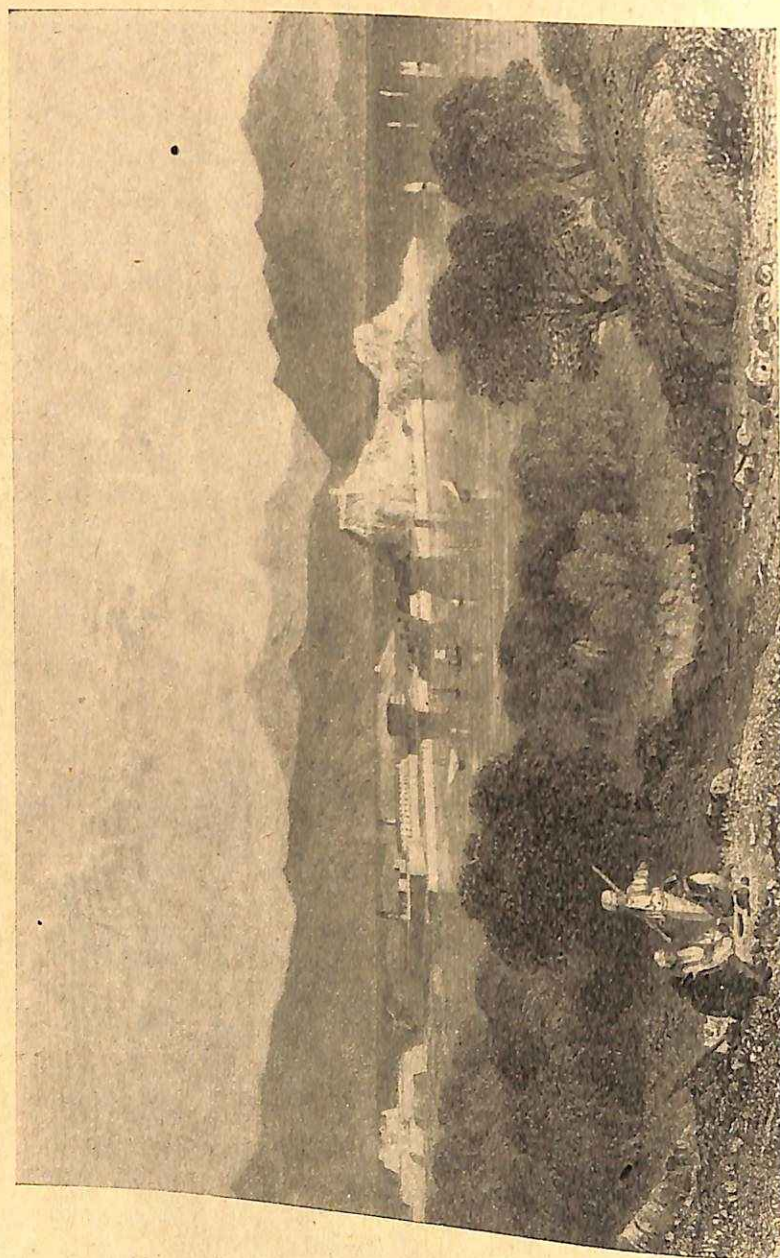
Ἀνεβαίνει τώρα τὸν πλατὺ ἀνηφορικὸ δρόμο τῆς παραλίας, τὰ «Μουράγια». Ἀραδιασμένα, ὅμοια θαρρεῖς στὴν ἀρχή, τόσο ὅμως διαφορετικὰ τῶνα ἀπὸ τ' ἄλλο, φιγουράρουν περήφανα τ' ἀρχοντικὰ παλάτια· καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτά, ἓνα στενὸ τριόροφο σπίτι ποῦζησε καὶ ἄφησε τὴν τελευταία του πνοὴ ὁ πιὸ αἰσθητικὸς Ἕλληνας, ὁ Διονύσιος Σολωμός. Ἐπειτα τ' ἀρχοντικὸ τῶν Λασκαράων, μὲ μιὰ πανώρια θολωτὴ ταράτσα· ἔπειτα τοῦ Καποδίστρια (τώρα Νομαρχία) καὶ τὸ «Κλούμπ», κέντρο ἀριστοκρατικὸ μαζὶ καὶ φιλολογικὸ, μὲ πέτρινη ἐξωτερικὴ σκάλα καὶ μὲ δυὸ ὥραϊες θολωτὲς ταράτσες, ποὺ σοῦ προσφέρουν μαγευτικὴ θέα πάνω στὸ λιμάνι, στὸ Κάστρο, στὸ Βασιλικὸ παλάτι καὶ στὴ Σπιανάδα.

Ὁλόκληρη σειρὰ ἀπὸ κομπὰ σιδερένια κάγκελλα στεφανώνουν τὰ Μουράγια, ποὺ φαντάζουν σὰν ἀπέραντη ἐξέδρα—τὸ μπαλκόνι, ἃς ποῦμε, τῆς πόλης. Ἕνας μικρὸς, ἀλλ' ἀρκετὰ φαρδὺς δρόμος, περνώντας κάτω ἀπὸ ἓνα σωστὸ μικρὸ τοῦννελ, ἀνεβαίνει ἀπότομα ἀπὸ τὰ «μπάνια τοῦ Ἀλέκου», στὰ Μουράγια.

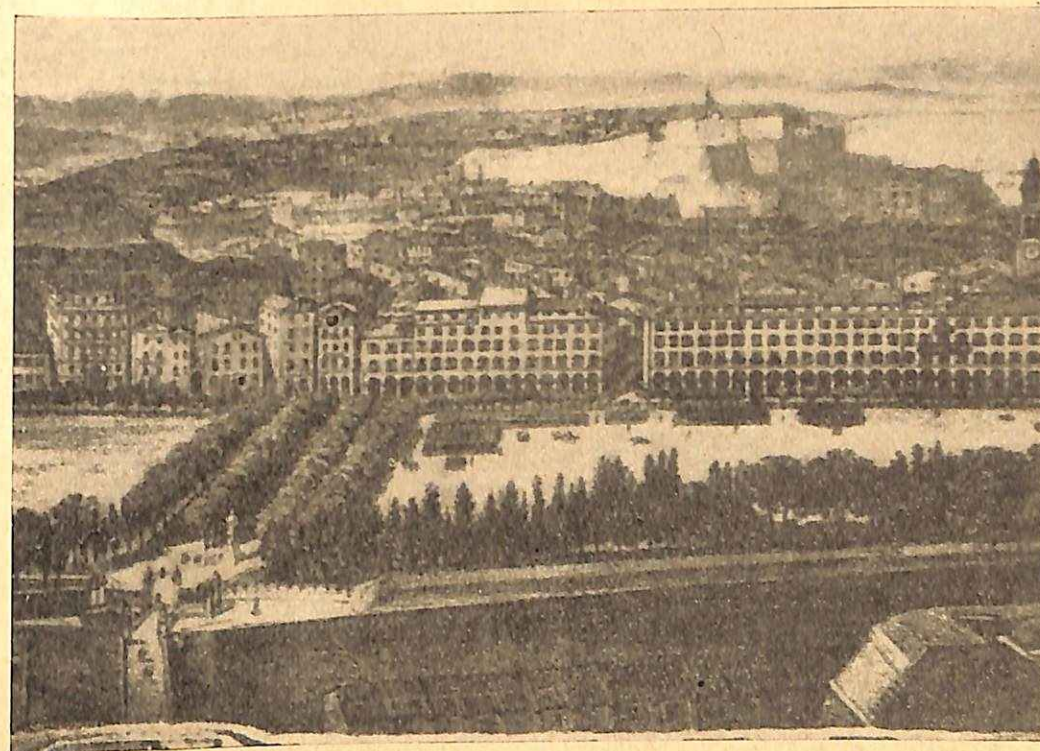
Τ' ἀμάξι μου τώρα στρίβει τὴν ὁδὸ Καποδίστρια καὶ προχωρεῖ κατηφορικὰ πιά, προσφέροντάς σου τὴν ἐξαίσια θέα τῆς πιὸ ὁμορφῆς ἐλληνικῆς πλατείας, μὰ καὶ τῆς δεύτερης ἴσως στὸν κόσμῳ, ἔπειτα ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας. Ὁ ἀμαξᾶς δὲν μᾶς περνᾷ ἀπὸ τὰ «Βόλτα», μὰ ἀπὸ τὸν παράλληλο δρόμο. Βγαίνουμ' ἔτσι στὴν Πάνω Πλατεῖα, ὅπου μιὰ ἄλλη σειρὰ πανύψηλων σπιτιῶν φτάνει ἴσαμε στὴν ἀρχὴ τῆς Γαρίτσας, στ' ἄγαλμα τοῦ Καποδίστρια. Στρίβουμε τώρα σ' ἓνα «Πλατὺ Καντοῦνι»—πλατὺ, ιρόπος τοῦ λέγειν—κ' εὐθὺς ἔπειτα σὲ μιὰν ὁμορφὴ λεωφόρο, πραγματικὰ φαρδεῖα, ὅπου τὸ λαμπρὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μπέλλα Βενέτσια»—ἓνα κομπὸ καὶ ἄνετο κέντρο κοσμοπολίτικο, ποὺ συγκεντρώνει κάθε καλοκαίρι ὠραϊόπαθες εὐρωπαῖες καὶ ῥωμαντικὲς ἀμερικάνες, δίνοντας τὸν τόνο στὴν ἐπίσημη καὶ κοσμικὴ κίνηση. Μὰ ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἀσύλληπτο θέαμα ποὺ εἶδες, δὲ σοῦ λέει ἡ καρδιά σου νὰ κλεισθεῖς στὸ ξενοδοχεῖο. Λίγα βήματα παρέκει, σὲ περιμένει ἡ Σπιανάδα...

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ (ΧΑΛΚΟΓΡ. 1863)

Η ΣΠΙΑΝΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ (ΠΑΛ. ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ)

Η ΣΠΙΑΝΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΒΟΛΤΑ (ΧΑΛΚΟΓΡ. 1863)

Η ΣΠΙΑΝΑΔΑ

Γιὰ τὴν πλατεῖα τοῦ Ἄη Μάρκου στὴ Βενετιὰ ὁ Ναπολέων εἶπε κάποτε πὺς εἶναι «τὸ διεθνὲς ραντεβοῦ τοῦ κομποῦ κόσμου». Τὴ Σπιανάδα τῆς Κέρκυρας θᾶπρεπ' ἐμεῖς νὰ ποῦμε «κομποῦ ραντεβοῦ τῆς πρὸ εὐγενικιάς Ἑλληνικῆς κοινωνίας».

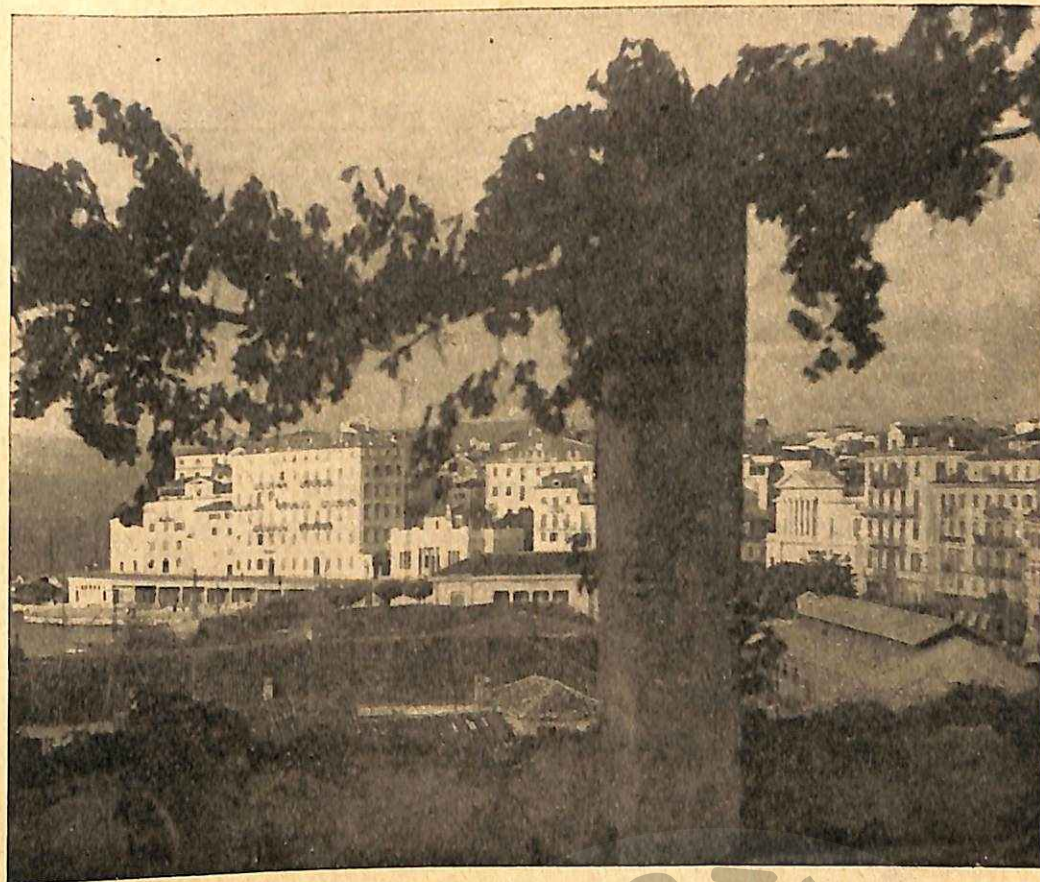
Μεγαλύτερη ἀπὸ κάθε ἄλλην Ἑλληνικὴ πλατεῖα, ἔχει τῆς Βενετιάς τὶς ἀφάνταστα χαριτωμένες γραμμὲς καὶ τὴ συμμετρίαν. Στὴ δεξιὰ μεριά, κάτω ἀπὸ μιὰ σειρὰ χτίρια, ὁμοίας καλαίσθητης ἀρχιτεκτονικῆς, εἶναι τὰ περίφημα «Βόλτα», ἡ θολωτὴ, δηλαδὴ, στοὰ σ' ὅλο τους τὸ μᾶκρος στὴν ἀπέναντι, πρὸς τὴν «Κοντραφόσσα», εἶναι τ' ὁλόδροσο «Μποσκέττο», τ' ἄγαλμα τοῦ Γκίλφορντ, οἱ προτομὲς τοῦ Μαβίλη, τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Μάντζαρου, τὰ

μνημεῖα τοῦ Σούλεμβουργ, τοῦ Ἄνταμς καὶ τοῦ Μαίτλανδ· στήν ἄλλη πλευρά, τὸ Παλάτι μὲ τὸ λαμπρὸ περιστύλιο καὶ τὶς κορυφές του Πύλες τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἁγίου Μιχαήλ· καὶ τέλος, ἀντίκρυ, ἡ Πάνω Πλατεῖα μὲ τ' ἄγαλμα τοῦ Καποδίστρια καὶ τὴν ἐξαίσιον θεὰ πρὸς τὸ Κάστρο, τὴ Γαρίτσα, τὰ ἡπειρωτικὰ βουνὰ καὶ τὴ γόησσα κερκυραϊκὴν ἀκτὴ ἴσαμε τὴ Λευκίμμη. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξαίσινα πράγματα δίνουν στήν πλατεῖα ἐξαιρετικὴ γοητεία.

Ἐκεῖ στὴ Σπιανάδα συγκεντρώνεται ὅλη ἡ κίνησις τῆς Κέρκυρας—πρωῖ, ἀπόγευμα, βράδυ—ιδίως τὸ καλοκαίρι, ὅπου κανεὶς δὲ μένει ποὺ νὰ μὴν περάσει ἀπὸ τὴν Πλατεῖα. Ὁ ὁμορφος δρόμος μπρὸς στὰ Βόλτα λέγεται καὶ «Λιστόν». «Λιστόν» εἶναι στὴ Βενετιὰ ἡ γραμμὴ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Μάρκο ὡς τὸ τέρμα τῆς πλατείας, ἀριστερά, ἔχοντας μέτωπο τὸν Ἅγιο Μάρκο. Ἄλλο παρόμοιο εἶναι ἡ «Λίστα ντὶ Σπάνια, τὸ «Φονταμέντο» (πεζοδρόμιον) κάτω ἀπὸ τὸ παλάτι τῆς Ἰσπανικῆς πρεσβείας. Τὸ «Λιστόν» τῆς Κέρκυρας πῆρε, λένε, τὸ παράξενό του ὄνομα ἀπὸ τὸν ὀνομαστικὸν κατάλογο ἐκείνων ποὺ μόνοι εἶχαν ἄλλοτε τὸ δικαίωμα νὰ περπατοῦν στ' ἀριστοκρατικὸ ἐκεῖνο μέρος. Τέτοιες διακρίσεις καὶ περὶεργα προνόμια ὑπῆρχαν πλῆθος τὸν παλιὸ καιρὸ στήν Κέρκυρα.

Στὰ Βόλτα εἶν' ὅλα τὰ κέντρα τῆς Κέρκυρας—καφενεῖα, μπάρ καὶ ζαχαροπλαστεῖα. Βάζουν καρέκλες καὶ στήν ἀπέναντι μεριὰ τοῦ δρόμου, πάνω στήν Πλατεῖα, στὴ δροσερὴ διπλῇ δενδροστοιχίᾳ. Ἔτσι, τὶς ὥρες τῆς μεγάλης κίνησης, στὸ σούρουπο, ἡ μιὰ μεριὰ κι ἡ ἄλλη γεμίζουν κόσμον, σὰν τ' ἄλλοτινὰ «Δαρδανέλλια» τῆς Ἀθήνας. Μὰ ἀπ' ὅλα τὰ κέντρα τὸ πῶς ἀριστοκρατικὸ εἶναι τὸ «Πανελλήνιο». Ἐκεῖ εἶσαι σίγουρος πὼς θὰ συναντήσεις τοὺς λόγιους, τοὺς ξένους ὑπαλλήλους, τοὺς περαστικούς καὶ τ' «ἄϊ λάϊφ», ποὺ σταματᾷ τὸ μεσημέρι γιὰ τὸ οὔζο.

Δυὸ φορὲς τὴν ἐβδομάδα παίζουν ἐναλλάξ οἱ δυὸ μουσικὲς τῆς Κέρκυρας—τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ τοῦ Μάντζαρου. Τὶς μέρες αὐτὲς ὁλόκληρη ἡ πόλις ἀναστατώνεται. Ἡ μουσικὴ παίζει σὲ μιὰ κορυφαία κυκλικὴν ἐξέδρα μὲ περίφημη ἀκουστικὴ καὶ ἓνα μικρὸν ἀνθῶνα. Ἔτσι, ἀνάμεσα σὲ τρεῖς τριανταφυλλιὰς καὶ στὰ ἥλιοτρόπια, οἱ μουσικοὶ μὲ τὶς ἄσπρες τοὺς στολὰς φαντάζουν σὰν ἄλλα ἐξωτὸς αὐτοῦ ὁ κόσμος—τρεῖς, πέντε, δέκα χιλιάδες—ποὺ πλημμυ-

ΤΑ ΜΟΥΡΑΓΙΑ. (ΑΠΟΨΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΦΡΟΥΡΙΟ)

ρίζουν σὰν μερμύγκια τὴν πλατεῖα, συρριανίζοντας ἀπὸ τὴ Γαρίτσα ἴσαμε τὰ Μουράγια, σταματοῦν τὸν περίπατό τους, τὶς κουβέντες καὶ τὶς αἰσθηματικὰς ἐπιχειρήσεις. Δὲν ἀκοῦς κανένα ψιθυρο, τὴν παραμικρὴ συνομιλίαν. Μὲ τέτοια εὐλάβεια καὶ προσοχὴ παρακολουθοῦν οἱ Κερκυραῖοι τὴν ἐχτέλεση τῶν πάντα λαμπρῶν κομματιῶν ποὺ παίζουν οἱ μουσικὲς τους.

Τὸ ἀφάνταστο ἀνεπτυγμένον τοῦτο μουσικὸ αἶσθημα τῶν Κερκυραίων ὀφείλεται στὴ δράση τοῦ Ὁδείου καὶ τῶν δύο μεγάλων μουσικῶν σωμάτων ποὺ ἀναφέραμε. Τὸ πρῶτον, ἡ Φιλαρμονική, εἶναι τ' ἀρχαιότερον σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν, ἀφοῦ ιδρύθηκε στὰ 1840, ὅταν δηλ. οἱ Ἀγγλοὶ ἀπαγόρευσαν πιά στὴ στρατιωτικὴ μουσικὴ νὰ συνοδεύει τὴ λιτανεῖα τοῦ Ἁγίου. Ἀπὸ τὰ λαμπρὰ αὐτὰ ἰδρύματα βγήκαν καλλιτέχνες πρώτης γραμμῆς,

πού καλλιέργησαν τὸ μουσικὸ αἶσθημα στὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως στὴν Πρωτεύουσα. Τὰ τελευταῖα χρόνια, μιὰ μουσικὴ ιδιοφυΐα, ὁ Δουκάκης, ἀνέβασε τὴ Φιλαρμονικὴ τῆς Κέρκυρας σ' ἀκόμα μεγαλύτερη ἀγγλή. Τὴν ἀξία του κατάλαβε ἀμέσως ὁ φιλόμουσος Ὑπουργὸς κ. Κοτζιάς καὶ ἀδίσταχτα τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὴν ὁργάνωση τῆς μεγάλης Φιλαρμονικῆς τῆς Διοικήσεως Πρωτεύουσας. Καὶ δικαιώθηκε ἀπόλυτα. Οἱ Ἀθηναῖοι σάστισαν βλέποντας σ' ἓνα χρόνον μέσα περίφημα ὁργανωμένο ὁλόκληρο μουσικὸ στρατό!

Τὶς μέρες πού δὲν παίζουν οἱ φιλαρμονικῆς, δυὸ κονσέρτα—στὴν Πάνω πλατεῖα τὸ ἓνα, κοντὰ στ' ἄγαλμα τοῦ Καποδίστρια, στὰ Βόλτα τὸ ἄλλο, πρὸς τὸ Παλάτι—συγκεντρώνουν ἓνα πλῆθος κόσμου, ἄλλους καθισμένους, μὰ τοὺς περισσότερους ὀρθοὺς, πού μὲ κόπο περνοῦν ἀνάμεσά τους τὰ γκαρσόνια μὲ τοὺς δίσκους.

Στὶς ἑντεκα—εἴν' ἡ ὥρα πού δειπνοῦν οἱ Κερκυραῖοι—τὰ Βόλτα καὶ ἡ Σπιανάδα ἀρχίζουν ν' ἀραιώνουν. Λιγοστοὶ πελάτες ἀπομένουν, «οἱ ξενύχτηδες» — δυὸ-τρεῖς λόγιοι, κάποιος ἀδειοῦχος δικαστικός, κανένας ξένος, καμμιά δεκαπενταριά ὄλοι-ὄλοι. Παίρνουν τότε μονάχοι τὶς καρέκλες τους ἀπὸ τὰ «Βόλτα» καὶ μετατοπίζονται τὴ συντροφιά, γιὰ μεγαλύτερη δροσιά, στὴ μέση τῆς Σπιανάδας. Κάθε τόσο, φτάνει κάποιος καθυστερημένος, ἄλλος ἀπὸ τὴ «Φιλαρμονικὴ» καὶ ἄλλος ἀπὸ τὸ «Κλούμπ», φέροντας τὰ τελευταῖα νέα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν σταθμῶν. Κι ἀρχίζει τότε ἡ ἐπισκόπηση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, δίνονται οἱ πιὸ περίεργες λύσεις στὰ προβλήματα τοῦ «ζωτικοῦ χώρου» καὶ κρίνεται ἡ τελευταία φιλολογικὴ παραγωγή τῆς Πρωτεύουσας. Μὰ ἔρχεται καὶ ἡ ὥρα πού ἡ ἰδιοκτήτρια τοῦ «Πανελλήνιου» σβύνει τὰ φῶτα. Τότες καὶ οἱ τελευταῖοι πελάτες ἀποχωροῦν. Ἡ Σπιανάδα ἐρημώνει...

Τώρα ὅλη ἡ Κέρκυρα κοιμᾶται. Μάταια θὰ ψάξεις νὰ βρεῖς ἓνα σωφὲρ στ' αὐτοκίνητα, πού εἶν' ἀραδιασμένα στὴν ἀρχὴ τῆς «Πάνω Πλατείας». Ποῦ καὶ ποῦ, καμμιά παρέα γυρίζει πεζῇ ἀπὸ τὸ «Φοῖνικα», τὸ θερινὸ χορευτικὸ κέντρο τῆς κοσμικῆς Κέρκυρας, ἢ ἀπὸ κανένα «σορπράϊζ πάρτυ». Μὰ οἱ ἀποστάσεις εἶναι μικρὲς καὶ τόσο ρωμαντικὴ ἡ κερκυραϊκὴ νύχτα!

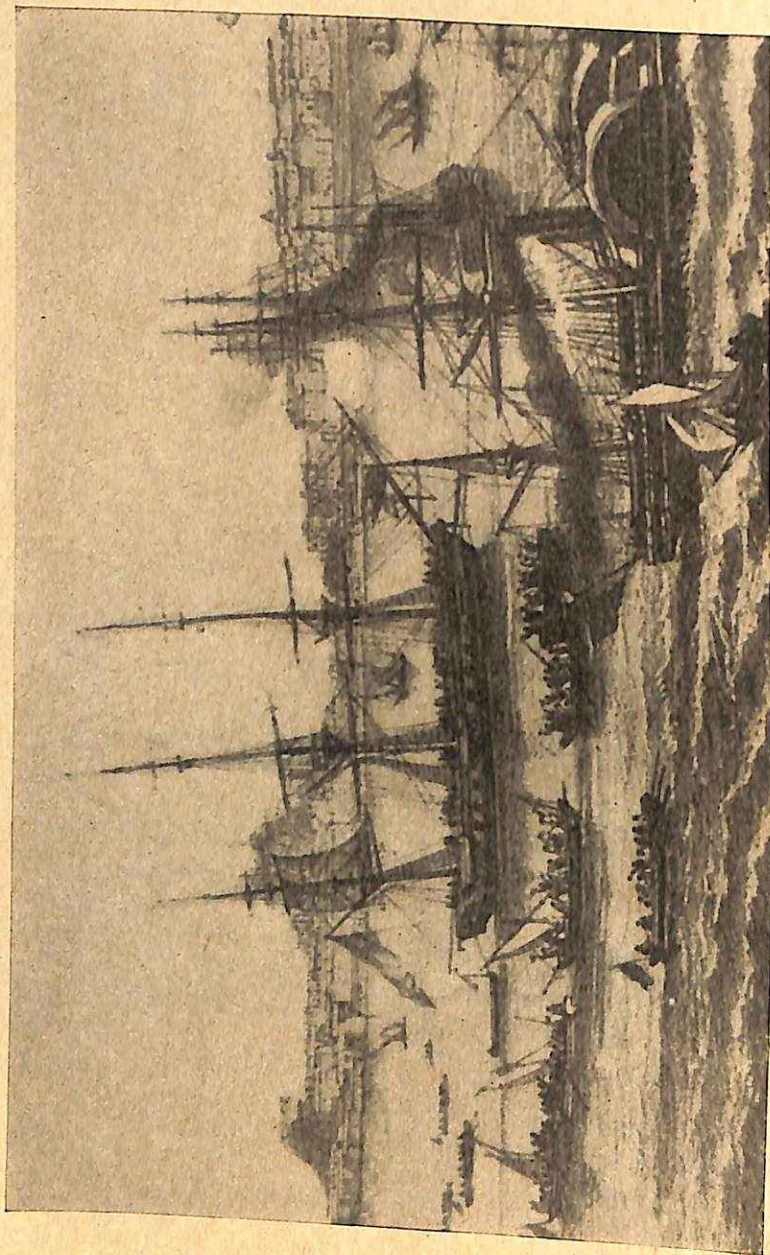
Ἡ σιλουέττα τοῦ Κάστρου ὁλοένα καὶ συμμαζεύεται στὸ λιγοστὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Στους στενοὺς δρόμους θαρρεῖς πῶς

θ' ἀπαντήσεις τὸν μεσαιωνικὸ φανοκόρο. Ἀλλοτε ἡ πόλη εἶχε περίφημα καλαίσθητα φανάρια, πού πετάχτηκαν ἐγκληματικὰ γιὰ νὰ μποῦν στὴ θέση τους ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες. Μόνο στὰ Βόλτα σώθηκαν καὶ μένουν κρεμασμένα κάτω ἀπὸ τὶς καμάρες, προσθέτοντας ἔτσι ἓν' ἀκόμα θέλγητρο στὴ Σπανιάδα.

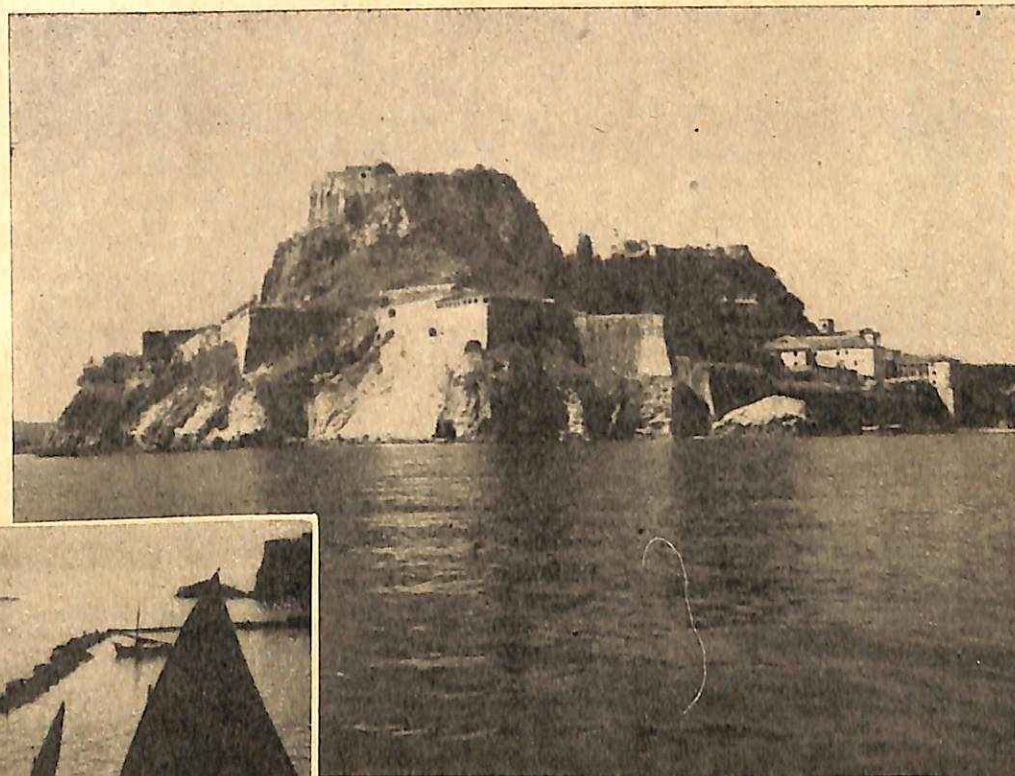
Γαλήνια ἡ ἀρχόντισσα Κέρκυρα τώρα ἡσυχάζει. Κανεὶς δὲ θὰ ταράξει τὸν ὕπνο τῆς μ' ἀγριοφωνές. Ἡ εὐγένεια εἶναι τὸ πρῶτο πού μαθαίνουν σπῖτι τους οἱ Κερκυραῖοι...

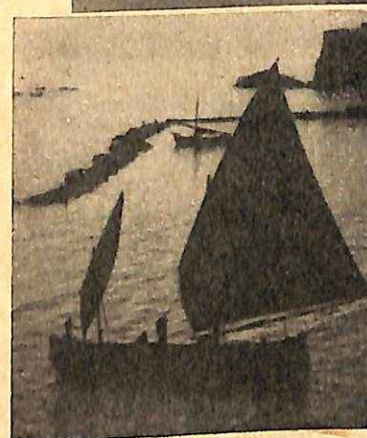
Ἡ ΓΑΡΙΤΣΑ ΤΗ ΝΥΧΤΑ

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ (1864)

ΤΟ ΚΑΠΟΣΙΔΕΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΝΤΟΥΚΙ

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ

Η μεγάλη πλατεία πού γυμναζόταν ὁ στρατός, ἡ ἐξαίσια Σπιανάδα, χρωστᾷ τὴν ὕπαρξή της στὴν τύχη. Ἀνάμεσα Κάστρου καὶ πόλης, γιὰ στρατηγικοὺς λόγους, ἔπρεπε νᾶναι τὸ μέρος ἄδειο, ὅσο μπορούσε νὰ φτάσει μιὰ ντουφεκιά. Ἔτσι, ἂν ὁ ἐχτρὸς πρόσβαλε τὸ Κάστρο ἀπὸ ξηρά, δὲ θὰ δυσκολευόταν ἀπὸ τὰ σπίτια ἢ ἄμυνά του. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού ἐνῶ ἡ Κέρκυρα μὲ τοὺς στενοὺς δρόμους καὶ τὰ πανύψηλα σπίτια της ἀσφυχτιοῦσε ζωσμένη στενόχωρα ἀνάμεσα στὰ τεῖχη, ἡ μεγάλη ἔχταση τῆς Σπιανάδας ἀφινόταν ἀχρησιμοποίητη. Διαφορετικὰ δὲ θᾶχε σήμερα τὴ μαγευτικὴ πλατεία της. Μὰ κι οὔτε τὸ Κάστρο τὴν κομπῇ σιλουέττα του, πού τὴ χρωστᾷ κατὰ μέγα μέρος στὴ Σπιανάδα.

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ

Δὲ θᾶναι Ἕλληνας ποὺ νὰ μὴν ξέρει τὸ περίφημο φρούριο τῆς Κέρκυρας ἀπὸ τ' ἀναμνηστικὰ γραμματόσημα τῆς 75τηρίδος τῆς Ἑνώσεως. Ὑπάρχουν, εἰν' ἀλήθεια, πολλὰ ἱστορικὰ κάστρα στὴν Ἑλλάδα — βυζαντινά, μεσαιωνικά, βενετσιάνικα. Κανένα ὅμως δὲν ἔχει τὴ χάρη καὶ τὶς κομψὲς γραμμὲς τῆς «Τσιταντέλλας», τῆς παλιᾶς ἀκρόπολης τῆς Κέρκυρας. Γράφοντας κάποτε μιὰ μελέτη γιὰ τὰ κερκυραϊκὰ φρούρια, διάβασα κάθε σχετικὸ μὲ τὴν ἱστορία τους. Τώρα τὰ εἶχα ζωντανά

μπροστά μου! Κάποιο πρωτὶ ἓνας σοφὸς ἄρχοντας, ὁ ἱστοριοδίφης κ. Σπῦρος Θεοτόκης, εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ κάμει τὸν ὁδηγό, δείχνοντάς μου τα σπιθαμὴ μὲ σπιθαμὴ.

Ἀπὸ δυὸ ὥραϊες καὶ μεγάλες πέτρινες σκάλες—στὸ ρομαντικὸ ἐκκλησιάκι τῆς Μαντρακίνας, δίπλα στὸ Παλάτι, ἢ μιὰ πιὸ πέρα ἢ ἄλλη, ἀντίκρου στ' ἄγαλμα τοῦ Σούλεμβουργ—κατεβαίνεις σ' ἓνα βαθὺ τεχνικὸ κανάλι, πρὸ χωρίζει ὁλότελα τὴ Σπιανάδα ἀπὸ τὴ μικρὴ χερσόνησο τοῦ Παλαιοῦ Φρουρίου, κάνοντας τὸν ἀπό-

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΦΡΟΥΡΙΟ

τομο βράχο πραγματικό νησί. Είναι ή γραφική, ή ιστορική «Κοντραφόσσα», θαυμαστό μεσαιωνικό έργο, που χρησίμευε για πρώτη γραμμή άμύνης. Τò περίφημο αυτό κανάλι, ανάμεσα στα ψηλά τείχη τής Σπιανάδας και του Κάστρου, είναι σωστό κομψοτέχνημα. Μια μεγάλη κινητή ξύλινη γέφυρα ένωνε τήν είσοδο του φρουρίου με τήν άπέραντη Σπιανάδα. Στόν παραμικρό κίντυνο, ή γέφυρα σηκωνόταν και τò Κάστρο έχανε κάθε έπαφή με τήν ξηρά. Γινόταν ένα μικρό νησί.

Τò θαυμάσιο θόλο τής εισόδου στο Κάστρο κλει μια πελώρια πόρτα από χοντρό και σκληρό ξύλο, που ούτε κανόνι λές μπορεί να τò περάσει. Ψηλά στο θυρέο, στη θέση του λιονταριού του 'Αγίου Μάρκου, που κατάστρεψαν μαζί με τ' άλλα άριστοκρατικά σημάδια οί Κερκυραίοι Τζακομπίνοι, στέκει τώρα σεμνό τò δημοφιλές 'Ελληνικό στέμμα. Πίσω από τήν πόρτα σώζει' ακόμα τò πρωτόγονο μηχανήμα που σήκωνε τή γέφυρα—ένα σύμπλεγμα από χοντρά και βαρεία καδρόνια. Τò περίεργο αυτό μηχανήμα άφινόταν να πέσει, τραβώντας με τò βάρος του, σά μοχλός, τήν άλυσσίδα τής γέφυρας, που σηκωνόταν κλείνοντας, σά δεύτερη πόρτα, άλλη μια φορά τήν είσοδο του κάστρου.

Σήμερα στο ίδιο μέρος βρίσκεται μια άλλη, σιδερένια, γέφυρα, 153 μέτρα μάκρος, άπ' όπου είναι άπόλαψη να βλέπεις να περνούν κάτω στην Κοντραφόσσα οί βαρκοῦλες με τις τέντες. Κάθε πρωί, τò καλοκαίρι, γίνεται εκεί χαλασμός κόσμου, σωστό «ρεμπελιό», όπως λένε οί Κερκυραίοι. «Τò άνθος των λαμπρών Κερκυραίων παρθένων» κατεβαίνει από τις σκαλινάδες στην Κοντραφόσσα, νοικιάζει από τόν μπανιέρη μ' ένα δεκάρικο τήν ώρα τις βαρκοῦλες, κάνει τή βόλτα του κάστρου και λούζεται στο Καποσίδερο.

Μικροί μάγκες, αῦριανοί «καπεταναίοι», περιμένουν άνυπόμονοι πίσω από τόν ιδιοκτήτη, μήπως τὰ χρειαστεί κανένας για κουπί. Πολύξεροι, κατεβάζουν γρήγορα τήν τέντα, για να μη σκοντάψει σε μιάν άλλη πιό χαμηλή γέφυρα, που ένώνει, κάτω άκριβώς από τή μεγάλη, τήν παραλία τής Κοντραφόσσας με τήν άπέναντι του κάστρου. Και καθώς σε τριγυρίζουν στο νησί, σου διηγούνται ένα σωρό φανταστικές ιστορίες, σου παινεύουν τις όμορφιές τής πατρίδας τους, κ' έξυπνα σε κατατοπίζουν σ' όλη τή ζωή τής Κέρκυρας. Που να φαντάζονταν αλήθεια οί σιδηρόφραχτοι ίππότες

του Μεσαίωνα, πώς κάποτε ή φοβερή Κοντραφόσσα θάταν άφετηρία για διασκέδαση!

Περνώντας τόν όμορφο θόλο κ' ένα μικρό στρατώνα, που κάποτες θάταν έκκλησιά, βρισκόμαστε μπρος σε μιὰ δεύτερη τάφρο, κι από τις δυο μεριές φραγμένη. Μά θα μπορούσε κι αυτή γρήγορα να πλημμυρήσει από θάλασσα, αν ό έχτρος κατάφερνε να μπει αλφνιδιαστικά στο Κάστρο από τήν πρώτη γέφυρα. Ήταν ή δεύτερη άμυντική γραμμή του «Παλιού», του άπόρθητου βυζαντινού φρούριου, πουσωσε τόσες φορές τήν Κέρκυρα από τις βαρβαρικές επιδρομές, ακρότατο προπύργιο του Βυζάντιου.

Στήν εποχή του αποκλεισμού τής Κέρκυρας από τους 'Αγγλους, οί Γάλλοι γέμισαν τή δεύτερη αυτή τάφρο με ξυλεία κουκουναριάς, που άφθονεί στα κερκυραϊκά βουνά. Άλλά κάποια γιορτή καιγόντουσαν στη Σπιανάδα πυροτεχνήματα. Μια σπίθα έπεσε στην τάφρο και τὰ ξύλα πήραν φωτιά. 'Εκπληκτοι είδαν τότες οί Κερκυραίοι πάνω στο Κάστρο έν' άλλο πυροτέχνημα, που οί φλόγες του έφταναν ίσαμε στόν ουρανό...

Πέρ' από τò δεύτερο τουτο τεχνικό κανάλι, βρίσκεται τò παλάτι του 'Ενετού Προβεντιτόρου (Προνοητή), σήμερα έδρα του 10ου Συντάγματος τής Κέρκυρας. Μια ωραία θολωτή πέτρινη σκάλα οδηγεί στόν πρώτον όροφο. Στη μεγάλην αίθουσα των δεξιώσεων, έδω και λίγα χρόνια, ένας λαμπρός 'Ελληνας άξιωματικός, ό 'Ιωάννης Κωνσταντινίδης, έκαμε ένδιαφέρον πολεμικό μουσειο των κάθε λογής όπλων και λογγών, που χρησιμοποίησε ίσαμε τὰ σήμερα ό ελληνικός στρατός.

Κατεβαίνοντας τή σκάλα, ό ιστοριοδίφης κ. Σπύρος Θεοτόκης μου διηγείται έναν παλιό γι αυτή θρύλο.

Κάποτε, ό «Προβεντιτόρος» Τζώρτζης έκαμε τραπέζι σ' έναν καπετάνιο. Ζαλισμένος από τò κρασί, ό ξένος άρχισε να νοστιμεύεται και να ένοχλεί με τò πόδι του τήν Πρεβεδοῦρα, που καθόταν πλάϊ του.

—Τζώρτζη, ό κύρ Σιδώνιος μου πατάει τò πόδι! μαρτύρησεν ή εύσυνείδητη οικοδέσποινα, μιλώντας στόν άντρα της με τò οικογενειακό του όνομα, όπως ήταν τότες συνήθεια στις Βενετσιάνες άρχόντισσες.

—Θα κάνεις λάθος, άγαπητή μου! Πώς είναι δυνατόν ό εύ-

Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΚΟΝΤΡΑΦΟΣΣΑΣ (1821)

γενής ξένος
μας νὰ κάμει
τέτοιο πρᾶγ-
μα, τῆς ἀπα-
ντᾶ ψύχραι-
μα ὁ ἄντρας
της.

Καὶ τὸ γεῦ-
μα ξακολού-
θησε μὲ τὴν
ἴδια ὅπως
πρὶν ἐγκαρ-
διότητα. Ἔ-
τσι, ὅταν ὁ
ξένος χαιρέ-
τησε γιὰ νὰ
φύγει, ὁ Προ

βλεπτὴς τὸν ξεπροβόδισε εὐγενικὰ ἴσαμε τὰ πρῶτα σκαλιά.

«Πῶς τώρα γλύστησεν ὁ λεγόμενος καὶ βρέθηκε στὴν ξώ-
πορτα, «στὸν τόπο», κανεὶς δὲν ἔμαθε ὥς τώρα—μοῦ λέει πονηρὰ
ὁ σοφὸς ιστοριοδίφης. Ἴσως καμμιά ἀπὸ τὶς περίφημες βενετσιά-
νικες βεντέτες, πού οἱ θρύλοι τους εἶναι ἀκόμη ζωντανοὶ τόσο
στὰ νησιά, ὅσο καὶ στὴ Βενετία».

Στὰ ὑπόγεια ἐνὸς διπλανοῦ, ἀκατοίκητου σήμερα, χτίριου,
ἦταν ἄλλοτε οἱ φοβερὲς βενετσιάνικες φυλακές. Βλέπεις, καὶ τώρα
ἀκόμα, ἀνέπαφα τὰ σκοτεινὰ κελλιά, μὲ μιὰ τριπλῇ σειρὰ ἀπὸ σι-
δερένια κάγκελλα, ὑγρά, στενά, ἀπαίσια, σὰν τὰ περίφημα «Πότσι»
τοῦ Δουκικοῦ Παλατιοῦ στὴ Βενετία, ἀπ' ὅπου κανεὶς δὲν ἔβγαινε
ζωντανός. Ἄλλ' οἱ μεσαιωνικοὶ πύργοι τοῦ Κάστρου ἔχουν ὁλό-
τελα ἐρημωθεῖ.

Δυὸ χωριστοὶ βράχοι ἀποτελοῦσαν τὸ καθαυτὸ φρούριο. Στὴ
μικρὴ κοιλάδα ἀνάμεσά τους, πρὸς τὸ Βίδο, ἦταν ἡ Μητρόπολη
τῶν Λατίνων μὲ λείψανα τῶν Ἀγίων Ἰάσωνος, Σωσιπάτρου καὶ
Ἀγίου Ἀρσενίου, πού τώρα βρίσκονται στὴ Λατινικὴ Μητρόπολη
τῆς Κέρκυρας, στὸ «Ντόμο». Σώζονται ἴσαμε σήμερα τὰ κάθε
λογῆς χτίρια καὶ τὰ σπίτια, ποῦμεναν οἱ οἰκογένειες τῶν ἀξιωμα-

τικῶν. Ἄλλ' ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ πόλη «Κορυφῶ» δὲν μένουν παρὰ
ἐρείπια, γιὰ τὰ λίγα ἰδιωτικὰ σπίτια, πού ἀπόμεναν στὴ συνοι-
κία «Βερσιάδα», κατεδαφίστηκαν ἀπὸ τοὺς Ἑγγλους.

Πιὸ πάνω ἀπὸ τὰ ἐρειπωμένα αὐτὰ χτίρια, μὲρὸς στὸ νοσο-
κομεῖο, συναντᾶμε ἓνα δροσερὸν ἀνθῶνα. Δενδροστοιχίες ἀπὸ κυ-
παρίσσια στολίζουν τὰ βραχῶδη μονοπάτια. Ἀπὸ τὰ τεῖχη ξεφυ-

ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΦΡΟΥΡΙΟ

τρώνουν άγριοτριαντάφυλλα, γεράνια και κίτρινα σπάρτα. Δροσερή πρασινάδα, δάφνες, πεῦκα και κυπαρίσσια, άνθῶνες και σκιερὰ εἰρηνικά δέντρα. Καὶ χαλάσματα ἀπὸ τείχη και χτίρια.

Προχωροῦμε στὴν κορφή τοῦ πρώτου βράχου, πὺν ἀπότομος και ἀπειλητικὸς ἀντικρύζει τὴ θάλασσα ἀπὸ τὸ Καποσίδερο, μὰ οἱ ἀγκαθεροὶ και ἀδιαπέραστοι θάμνοι, πὺν ξεφυτρώνουν στὴν πλαγιά του, ἐμποδίζουν ὁλότελα τὸ διάβα μας. Στὸ μονοπάτι χάσκουν μεγάλες τρύπες ἀπὸ τὸ χάλασμα τῆς ἀποκάτου στοᾶς, πὺν μαύρη σὰν τὴν πίσσα, θαρρεῖς πὺς φτάνει στὰ ἔγκατα τῆς γῆς.

Στὴν κορφή τοῦ δεύτερου βράχου βρίσκεται σήμερα ὁ σηματοδείκτης, πὺν σημειώνει μ' ἓνα κρεμάμενο κοφίνι τὴν προσέγγιση τῶν βαποριῶν, δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἀνάλογα μὲ τὴν προσέλευσή τους, «ἀπὸ τὴν Εὐρώπη» ἢ «ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα», ὅπως λένε οἱ Κερκυραῖοι. Ἀπὸ κεῖ πάνω ἢ θέα εἶναι ἀληθινὰ μοναδική. Τὸ νησάκι τοῦ Βίδου ἀπλώνεται τὴρα εἰρηνικώτατο, σὰν πελώρια σχεδιά, δίχως βράχους, δίχως βουνά, μὲ γελαστὲς ἀμμουδιές, γυμνὸ στὶς ἀκτὲς του ἀπὸ δέντρα, ἀλλὰ μὲ μιὰ πράσινη ὄαση στὸ μέσο και λιγοστὰ ἄσπρα χτίρια. Εἶναι τ' ἀμπέλια τῶν ἀγροτικῶν φυλακῶν και τὰ κυπαρίσσια τοῦ ἀπέραντου νεκροταφείου τῶν Σέρβων. Ἐκεῖ βρῆκαν τὴν αἰώνιαν ἀνάπαυση 36.000 ταιλαιπωρημένοι ἀπὸ τὶς κακουχίες τῆς ὑποχώρησης ἀνάμεσα στ' ἄγρια ἀλβανικά βουνὰ Σέρβοι στρατιῶτες. Ἄλλοτε ἦταν γεμάτο ἐλιές, μὰ οἱ Δημοκρατικοὶ Γάλλοι τὶς ξερίζωσαν γιὰ νὰ ὀχυρώσουν τὸ νησί, βάζοντας στὴν ἀκτὴ κάμποσες πυροβολαρχίες. Στὴν πολιορκία ἀπὸ τοὺς Ρωσσοτούρκους τὰ Βῖδο ἀντιστάθηκεν ἡρωικά, μὰ στὸ τέλος ἔπεσε στὰ χέρια τους. Στὰ 1845 οἱ Ἄγγλοι χτίσανε ἀπάνω ἓνα φοβερὸ φρούριο, πὺν τὸ γκρέμισαν πρὶν νὰ φύγουν μὲ δυναμίτη.

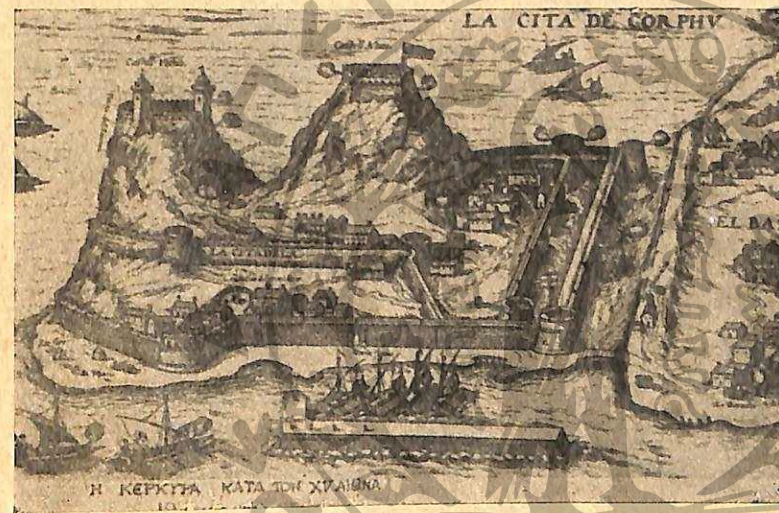
Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο πόλεμο, κάποιος ἐπιχειρηματίας ἔκαμε στὴ Β. Δ. ἀκτὴ τοῦ Βίδου λουτρό, γι ἄντρες και γυναῖκες χωριστά. Ἐνα βαποράκι ἔκανε τὴ συγκοινωνία μὲ τὴν πόλη, μὲ εἰσιτήριο και λουτρὸ μαζὶ 50 λεπτά. Ὁ μπανιέρης νοίκιαζε και μικρὰ σπιτάκια στὸ νησί, κάτω ἀπὸ μιὰν ὠραία δεντροστοιχία.

Ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ Π. Φρουρίου ἦταν ἀπὸ μέσα κούφιο. Ὑπόγειες στοές, τεράστιες δεξαμενὲς και ἀπέραντες ἀπουῆκες τὸ ἔξασφάλιζαν σὲ περίπτωση πολύχρονης πολιορκίας, μὲ τροφὲς και πολεμοφόδια. Ὁ Ναπολέων λ. χ. τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ

ἐφόδιασε ἀρκετὰ, γιὰ ν' ἀνθέξει σ' ἀποκλεισμὸ τριῶν χρόνων. Ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀνοίγματα πρὸς τὴ θάλασσα πρόβαλλαν ἄλλοτε οἱ λαιμοὶ τρομερῶν κανονιῶν. Σήμερα εἶναι μονάχα εἰρηνικοὶ φεγγίτες, πὺν φωτίζουν τὶς σκοτεινὲς ὑπόγειες στοές και σὲ ξαφνιάζουν μὲ τὴν ἐξαίσια θέα, πὺν σοῦ προσφέρουν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές.

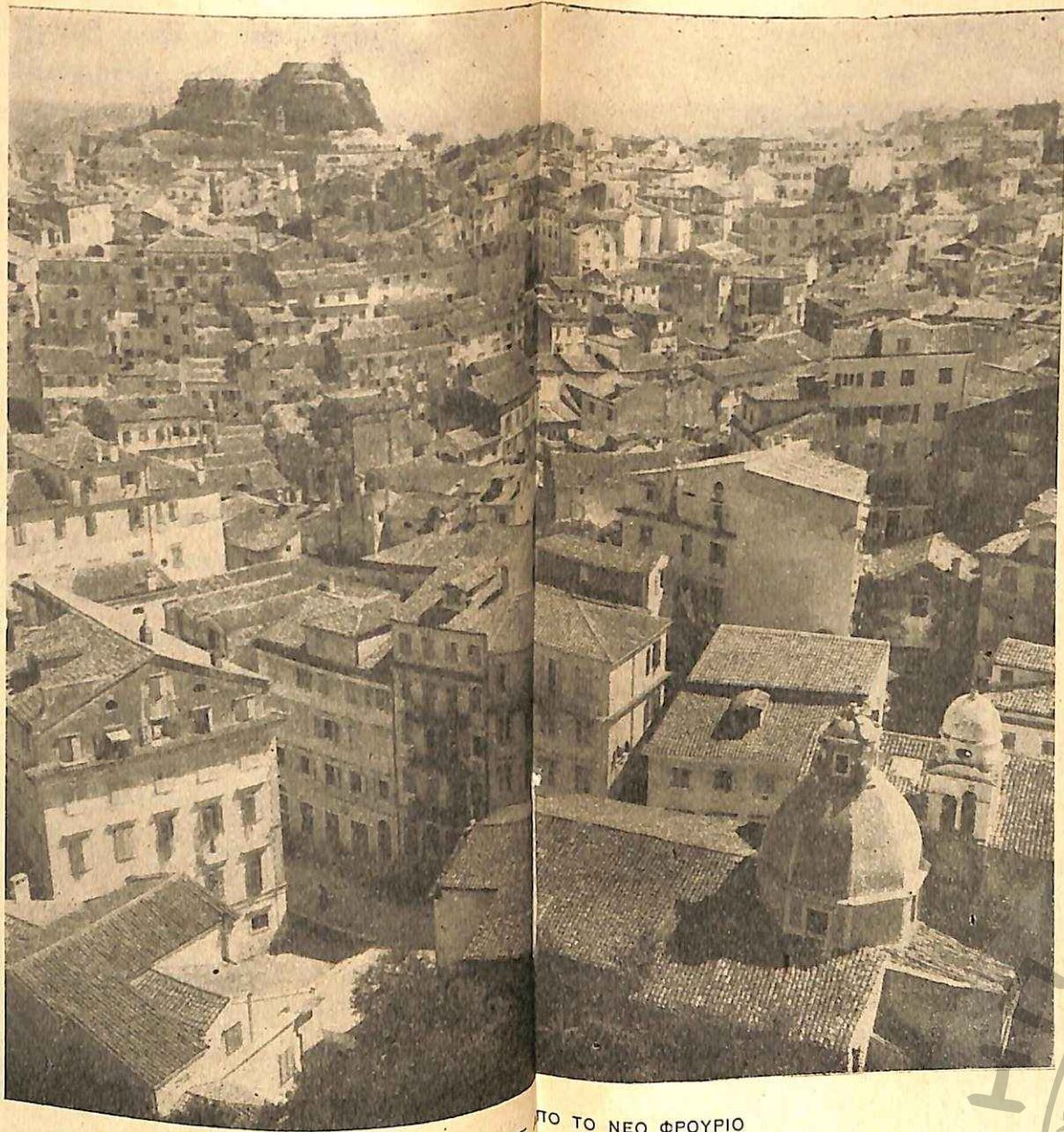
Ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ Διοικητήριο πρὸς τὴν Κοντραφόσσα, βρίσκεται μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἐκκλησιὲς τῆς Κέρκυρας, ὁ Ἅγιος Γεώργιος. Εἶναι δωρικοῦ ρυθμοῦ και χτίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους γιὰ τοὺς Προτεστάντες. Ὁραῖες μαρμαρίνες σκαλινάδες σ' ὅλο τὸ μᾶκρος τῆς πρόσοψης σὲ προετοιμάζουν στ' ἀντίκρουσμα τοῦ ὁλόφωτου, ἀπλοῦ μὰ και ὑποβλητικοῦ ἐσωτερικοῦ της.

Μιὰ κομπή ὀρθογώνια πλατεῖα μπρὸς στὴν ἐκκλησιὰ χρησιμεύει γιὰ γυμνάσια τῆς μικρῆς φρουρᾶς και γιὰ τελετές. Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὰ μεσάνυχτα, στὴν τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως, μαζεύεται ἐκεῖ ὁλόκληρη ἡ Κέρκυρα. Οἱ χιλιάδες τ' ἀναμμένα κεριά, πὺν τρεμοσβαίνουν και τὸ παράξενο φῶς ἀπὸ ἓνα πλῆθος «λαμπυρίδες», ὅπως λένε στὴν Κέρκυρα τὶς πυγολαμπίδες, πὺν ἀφθονοῦν στὸ Κάστρο ἀκριβῶς στὴν ἐποχὴ τοῦ Πάσχα και πὺν πετοῦν κατὰ χιλιάδες δῶθε κ' ἐκεῖθε, εἰν' ἓνα ὁλότελα ἀσυνήθιστο θέαμα, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα τοῦ γραφικοῦ νηιοῦ.

Τεράστια ποσὰ ἀπαιτήθηκαν τὰ παλιὰ χρόνια γιὰ τὴν ὀχύρωση τῆς Κέρκυρας, ἀφοῦ μονάχα στὰ 1550 ξοδεύθηκαν γι αὐτὸ ἑκατὸ χιλιάδες χρυσὰ δονκᾶτα. Μὰ τὸ «Ἐξωπόλι» ἔμενε πάντα ἀνοχύρωτο, γιατί τὰ κάστρα προστάτευαν μονάχα τὴν παλιὰ πόλη, στὸ φρούριο. Ἔτσι, ὁ φοβερὸς Βαρβαρόσσας λεηλάτησε τὸ νησί ὁλόκληρο κ' ἔσυρῃ στὴ σκλαβιά εἴκοσι χιλιάδες κόσμο, ποὺ πουλήθηκαν στὶς ἀγορὲς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μπαρμπαριᾶς. Τότες οἱ Κερκυραῖοι στείλανε μιὰ πρεσβεΐα στὴ Βενετιὰ ζητώντας νὰ προστατευθῇ καὶ τὸ Ἐξωπόλι, καὶ προσφέροντας γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸ ἑκατὸ πενήντα χιλιάδες μεροκάματα. Ἔτσι, χτίστηκαν γύρω ἀπὸ τὴν πόλη τὰ περίφημα διπλᾶ τείχη μὲ δυνατοὺς προμαχῶνες καὶ μὲ πύργους—ἔδω κ' ἐκεῖ βλέπουμε ἀκόμα τὰ ρημάδια τους—κ' ἔπειτα τᾶλλα φρούρια—τοῦ Ἀβράμη, τὸ Νέο Φρούριο, τὸ Φρούριο τοῦ Σωτήρος κ. ἄ. Τὸ νησί ἦταν πιά ἀσφαλισμένο ἀπὸ παντοῦ.

Μὲ τέτοια ὀχύρωση ἦταν φυσικὸ νὰ λογιέται ἡ Κέρκυρα ἀπόρρητη. Τὴ σημασία της ἐνίωσεν ἀμέσως ὁ Ναπολέων, στρατηγὸς ἀκόμα στὴν Ἰταλία, καὶ μὲ τὴ Βενετιὰ πῆρε στὴν κατοχὴ του καὶ τὴν Κέρκυρα. Μὰ δὲν τὴν κράτησε πολὺ. Παχέρια τῶν Ρωσσοτούρκων, καὶ μονάχα στὰ 1807, μὲ τὴ συνθήκη τοῦ Τιλσίτ, ξαναπερνοῦσε στὰ χέρια του. Ἑκατομμύρια χάλασε τότες γιὰ τὴν ὀχύρωσή της, αὐτοκράτορας πιά, ὁ Ναπολέων. Οἱ

ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΦΡΟΥΡΙΟ

τη...Οἱ Κερκυραῖοι παρακολουθοῦσαν τὴν καταστροφὴ μὲ δακρυσμένα τὰ μάτια. Ὁ Μαρκοῦς ἔγραφε γι αὐτὸ παθητικὰς στίχους:

Ναί· στὰ κάστρα, ποὺ δείχνουνε τώρα
τῆς φθορᾶς, τοῦ πολέμου τ' ἀχνάρια,
θὲ νὰ ἰδῆς, ὦ πολύπαθη χώρα,
δοξασμένο σημάδι ἐθνικό...

Ἄγγλοι τὴν εἶχανε ζωσμένη μὲ τοὺς στόλους τους, μὰ δὲν τολμοῦσαν νὰ τὴν προσβάλουν. Καὶ μονάχα σὰν ἔπεσε τὸ μεγάλο θεριό, ἡ Κέρκυρα μὲ τ' ἄλλα νησιά πέρασε στὴν κατοχὴ τους. Πενήντα χρόνια μείνανε οἱ Ἄγγλοι καὶ καθημερινὰ ὀχύρωναν ὅλο πλεονέκτημα τὴν Κέρκυρα. Τεράστια τέτοια ἔργα γίνθηκαν στὰ φρούρια τοῦ Ἀβράμη, τοῦ Σαλβατῶρ καὶ τοῦ Βίδου. Ὁλόκληρη ἡ Κέρκυρα εἶχε πιά γίνει φοβερὸ συγκρότημα φρουρίων.

Μὰ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ τὰ Ἐφτάνησα, ἔπειτα ἀπὸ μακρόχρονους ἀγῶνες ἐνάντια στὴν ξένη κατοχὴ. πέτυχαν πιά τὴ λευτεριά τους καὶ τὴν ἐνωσὴ τους μὲ τὴν πατρίδα. Οἱ Ἄγγλοι, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέα Γεωργίου, τὰ παραχώρησαν τότε στὴν Ἑλλάδα, μὰ ἀφοῦ πρῶτα γκρέμισαν τὰ κερκυραϊκὰ κάστρα, ἀπὸ φόβο μήπως περιπέσουν ποτὲ σὲ ξένα χέρια. Ἀδικὰ πάσκιζε ὁ Τρικουπὴς στὸ Λονδίνο νὰ ματαιώσῃ τὴν καταδάφιση. Τὰ πλεονέκτημα κάστρα—τὸ Βίδο, οἱ ἐπάλξεις τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τοῦ Ἀβράμη—ἀνατινάχτηκαν στὸν ἀγέρα μὲ δυναμίτιδα.

Ἄλλοτε τὰ κάστρα ἦταν γεμάτα ἀπὸ φοβερὰ κανόνια. Οἱ Ἀγγλοὶ τ' ἀφαίρεσαν κι αὐτά, ἀφίνοντας πέντ' ἔξη μόνο, γιὰ τοὺς τυπικοὺς χαιρετισμούς, καὶ μερικὲς βενετσιάνικες μπομπάρδες.

Ἡ Κέρκυρα ἀφοπλίστηκε. Τὸ φρούριο τοῦ Ἀβράμη χρησιμεύει τώρα γιὰ γεροκομεῖο· τὸ Νέο Φρούριο γιὰ διάφορες σχολές. Τὰ μεσαιωνικὰ τείχη ὁλόγυρα στὴν πόλη γκρεμίστηκαν κι αὐτά, κι ἡ πολιτεία ἀπλώθηκε σ' ὅλες τὶς μεριές. Γιὰ κάστρα ἔχουν τώρα οἱ Κερκυραῖοι τὸ φλογερὸ πατριωτισμὸ τους. Τὰ σύμβολα τῆς πατρίδας λογιοῦνται στὴν Κέρκυρα ἱερά, σὰν τ' Ἀγία τῶν Ἀγίων. Νοιώθεις πατριωτικὴν ἀνατριχίλα καὶ περηφάνεια κάθε ἀπόγιομα ποὺ γίνεται ἡ ὑποστολὴ τῆς σημαίας. Οἱ χιλιάδες, ποὺ συργιάζουσι στὴ Σπιανάδα, σταματοῦν, στέκουν σὲ προσοχή, καὶ χαιρετοῦν, μὲ τὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ στραμμένα στὸ ἱερὸ σύμβολο τῆς γαλανόλευκης, σὰν ἀντηχήσει ἡ σάλπιγγα γιὰ τὴν τελετὴ. Τὸ βράδυ, σὰ γυρίζουν οἱ φαντάροι ἀπὸ τὰ γυμνάσια, ὁ κόσμος στὰ Βόλτα σηκώνεται καὶ τοὺς χειροκροτεῖ.

Μὰ κι ἂν ἔχασαν τὰ κάστρα τὴν ἀξία τους, στέκουν ἐκεῖ πάντα, σὰ μνημεῖα—καμαρωτά, γραφικά—διηγώντας τὴν ἑνδοξὴ ἱστορία τους κ' ἓνα σωρὸ θρύλους. Ἀπὸ ἓναν τέτοιο ἐμπνεύστηκεν ὁ Ντίνος Θεοτόκης τὸ θαυμάσιο διήγημά του, τὴν «Κασσιώπη».

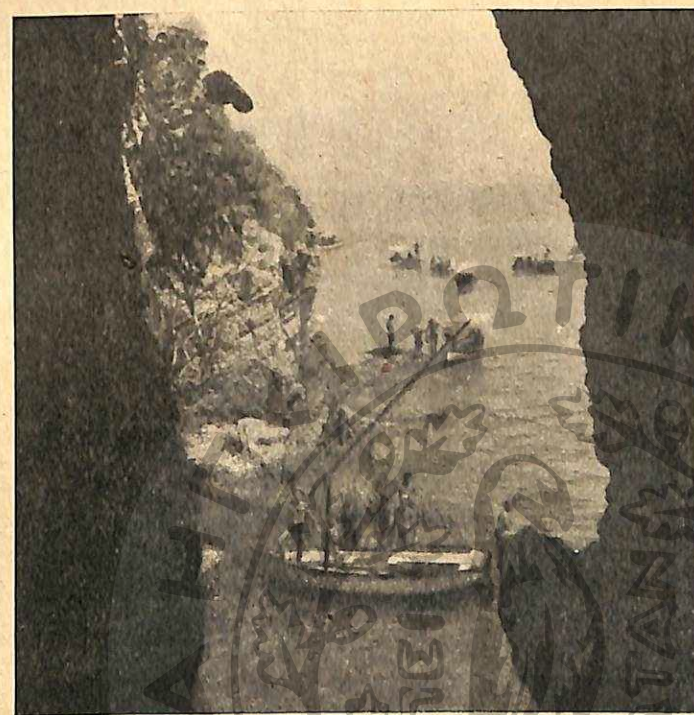
Τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Μεσαίωνα, οἱ τρομεροὶ Γότθοι ἐπέδραμαν στὴν Κέρκυρα, ποὺ υπεράσπιζε ὁ χιλιάρχος Θεόδωρος. Λεηλατώντας ὁλόκληρο τὸ νησί, οἱ βάρβαροι φτάσανε στὸ κάστρο καὶ στήσανε ἀντίκρυ τὶς πρωτόγονες πολιορκητικὲς μηχανές τους. Οἱ πολιορκημένοι ὑποψιάστηκαν τότες τὸν ἀρχηγό τους γιὰ προδοσίαν. Κι ὁ Θεόδωρος, γιὰ ν' ἀποδείξει τ' ἀντίθετο, κάλεσε σὲ μονομαχίαν, ἐμπρὸς στὰ τείχη, τὸν ἀρχηγὸ τῶν Γότθων, τὸν ἀντρεῖο Θεορυσμούντο.

Μερὰ καὶ ἄλλη τοὺς παρακολουθοῦν οἱ δυὸ στρατοὶ μὲ ἀγωνία. Ὁ Θεόδωρος βγαίνει νικητὴς κ' ἔχει τώρα τὸ πόδι πάνω στὸν ἀντίπαλό του. Μὰ διστάζει. Νὰ τονε σκοτώσει; Μὰ τότες θὰ ἐξαγριώνονταν οἱ Γότθοι. Τὸ κάστρο θ' ἄπεφτε καὶ μαζί μ' αὐτὸ θὰ χανόταν κι ἡ πεντάμορφη ἀρραβωνιαστικιά του, ἡ Ἀσκληπιγένεια. Χάρισε λοιπὸν ὁ Θεόδωρος τὴ ζωὴ στὸ Θεορυσμούντο, μὰ μὲ τὴν ὑπόσχεση νὰ χαρίσει κ' ἐκεῖνος, ἂν νικοῦσε, τὴ δική της.

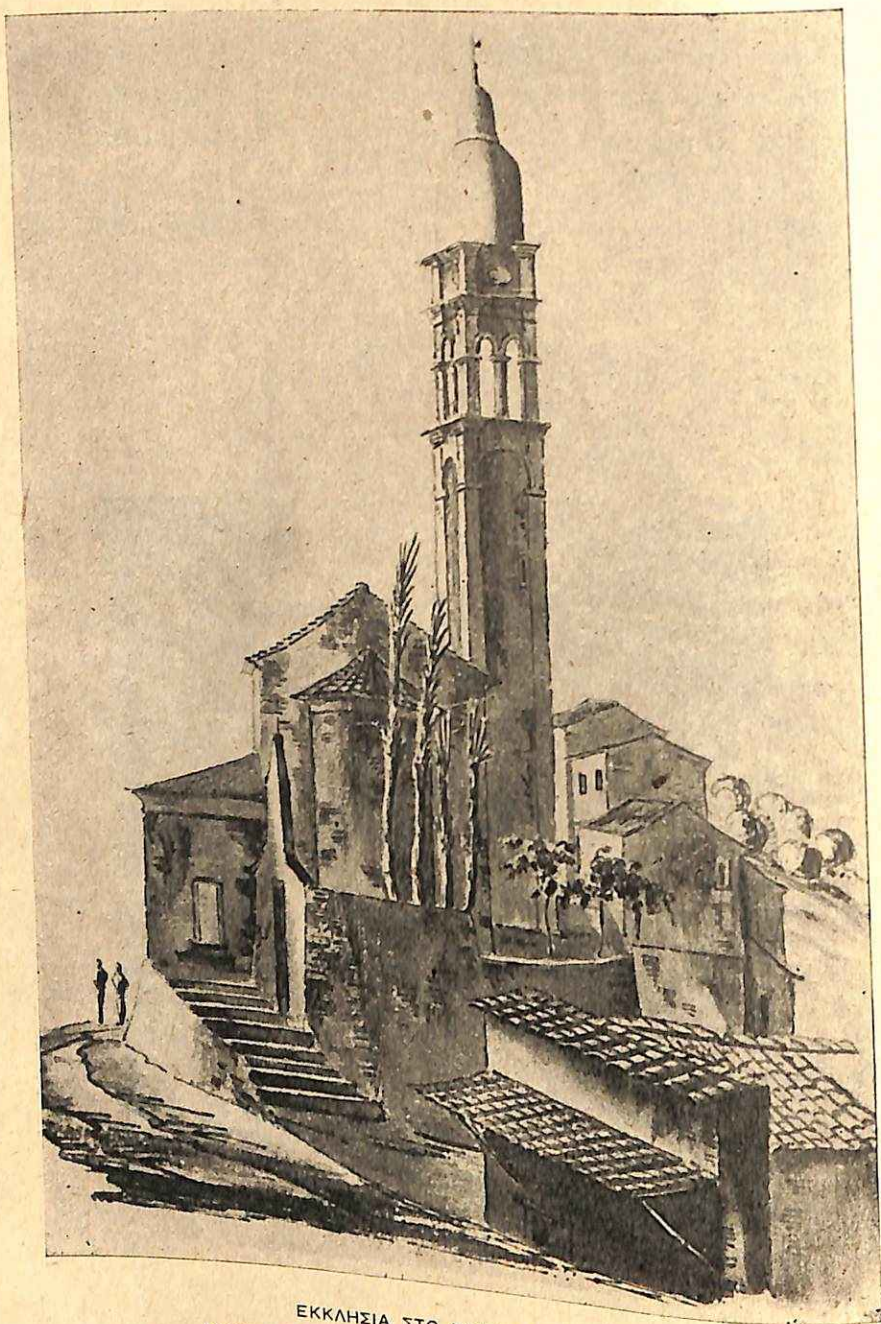
Κι ἡ μονομαχία ξαναρχίζει. Ἄλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ τρομερὸς

Γότθος σκοτώνει τὸ Θεόδωρο, περνώντας τὸ στόμα του πέρα γιὰ πέρα μὲ τὸ κοντάρι του. Οἱ Γότθοι κυριεύουν τὸ Κάστρο καὶ σφάζουν ἀδιάκριτα ἄντρες καὶ γυναῖκες. Τότες ἡ Ἀσκληπιγένεια, μὴ ὑποφέροντας τὸ χαμὸ τοῦ ἀγαπημένου της καὶ μὴ θέλοντας νὰ πέσει στὰ χέρια τοῦ Θεορυσμούντου, ρίχνεται μὲ πολλὰς ἄλλες ἀρχόντισσες, στὸν γκρεμὸ τοῦ Κάστρου. Κ' ἐκεῖ ποὺ σήμερα ἀντηχοῦν γέλια καὶ φωνές, βρῆκαν τὸν πιὸ τίμιο θάνατο οἱ λεβέντισσες Κερκυραῖες.

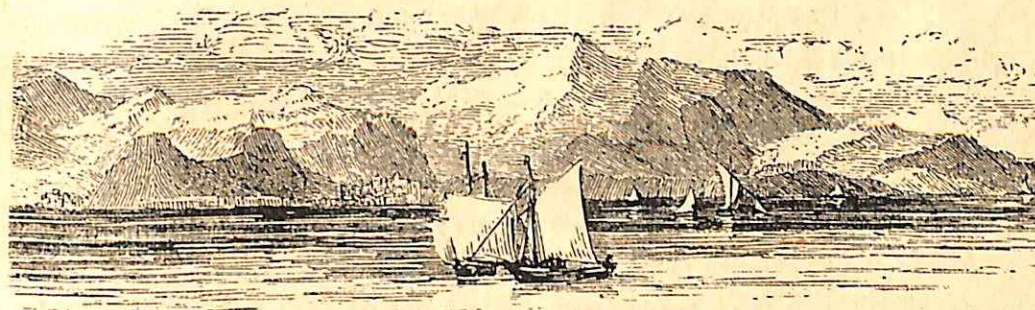
Τέτοιοι θρύλοι ζωντανεύουν τ' ἄλλοτε φοβερά, μὰ σήμερα τόσο εἰρηνικὰ κάστρα...

ΜΠΑΝΙΟ ΣΤΟ ΚΑΠΟΣΙΔΕΡΟ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΟΤΑΜΟΣ
(ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ)

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Όλη η Κέρκυρα είναι γεμάτη εκκλησίες. Μιά στατιστική του 1813 βεβαιώνει πώς υπήρχαν σ' όλο το νησί 547. Μά λίγα χρόνια υστερώτερα, στα 1827, ο Μητροπολίτης Μακάριος, σέ μιά του έκθεση στή Γερουσία, τς ανεβάζει σέ 819. Τρακόσιες πενήντα δυό απ' αὐτὲς ἦταν ιδιόχτητες, ιδιωτικὲς κι οἰκογενειακὲς. Μά ἀπὸ τότε πολλὲς φαμελιὲς ξέπεσαν κι οἱ ἐκκλησιὲς ἀφέθηκαν στὴν τύχη τους. Ἔτσι, ἄλλες ἐρειπώθηκαν, ἄλλες γκρεμίστηκαν, ἄλλες κατεδαφίστηκαν γιὰ ὀχυρωματικοὺς λόγους, κι ἄλλες ἐγκαταλειμμένες κηρύχτηκαν παρεκκλήσια.

Ἐκατὸ δεκατέσσερες ἐκκλησιὲς ἦταν δημόσιες κι ἄλλες ἑκατὸ δεκαφτά «συναδελφικὲς», ἀνῆκαν, δηλαδή, στὶς διάφορες συντεχνίες, ὅπως λ. χ. οἱ Ἅγιοι Πάντες» (τῶν Κρεοπωλῶν), ἡ «Ὑψηλὴ Θεοτόκος» (τῶν Οἰνοπωλῶν), ὁ «Ἅγιος Βασίλειος» (τῶν Ὑποδηματοποιῶν), ἡ «Παναγία Θεοτόκος» τῆς Μαντρακίνας (τῶν Ἀρτοποιῶν), ἡ Παναγία τῆς Βλαχέρνας στὴ Γαρίτσα (τῶν Ἀχθοφόρων) κ. ἄ.

Σήμερα θὰ ὑπάρχουν καμμιά τρακοσαριά ἐκκλησιὲς. Ἀπ' αὐτὲς 35 βρίσκονται στὴ πόλη, 20 στὴ Γαρίτσα καὶ 9 στὸ Μαντοῦκι. Ὑπάρχουν ἀκόμη σ' ὅλο τὸ νησί 10 μοναστήρια, πέντε ἀνδρικά καὶ 14 γυναικεῖα. Ἀπὸ τὰ πρῶτα σπουδαιότερα εἶναι τῆς Παλαιοκαστρίτσας, τῆς Πλατυτέρας καὶ τοῦ Παντοκράτορα· κι ἀπὸ τὰ δεύτερα τῆς Ἁγίας Εὐφημίας (στὸ Μονρεπὸ) τοῦ ΙΕ' αἰῶνα, τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, ποὺ μόναζαν ἀρχοντοπούλες, καὶ τῆς Βλαχέρνας (στὸ Πέραμα).

Τὸ πιὸ παλιὸ εἶναι τοῦ Παντοκράτορα. Βρίσκεται στὴν πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Ἰστώνης, 2979 πόδια ὕψος, ὅπου οἱ λίγοι του καλόγεροι μένουν ὅλο τὸ χειμῶνα ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὰ χιόνια. Μὰ στὶς ἔξῃ Αὐγούστου γίνεται ἐκεῖ πάνω ἓνα μεγάλο πανηγύρι. Ἀπὸ τὰ γύρω χωριά κι ἀπὸ τὴν πόλιν ἀνεβαίνουν στὰ κατσάβραχα μὲ τὶς φαμελιές τους οἱ πιστοὶ νὰ προσκυνήσουν. Κι εἶναι τόσο πολλοί, ποὺ τὸ μοναστήρι κι οἱ αὐλές του δὲν ἀρκοῦν νὰ τοὺς χωρέσουν.

Μὰ τὸ πιὸ σπουδαῖο εἶναι τὸ ἀντρικὸ μοναστήρι τῆς Πλατυτέρας, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ προάστεια Σαρρόκο καὶ Μαντοῦκι. Χτίστηκε στὰ 1714, μὰ κάηκε στὴν πρώτη κατοχὴ τῶν Γάλλων. Ἀργότερα, οἱ Κερκυραῖοι τὸ ξανάφτιασαν. Περίφημες εἰκόνες τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τοῦ Κουτούζη στολίζουν τὸ χρυσομένον τέμπλο τῆς ἐκκλησιᾶς, κι ἄλλες, ἐπίσης ἀξιόλογες, τὸ νάρθηκα καὶ τὸ γυναικωνίτη. Κάτω ἀπὸ τὸν τελευταῖο βρίσκεται μιὰ ωραία βυζαντινὴ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου καὶ στοὺς τοίχους, δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦ τέμπλου, δυὸ μεγάλοι πίνακες τοῦ Καντούνη. Σὲ κάθε στασίδι ὑπάρχει κι ἀπὸ μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Οἱ περισσότερες εἶναι ἀσημένιες.

Στὸ νάρθηκα τοῦ ναοῦ βρίσκονται οἱ τάφοι τοῦ Καποδίστρια, Μουστοξύδη καὶ Φώτη Τζαβέλλα, καὶ στὴν αὐλὴ τοῦ μοναστηριοῦ ἓνα ὁμορφο πηγάδι, ὅπου δροσίζονται οἱ Κερκυραῖες προτοῦ ξεμο-λογηθοῦν τὶς ἁμαρτίες τους στὸ διπλανὸ κελλὶ τοῦ «Πνευμα-ναριοῦ». Περίφημες εἶναι κι οἱ καμπάνες τοῦ πανύψηλου καμπα-ποῦ παθαίνουνται γιὰ μουσικὴ, ξυπνοῦν τὴ νύχτα καὶ τὶς ἀκοῦνε, σὰ σημαίνουν τὸν ὄρθρο.

Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν Πλατυτέρα εἶναι τὸ παραλιακὸ προά-στειο τοῦ Μαντουκιοῦ, ποὺ πηγαίνει κανεὶς κι ἀπὸ τὸν παραλιακὸ δρόμο. Οἱ Μαντουκιῶτες ἦταν ἄλλοτε ἀτίθασσοι καὶ καυγατζήδες. Γι' αὐτὸ κι οἱ Γάλλοι, σὰν ἴδρυσαν τὰ Εἰρηνοδικεῖα, τὸ πρῶτο ποῦβαλαν ἦταν στὸ Μαντοῦκι. Ὡστόσο, στὴν πολιορκία τους ἀπὸ τοὺς Ρωσσοτούρκους, κυριολεκτικὰ βρῆκαν οἱ Γάλλοι τὸν μπελᾶ τους μὲ τοὺς Μαντουκιῶτες κι ἀναγκάστηκαν νὰ κάψουν τὸ προάστειο.

Σ' ἓνα ὕψωμα τοῦ Μαντουκιοῦ, στὸ «Κεφαλομάντουκο», βρίσκεται ἡ γραφικὴ ἐκκλησιὰ τῆς Θεοτόκου Ἑλεούσης. Κάθε

παραμονὴ τῆς Παναγίας (14 Αὐγούστου), γίνεται ἡ λιτανεὶα τῆς εἰκόνας κ' ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πανηγύρια τοῦ νησιοῦ. Ὁ κό-σμος στέκεται μπρὸς σὲ σωροὺς «φρεσκαμέντα», ὅπως λένε στὴν Κέρκυρα τὰ φραγκόσυκα, καὶ στοὺς δρόμους ψήνονται ἀρνιά καὶ γαρδοῦμπες.

Ἐν' ἄλλο λαϊκὸ πανηγύρι γίνεται στὴ γραφικὴ ἐκκλησιὰ τῆς «Ἀνάληψης», στὸ λόφο ποὺ συνορεύει μὲ τὸ πάρκο τοῦ Μον-ρεπό. Μὰ ἀπ' ὅλα πιὸ ἐπίσημο εἶναι τὸ πανηγύρι τῆς Βλαχέρνας στὴ Γαρίτσα, ποὺ κάθε 2 Ἰουλίου τὰ χαράματα λιτανεύεται ἡ εἰ-κόνα τῆς Παναγίας, ποὺ βρέθηκε στὰ δίχτυα ἑνὸς ψαρά.

Ἡ πιὸ παλιὰ ἐκκλησιὰ τῆς Κέρκυρας εἶναι ἡ ἐρειπωμένη σή-μερα Βασιλικὴ τῆς «Παλαιουπόλεως» ἢ «Ἀγίας Κέρκυρας», ἀπέ-ναντι ἀπὸ τὸ Μονρεπό. Κατὰ τὶς «Πράξεις τῶν Ἀγίων» χτίστηκε ἀπὸ τὸν ἄρχοντα Σεβαστιανό, σὰν ἔγινε χριστιανός. Ὁ Σεβαστια-νὸς αὐτὸς ἦταν διάδοχος τοῦ Κερκυλλίνου, ποὺ τυράννησε τὴν ἴδια του τὴν κόρη, τὴν Ἀγία Κέρκυρα, ὅταν τοῦ ξεμολογήθηκε πὼς δὲν πίστευε πιά στοὺς ἀρχαίους θεούς.

Μιὰ ὁμως ἐπιγραφή στὸ ἐπιστήλιο τοῦ τριβήλου, ποὺ ἀποτε-λεῖ σήμερα τὴν ἐξωτερικὴ εἴσοδο τοῦ ναοῦ, βεβαιώνει πὼς τὸ ναὸ ἔχτισεν ὁ Ἰοβιανός, «Ἑλλήνων τεμένη καὶ βωμοὺς ἐξαλαπάξας», ἀ-φοῦ κατάστρεψε, δηλαδή, τοὺς βωμοὺς τῶν ἐθνικῶν Ἑλλήνων. Πραγματικά, οἱ διάφορες ἀνασκαφές καὶ ἐρευνες φανέρωσαν πὼς ἡ Βασιλικὴ εἶναι χτισμένη πάνω στὰ εἰσώτια καὶ μὲ ὑλικὸ ἀρχαίων ναῶν. Οἱ Γάλλοι λ.χ., κάνοντας στὰ 1813 ἓνα κανάλι ἀνάμεσα στὸ λιμάνι τῆς Γαρίτσας καὶ στὴ λίμνη τοῦ Χαλικιόπουλου, ἀνακάλυψαν κάτω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα τῆς Βασιλικῆς τὴν εἴσοδο ἑνὸς ρω-μαϊκοῦ ὕδραγωγείου, ποὺ ἔβγαине στὸ Μονρεπό. Ἔτσι ἐξηγήθηκε κι ἡ ἀκόμα σήμερα ζωντανὴ παράδοση γιὰ τὶς κατακόμβες καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἀγίας Κέρκυρας, ἀπ' ὅπου ἐμπνεύστηκε ὁ Ντίνος Θεοτόκης τὸ διήγημά του «Τὸ βιὸ τῆς Κυρᾶς Κέρκυρας». Οἱ ἀνα-σκαφές τοῦ 1846 φέρανε σὲ φῶς, στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ μνημείου, ἓνα μεγάλο ψηφιδωτὸ τοῦ Δ' αἰῶνα μὲ διάφορες παραστάσεις ἀπὸ ζῶα καὶ ὀπωρικά. Σήμερα βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς Κέρ-κυρας. Ἀνασκαφές ἔκαμε στὰ 1912 καὶ ὁ Δαῖρπελδ.

Μὰ οἱ σπουδαιότερες ἐρευνες γίνηκαν ἀπὸ τὸν τωρινὸν

Ο ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΙΑΣΩΝΟΣ ΚΑΙ ΣΩΣΙΠΑΤΡΟΥ

Ἐφορο Ἀρχαιοτήτων Κερκύρας κ. Παπαδημητρίου. Μὲ τὸ καθάρισμα τῶν τοίχων ἀπὸ τὰ διάφορα ἐπιχρίσματα καὶ ἀσβεστώματα, ἀποκάλυψε δυὸ μεγάλα τόξα στὴ βόρεια καὶ νότια ἐσωτερικὴ πλευρά, δύο ἄλλα μικρότερα στὴ νότια ἐξωτερικὴ, κ' ἓνα μεγάλο τρίλοβο παράθυρο, μ' ἓνα κυλινδρικό κίονα στὴν κόγχη τοῦ ἱεροῦ. Μὲ παλιὸ ὕλικό χτίστη-

καν καὶ οἱ μακρὲς πλευρὲς τῆς Βασιλικῆς, ὅπου ἔχουν ἐντοιχισθεῖ ὕδρορροές μὲ λεοντοκεφαλές.

Ἀπὸ μιὰν ἔξοχη μελέτη τοῦ Εὐγγόπουλου καὶ Παπαδημητρίου («Ἐρευναι ἐν Παλαιοπόλει τῆς Κερκύρας») μαθαίνουμε πὼς ἡ Βασιλικὴ στὰ παλιὰ τὰ χρόνια ἦταν τρίκλιτος καὶ στὶς τωρινὲς πλευρὲς τῆς ἦταν ἄλλοτε οἱ κιονοστοιχίες τοῦ ἀρχαίου ναοῦ. Στὸ τωρινό του σχῆμα, στὸ μεσαῖο δηλαδὴ κλίτος, περιορίστηκε ὁ ναὸς ἔπειτα ἀπὸ διάφορες καταστροφές. Ἡ τελευταία ἀπ' αὐτὲς ἦταν τοῦ 17ου αἰῶνα. Ἄλλοτε ὁ ναὸς εἶχε μοναστήρι, μὲ πλούσια μάλιστα βιβλιοθήκη, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν οἱ περιηγητὲς Spon καὶ Wheeler, ποὺ ἐπισκέφτηκαν τὸ σοφὸ ἡγούμενό του, τὸ Γεράσιμο Βλάχο.

Στὸν Ἀνεμόμυλο σώζεται σὲ καλὴ κατάσταση κ' ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ παλιούς ναοὺς τῆς Ὁρθοδοξίας, μοναδικὸ βυζαντινὸ μνημεῖο στὴν Κέρκυρα, ὁ ναὸς τῶν Ἀγίων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου, ποῦφεραν τὸ χριστιανισμὸ στὴν Κέρκυρα. Στὸν πολῦτιμο κώδικα τῆς ἐκκλησιᾶς ἔχουν καταγραφεῖ τὰ κειμήλια καὶ οἱ εἰκόνες τῆς ἀπὸ τὸ 1646. Ἀπ' αὐτὸν προκύπτει πὼς τὸ 17ο αἶώνα ὁ ναὸς

ἦταν κτιτορικὸς τῶν κερκυραίων Μινώτων. Ἐπειτα ἀπ' αὐτοὺς, στὰ 1760, ἡ ἐκκλησιὰ πέρασε στὴν οἰκογένεια Πετρωτῆ. Σήμερα ἀνήκει στὸ Δῆμο Κερκυραίων.

Ἐξάισια εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ ναοῦ μὲ τὸν ὠραῖο βυζαντινὸ ρυθμὸ του. Ἐχει σχῆμα σταυροῦ μὲ τροῦλο καὶ τὴ σημερινὴ μορφή του θάλαβε, κατὰ τὸν κ. Παπαδημητρίου, τὸ 12ο αἶώνα, μετὰ τὴν καταστροφὴ ποῦπαθε ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς.

Κάτω ἀπὸ τὸ τέμπλο, ποὺ ἔχει δυὸ ὠραῖες εἰκόνες τοῦ Ἐμ. Τζάνε Μπουνι-αλῆ, βρίσκονται δύο ὑψώματα ἀπὸ λιθάρια σὰν τραπέζια. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση εἶναι οἱ τάφοι τῶν Ἀγίων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου.

Ὁ ὀκτάγωνος τροῦλος στηρίζεται σὲ δυὸ γαλαξομάρμαρους ἀρράβδωτους κίονες μὲ κιονόκρανα ἀπὸ ἀρχαῖο μνημεῖο. Στὸ μεσαῖο κλίτος δυὸ ἄλλοι λευκοὶ μονόλιθοι κίονες μὲ κυλινδρικά κιονόκρανα σχημα-

Ἡ Εἰσόδος στὸ Προαύλιο τοῦ Ναοῦ

τίζουν τρεις τοξωτές διόδους, τὸ τρίβηλο.

Ἄλλοτε ὁ ναὸς εἶχε πολλές παλιές τοιχογραφίες, πὺν ὅπως ἀναφέρει ὁ Σ. Παπαγεωργίου στὴν ἱστορία του γιὰ τὶς ἐκκλησιῆς τῆς Κέρκυρας, οἱ κτίτορες Πετρωτῆδες ἀσβέστωσαν καὶ κατὰστρεψαν. Δὲ σώθηκαν παρὰ τὰ Χερουβεῖμ, πὺν βλέπει κανεῖς καὶ σήμερα στὸν τροῦλο. Μιὰ ἄλλη τοιχογραφία τοῦ 12ου αἰῶνα (ἀριστερά, καθὼς μπαίνουμε, στὸ νάρθηκα) παριστάνει τὸν Ἅγιο Ἀρσένιο καὶ τὴν ἔφερε στὸ φῶς ὁ κ. Παπαδημητρίου μὲ τὶς ἐπιμελημένες ἐργασίες του γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τῶν τοίχων ἀπὸ τὰ σοβάτισματα καὶ τὶς νεώτερες ἐπισκευές. Λεῖψανα τοιχογραφιῶν φανερώθηκαν καὶ στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο, πράμα πὺν δείχνει πὼς θὰ ὑπῆρχε κ' ἐξωνάρθηκας. Στὴ νέαν αὐτὴ ἀποκατάσταση ὁ κ. Παπαδημητρίου ἔκλεισε τὰ νεώτερα παράθυρα, ἀνοιξε τὰ παλιὰ κ' ἐπιδιόρθωσε τὴ σκεπή, δίνοντάς της τὴν πρώτη της συμμετρία.

Ὅταν στὰ 1460 κατέφυγε στὴν Κέρκυρα φεύγοντας τοὺς Τούρκους ὁ ἀδελφὸς τοῦ Αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου Δεσπότης τῆς Πελοποννήσου Θωμᾶς Παλαιολόγος, ἡ σύζυγός του Αἰκατερίνη μπῆκε καλογριά στὸ διπλανὸ μοναστήρι, ὅπου «κακῶς διάγουσα»—ὅπως λέει στὸ χρονικὸ του ὁ Φραντζῆς, πὺν καὶ αὐτὸς κατέφυγεν ἐκεῖ—«ἐλεηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τῷ αὐτῷ ἐβδόμη κοστῶ ἔτει ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μονῇ, Ἰάσωνος λέγω καὶ Σωσιπάτρου». Πλέρια ἐπιστημονικὴ περιγραφὴ τοῦ ναοῦ μᾶς δίνει ὁ κ. Παπαδημητρίου σὲ μιὰ μελέτη του στὴν «Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα» (1934—1937).

Στὴ σπηλιὰ τοῦ Καρδακιοῦ, πάνω ἀπὸ τὴν περίφημη πηγὴ, ἀνακαλύφθηκαν ἐπὶ Προστασίας τὰ εἰρεπια ἐνὸς μικροῦ ἀρχαίου ναοῦ τῶν Νυμφῶν. Περίφημο εἶναι καὶ τὸ κυκλοτερές μνημεῖο, πὺν ἀνακαλύφθηκε στὰ 1843 στὴν παλιὰ νεκρόπολη τῆς Γαρίτσας κατὰ τὴν ἐκσκαφὴ ἐνὸς ὀχυρώματος. Στὸ γεῖσο του ἔχει ἓνα ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ἐξάμετρο γιὰ τὸν «πρόξενο» Μενεκράτη.

Τυχαῖα, στὰ 1910, ὁ Ἐφορὸς Ἀρχαιοτήτων Βερσάκης ἀνάλυψε κοντὰ στὴ Μονὴ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τὸ Ναὸ τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐκεῖ βρέθηκε, ἀθιχτο σχεδόν, τὸ πιὸ ἀρχαῖο μνημεῖο τῆς Κέρκυρας, τὸ περίφημο ἀέτωμα τῆς Γοργῶς, πὺν στολίζει σήμερα τὸ Μουσεῖο. Συστηματικὲς ὅμως ἀνασκαφές ἔκαμε μονάχα

στὰ 1911 ὁ Δαῖρφυελ μὲ τὴν προσωπικὴν ἐπίβλεψη τοῦ Κάιζερ.

Στὴ βορειοανατολικὴν ἀκτὴ τοῦ νησιοῦ βρίσκεται μιὰ γραφικὴ ἐκκλησιὰ, ἡ Παναγία τῆς Κασσωπίτρας, τοῦ 16ου αἰῶνα. Μὰ ἐκεῖ πὺν ἦταν ἄλλοτε ἡ παλιὰ ρωμαϊκὴ πόλις τῆς Κασσώπης, δὲν εἶναι σήμερα παρὰ ἓνα εἰρηνικὸ λιμάνι ψαράδων. Ἄλλοτε ὑπῆρχε κ' ἓνας μεγάλος ναὸς ἀφιερωμένος στὸ Δία. Ὅταν ὁ Νέρων, κατεβαίνοντας στὴν Ἀθῆνα, πέρασε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, στὸ βωμὸν αὐτοῦ τοῦ Κασσίου Διὸς, χόρεψε καὶ τραγούδησε. Σ' ἓνα πλαῖνὸ λόφο τῆς Κασσώπης βρίσκονται καὶ τὰ εἰρεπια τοῦ ρωμαϊκοῦ κάστρου της. Ἐρεπια κ' ἐνὸς ἄλλου ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Ε' αἰῶνα ἀνακάλυψε ὁ κ. Παπαδημητρίου καὶ στὴ Ρόδα.

Μὰ οἱ πιὸ σπουδαῖες ἐκκλησιῆς βρίσκονται στὴν πόλη. Κοντὰ στὴν ἀγορά, στὴ συνοικία τῶν «Ἀγίων Πατέρων», ἀπαντᾷ τὴν ὁμώνυμη ἐκκλησιὰ μὲ ὁμορφες εἰκόνες τῶν προφητῶν. Ὡραϊότατη εἶναι καὶ ἡ Σπηλιώτισσα (ἀπὸ τὴ «Σπηλιὰ» τῆς παραλίας), σήμερα Μητροπόλις τῆς Κέρκυρας. Χτίστηκε στὰ 1577 κ' ἔχει ἐνδιαφέρουσες εἰκόνες, ὅπως τὸ «Μυστικὸ Δεῖπνο» τοῦ Παραμυθιώτη καὶ μιὰν ἄλλη βυζαντινὴ. Τέσσερες μεγάλοι πίνακες σκεπάζουν τοὺς δυὸ πλαῖνους τοίχους.

Ἡ Σπηλιώτισσα εἶναι συναδελφικὴ ἐκκλησιὰ παλιῶν κερκυραϊκῶν οἰκογενειῶν καὶ, ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ καὶ πέρα, ἐνοριακὴ τῶν Ζακυνθινῶν καὶ Κεφαλλήνων πὺν ζοῦν στὴν Κέρκυρα. Ἐκεῖ βρίσκεται καὶ τ' ἀκέφαλο σῶμα τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τοῦ Βυζαντίου. Στὶς 11 Φεβρουαρίου, στὴ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Βλάση—ἡ Σπηλιώτισσα λέγεται καὶ «Ἁγία Βλάσης»—ὑπάρχει τὸ περίεργο ἔθιμο νὰ βάζουν στὴ σκαλιστὸ λάρνακα τῆς βυζαντινῆς Ἀγίας ἓνα καρπούζι. Μετὰ τὴ λειτουργία, ὁ πᾶπας τὸ κόβει κομμάτια, σὰν ἀντίδωρο, καὶ τὸ μοιράζει στὸ ἐκκλησιασμὸ του. Κάθε τέτοιο κομμάτι ἔχει τὴν δύναμη νὰ προφυλάει ἀπὸ τὶς ἀρρώστειες τοῦ λαιμοῦ.

Στὴν καρδιὰ τοῦ Καμπιέλου βρίσκεται μιὰ ἄλλη παλιὰ ἐκκλησιὰ τοῦ 13' αἰῶνα, ἡ «Παναγία ἡ Κρεμαστή», μὲ περίφημες τοιχογραφίες τοῦ Σπεράντζα. Μπροστὰ της εἶν' ἓνα μικρὸ πλατωματάκι, πὺν τὰ παλιὰ χρόνια κρεμοῦσαν τοὺς καταδικασμένους σὲ θάνατο. Ἐκεῖ στὴ μέση βρίσκεται τὸ ξακουστὸ πηγάδι τῆς «Κρεμαστῆς». Μὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, πὺν κάποιος ἄρχοντας ἐπνίξε

ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ ΤΗΣ "ΚΡΕΜΑΣΤΗΣ."

μέσα έναν έχτρό του, τ'όμορφο πηγάδι είναι στοιχειωμένο. Κάθε τόσο—λέει ο θρύλος—βγαίνει ένα μοσχάρι, σέρνοντας μιάν αλυσίδα. "Αν κανένας άρρωστος άκούσει τόν κρότο της, δέ γλυτώνει. "Από τις πιό παλιές εκκλησιές της Κέρκυρας είναι και τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Τό τέμπλο, από μάρμαρο της Καρράρας, είναι τοῦ περίφημου αρχιτέκτονα Πιέρρη. Ἀληθινό καλλιτέχνημα είναι και τὸ εἰκονοστάσιό της, με βυζαντινές εἰκόνες από τήν «Ἀποκάλυψη» τοῦ Ἰωάννου. Στά 1439, περνώντας για τή Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας, λειτούργησαν ἐκεῖ οἱ Ἀνατολικοί, ὁ Αὐτοκράτορας Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος, ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ και ἄλλοι. Περίφημη είναι κι ἡ γραφική «Παναγία ἡ Ἀντιβουνιώ-

τισσα», τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα. Τis ὁμορφες σκαλινάδες της συναντᾶμε καθώς ἀνεβαίνουμε στά Μουράγια.

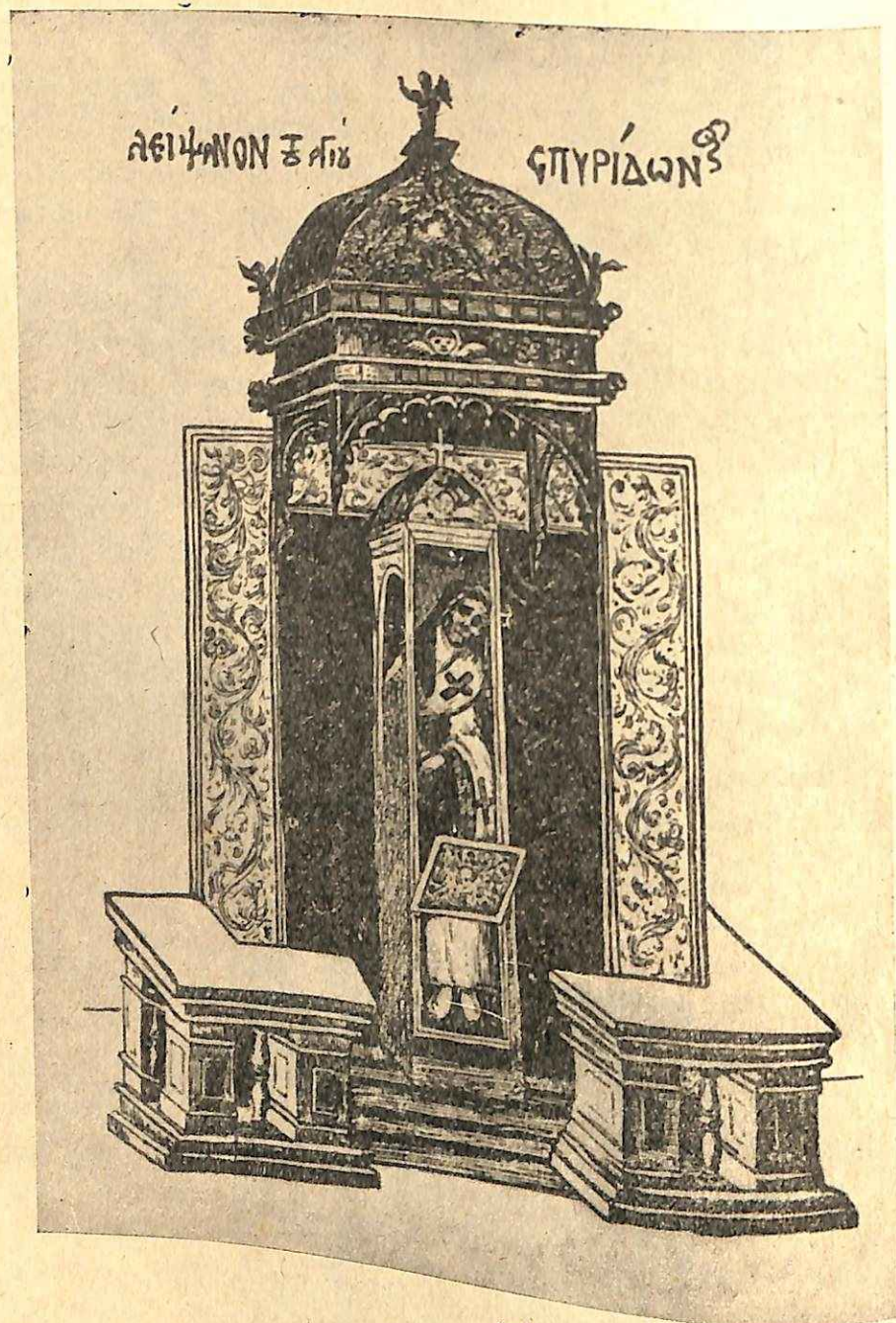
"Ἄλλη παλιά και πλούσια ἐκκλησιά, με χρυσωμένο ξύλινο τέμπλο, πού δέν ἔχει ταῖρι στο νησί, εἶναι κι ἡ «Φανερωμένη τῶν Ξένων», τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἑπειρωτῶν.

Ὡραίες εἰκόνες στολίζουν ἐπίσης τις παλιές κι ἀριστοκρατικές ἐκκλησιές τοῦ «Ταξιάρχη» (ἔργα τοῦ Σπεράντσα), τῆς «Ὁδηγίτριας και 40 Μαρτύρων» στήν Ὀβριακή (τοῦ 1500), τοῦ «Παντοκράτορα» στο Καμπιέλο (εἰκόνες τοῦ Τζάνε και Χρυσολωρᾶ) και τῆς Μητρόπολης τῶν Καθολικῶν.

Χίλιοι δυό θρύλοι ἀφοροῦν τις ἐκκλησιές τῆς Κέρκυρας. Τόν Ἐπιτάφιο λ. χ. τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Γερόντων, μιᾶς ἐκκλησιᾶς συναδελφικῆς κ' ἐνοριακῆς τῶν πιό ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, εἶχαν ἀποκλειστικό δικαίωμα ν' ἀκολουθοῦν μονάχα οἱ ἀρχόντοι. Κάποτε ὁμως μπῆκε ἀνάμεσά τους κ' ἓνας ἀστός, πού ἀπό ἀπροσεξιά ἔσπρωξε κάποιον ἄρχοντα. Μά τιμωρήθηκεν ἀμέσως. Ὁ ἄρχοντας τὸν πέρασε με τὸ σπαθί του, πῆρε τρέχοντας τὸ παιδί του, μπῆκε σέ μιὰ βάρκα και ξανοίχτηκε, για νὰ περάσει στήν ἀντίκρου Ἑπειρο. Μά οἱ συγγενεῖς τοῦ σκοτωμένου τὸν πρόφτασαν ἀναμεσῆς τοῦ πελάγου, κ' ἐκδικήθηκαν ἄγρια. Ἀπό τότες ἡ Βενετία ἔκαμε τήν ἐκκλησιά ἐνοριακή, για ν' ἀκολουθεῖ ἐλεύτερα τὸν ἐπιτάφιο κι ὁ λαός.

Μά ἡ πιό περίφημη εἶναι ἡ ἐκκλησιά τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα.

ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΚΟΓΕΒΙΝΑ

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ

Δὲν προστάτευαν τὴν Κέρκυρα μονάχα τὰ κάστρα της. Ὅπως καὶ τώρα, εἶχε καὶ τότε ἓνα πανίσχυρο προστάτη, τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα, ἀπὸ τοὺς πρὸ παλίουι ἀγίους τῆς Ὁρθοδοξίας.

Γεννήθηκε τὸ 254 στὸ χωριὸ Τρεμετοῦσα τῆς Κύπρου. Ἐγεννεν ἐπίσκοπος στὴν Τριμυθοῦντα καὶ ἔλαβε μέρος στὴν περίφημη Σύνοδο τῆς Νίκαιας, ὅπου καὶ διακρίθηκε. Πέρασαν ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του (ἄλλοι λένε στὸ Ζ' αἰῶνα), ὅταν παρατηρήθηκε πὼς ἀπὸ τὸν τάφο ἔβγαιναν εὐωδιές. Ἀποφασίσανε νὰ τὸν ἀνοίξουν καὶ μὲ κατάπληξη εἶδαν τότε τὸ σῶμα τοῦ ἱεράρχη κάτασπρο καὶ ἀρωματισμένο—ἀκριβῶς ὅπως τάφηκε. Τοῦτο ἦταν ἀρκετό. Ὁ περίφημος Συνοδικὸς ἀναγνωρίστηκεν ἀμέσως Ἅγιος καὶ σὰν τέτοιος ὑμνήθηκεν ἀπ' ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς.

Τὸ Ἅγιο λείψανο ἔμεινε στὴν Κύπρο, ὡς πού τὴν πῆραν οἱ Σαρακηνοί, ὁπότεν μεταφέρθηκε στὸ Ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἔλαβε τὶς ἰδίες τιμὲς καὶ τὴν ἴδια δόξα. Περίφημες ἦταν καὶ ἐκεῖ οἱ γιορτές τοῦ Ἀγίου, πού λάβαιναν μέρος ὁ Πατριάρχης καὶ αὐτὸς ἀκόμα ὁ Αὐτοκράτορας.

Γιὰ αἰῶνες δοξαζόταν ἔτσι τὸ Ἅγιο λείψανο στὴν Πόλη, μὰ στὸ τέλος ἔπεσε καὶ αὐτὴ. Στὸν πανικὸ, ἐκεῖ πού ὁ καθένας κοίταζε νὰ γλυτώσει κάθε πολύτιμο πού εἶχε, ἓνας παπᾶς, ὁ Γεώργιος Καλοχαιρέτης, προτίμησε νὰ σώσει ἀπὸ τοὺς βάρβαρους τὸ γίος Καλοχαιρέτης, προτίμησε νὰ σώσει ἀπὸ τοὺς βάρβαρους τὸ λείψανο τοῦ Ἀγίου καὶ τὸ ἀκέφαλο σῶμα τῆς Ἁγίας Θεοδώρας, τῆς περίφημης Αὐτοκράτειρας, πού ἀποκεφάλισαν οἱ εἰκονοκλάστες. Μὰ τὸ πράμα δὲν ἦταν καὶ εὐκόλο. Τότε ὁ εὐσεβὴς ἱερωμένος. Ἐμμηχανεύτηκε τὸ ἔξις—ὅπως μᾶς λέει ὁ ἱστορικὸς Μάρμορας. Ἐκρυψε τ' ἅγια λείψανα σὲ δυὸ σακκιά ἄχερα, τὰ φόρτωσε σ' ἓνα κρυψὸ καὶ μεταμφιεσμένος σὲ χωρικὸ βάλθηκε στὸ δρόμο. Οἱ Τουρκοὶ τὸν πῆραν γι' ἀγωγιάτη καὶ τὸν ἀφίσανε νὰ περάσει. Πεζοπορώντας, ἔφτασεν ἔτσι ὁ Καλοχαιρέτης στὴν Παραμυθιά τῆς

Ἡπειρου, ὅπου ἔμεινε ὡς τὸ 1456, ὅταν, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει ἀκόμα περισσότερο τὰ ἱερὰ λείψανα, τὰ μετέφερε στὴν Κέρκυρα.

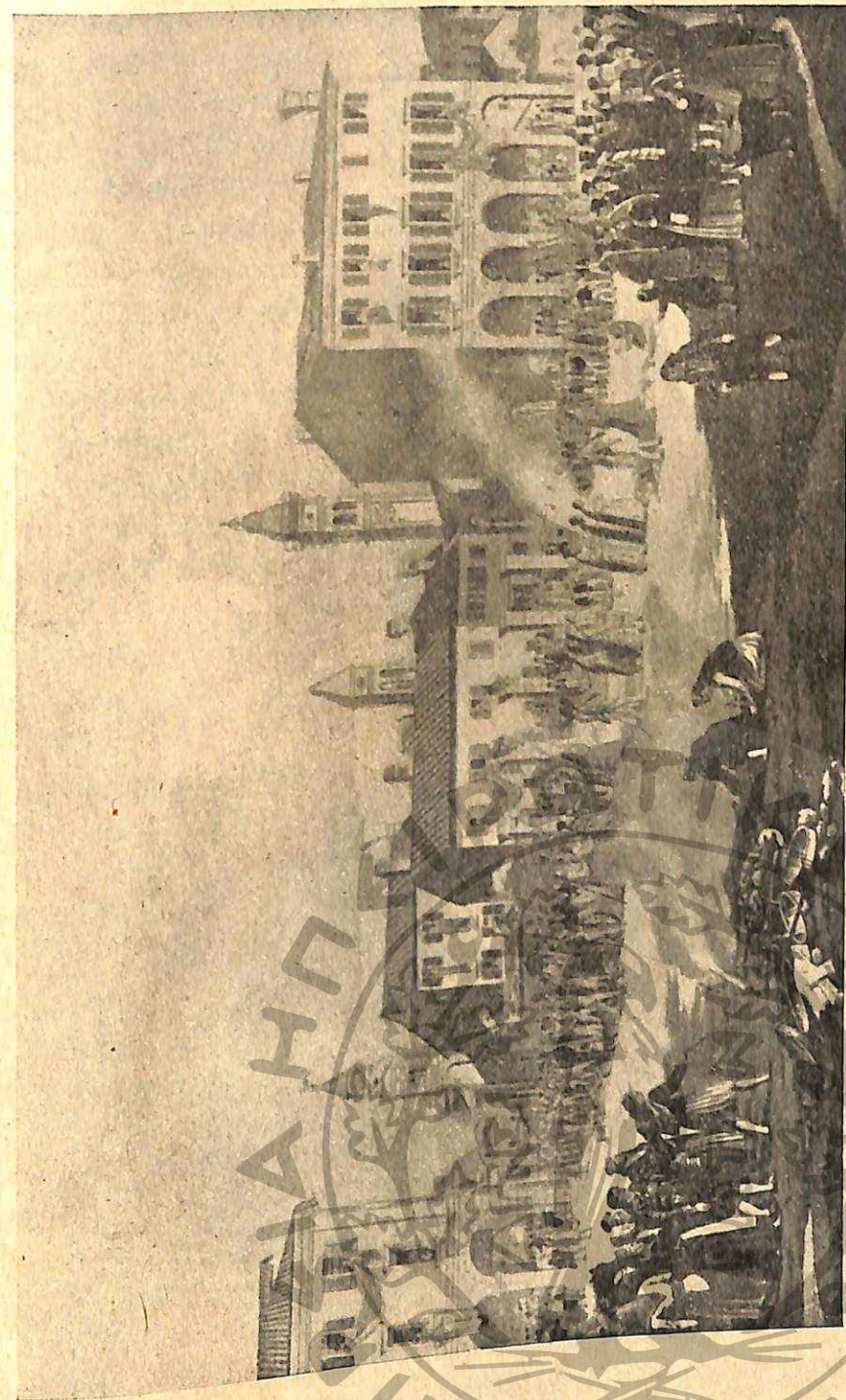
Τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνα, τέτοια λείψανα ἦταν περιζήτητα παντοῦ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Κέρκυρας τὰ δέχτηκε λοιπὸν «μὲ ἀνέκφραστη ἀγαλλίαση», εὐλογώντας τὸ Θεὸ γιὰ τὸ πολύτιμο δῶρο. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας ἀνακηρύχτηκεν ἀμέσως «Προστάτης» τοῦ νησιοῦ, καὶ τέτοιος φάνηκε κάθε φορὰ, ποὺ τὸ ἀπειλοῦσε κίντυνος.

Ἐν' ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα θαύματα, ποὺ ἀποδίνουνε στὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα, εἶναι ἡ λύση τῆς πολιορκίας τῆς Κέρκυρας, τὸ 1716, ἀπὸ τὸ φοβερὸ στρατὸ καὶ στόλο τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ. Ἀπ' ὥρα σ' ὥρα, ἔπειτα ἀπὸ τὶς τρομερές του ἐπιθέσεις, θᾶπεφτε τὸ Κάστρο, ὅταν ξέσπασε μιὰ φοβερὴ καταιγίδα. Μὲ τρόμο εἶδαν τότε οἱ πολιορκητὲς νὰ βγαίνει ἀπὸ τὶς ἐπάλξεις ἓνας καλόγερος — ὁ Ἅγιος — καὶ νὰ τοὺς καταδιώκει. Τρομοκρατημένοι παράτησαν ὅλα, μῆκαν βιαστικὰ στὰ καράβια καὶ λύσανε τὴν πολιορκία. Τὸ νησι γλύτωσε!

Ἡ ἐπίσημη ὁμως ἔκθεσις δὲ μιλᾷ καθόλου γιὰ καταιγίδα. Τὸ ψήφισμα, ποῦ βγαλε ἓνα χρόνον ἀργότερα ὁ «Γενικὸς Καπετάνος» Ἀντρέας Πιζάνης καὶ ποὺ θᾶπρεπε ν' ἀναφέρει τὸ περιστατικόν, δὲ λέει τίποτα παρόμοιο. Μιλᾷει μονάχα γιὰ «τὴν ξαφνικὴ λύση τῆς πολιορκίας» ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ «φεύγοντας παράτησαν τὰ πολεμοφόδια καὶ τὶς ἀποσκευές τους». Τοῦτο ἀποδίδοντας σὲ θαῦμα τοῦ Ἀγίου, ὁ Πιζάνης ὀρίζε στὸ ψήφισμά του, «νὰ ἐκτίθεται τὸ ἱερὸν λείψανον ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ νὰ χαιρετᾶται ἀπὸ τὰ φρούρια καὶ ἀπὸ τὰ πλοῖα, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης».

Τὴν Κέρκυρα ὑπεράσπιζε τότε ὁ Στρατάρχης Σούλεμβουργ, ποὺ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη οἱ Κερκυραῖοι τοῦκαμαν στὸ Κάστρο τὸ λαμπρὸν ἀντρίαντα, ποὺ βλέπουμε σήμερα στὴ Σπιανάδα καὶ ποὺ μπροστά του σταματᾷ κάθε χρόνο ἡ λιτανεὶα τοῦ Ἀγίου, γίνεται μιὰ συγκινητικὴ δέηση, καὶ ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γονατίζουν καὶ σταυροκοποῦνται.

Τὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου διαδόθηκαν στὴν ἀντικρυνὴ Ἡπειρὸ κα' ἔκαμαν καὶ ἀλλόθρησκους, Τούρκους καὶ Ἀρβανῖτες, νὰ τονε πιστέψουν. Τὸ περίεργον εἶναι πῶς καὶ οἱ Ὀβραῖοι τῆς Κέρκυρας πι-

Ἡ ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ (ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ CARTWRIGHT)

Η "ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ", ΚΑΙ Ο "ΑΓ ΓΙΑΝΝΗΣ".

σιτοδεία, με τὸ ἔγκαιρο φτάσιμο ἑνὸς καραβιοῦ με στάρι. Μιὰ ἄλλη λιτανεῖα γίνεται κάθε πρώτη Κυριακὴ τοῦ Νοεμβρίου, θυ-
τὴν πανώλη. Μιὰ τέταρτη λιτανεῖα γιὰ παρόμοιο λόγο γίνεται καὶ
τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Ὅλες αὐτὲς οἱ λιτανεῖες γίνονται μετὰ τὴν παλιὰ μεσαιωνικὴ
μεγαλοπρέπεια. Τὴν παρακολουθοῦν οἱ ἀρχές, τὸ ἱερατικὸ με πο-
λυτελῇ ἄμφια, καὶ ὅλος ὁ λαός. Πλούσια λάβαρα, ἑξαφτέρυγα, με-
γάλες κέρινες λαμπάδες, σὰν κολῶνες—στὴ Ζάκυνθο τὶς λένε
«τόρτσες»—καὶ χενσωμένα φανάρια. Ἀπὸ παντοῦ πηγαίνουν
προσκυνητές, τόσο ὀρθόδοξοι ὅσο καὶ καθολικοί.

Κάποτε, τὸ 1718, οἱ καθολικοὶ τῆς Κέρκυρας σκέφθηκαν νὰ
φτιάξουν στὴν ἐκκλησίᾳ ἕνα βωμὸ δικό τους. Οὔτε νὰ τ' ἀκού-
σουν οἱ Ἐπίτροποι καὶ ὁ λαός! Μὰ ἡ Βενετιὰ ὑποστήριξε τοὺς κα-
θολικοὺς καὶ ὁ Προβλεφτής ἐπέμενε. Καὶ πραγματικὰ θὰ γίνονταν,

στεύουν στὴ δύναμη τοῦ
Ἁγίου. Ὅπως μοῦπαν τοῦ
πηγαίνουν καὶ τάμματα.

Μὰ καὶ ἡ «Γαληνοτάτη»
Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου
Μάρκου δὲν ἔμεινε πίσω.
Τὸ Μέγα Συμβούλιο ἀ-
φιέρωσε στὸν Ἅγιο ἀση-
μένια λαμπάδα καὶ μιὰ
μεγάλῃ καντήλα, καὶ ὅρισε
νὰ μοιράζουν κάθε χρόνο
στοὺς φτωχοὺς τοῦ νη-
σιοῦ, «εἰς μνήμην τοῦ Ἁ-
γίου», 150 ρεάλια ἀπὸ τὸ
δημόσιο ταμεῖο.

Ὁ Ἅγιος λιτανεύεται
καὶ κάθε Μεγάλῃ Σάββα-
το. Τοῦτο γίνεται σ' ἀνά-
μνηση πού τὸ νησί, χά-
ρις στὸν Ἅγιο, σώθηκε
κάποτε ἀπὸ μιὰ μεγάλη

ἂν τὴν παραμονὴ δὲ συνέβαινε τὸ θαῦμα. Μιὰ ἄγρια καταιγίδα
ξέσπασε τὴ νύχτα καὶ ἡ πυριτιδαποθήκη τοῦ Κάστρου ἀνατινά-
χτηκε στὸν ἀέρα ἀπὸ τ' ἀστροπελέκια. Ὁ φρουρός—λέει ὁ θρύ-
λος—εἶδ' ἕναν καλόγερο νὰ πλησιάζει μ' ἀναμμένο δαυλὶ στὸ χέρι.

—Τίς εἶ; τόνε σταματᾶ μετὰ τὸ ὄπλο του ὁ φρουρός.

—Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας! τοῦ ἀπαντᾷ ὁ καλόγερος.

Κ' ἐνῶ μετὰ τὸ ἕνα τοῦ χέρι πετοῦσε τὸ φρουρό, σὰ χαρτο-
νάκι, ἀπὸ τὸ Κάστρο στὴ Σπιανάδα, μετὰ τ' ἄλλο ἔβαζε φωτιὰ στὴν
πυριτιδαποθήκη. Ὅχτακόσιοι σκοτώθηκαν ἀπὸ τὴν ἐκρηξὴ καὶ ἀνά-
μεσα σ' αὐτοὺς ὁ Διοικητὴς Πιζάνης. Τὸ περίεργο εἶναι, ὅπως λέει
ὁ θρύλος, πού τὴν ἴδια στιγμὴ κάηκε ἀπὸ ἀστροπελέκι καὶ ἡ εἰκόνα
τοῦ Πιζάνη στὴ Βενετιὰ.

Μιὰ ἄλλη φορὰ οἱ Κερκυραῖοι ἀποφασίσανε νὰ διώξουν ἀπὸ
τὸ νησί τοὺς ξένους, πού μάζευε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἡ Βενετιὰ γιὰ
νὰ πυκνώσει τὸν ἀραιομένο ἀπὸ τὶς συχνὲς βαρβαρικὲς ἐπιδρομὲς
πληθυσμό. Τοὺς βάλανε λοιπὸν σ' ἕνα καράβι καὶ ἐπιθεωροῦσαν τὰ

Η ΔΕΞΗ ΣΤΗ ΣΠΙΑΝΑΔΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

«Ἰόνιος Ἀνθολογία»

χαρτιά τους, όταν είδαν ανάμεσά τους έναν καλόγερο.

—Τὰ χαρτιά σου! τοῦ ζητᾶνε, ὅπως κάνανε σὲ ὅλους.

—Δὲν ἔχω! τοὺς ἀπαντᾷ θυμωμένος ὁ καλόγερος. Εἶμαι ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας καὶ μιὰ πού δὲν εἶμαι Κερκυραῖος, φεύγω.

Φαντασθῆτε τὸ τί ἔγινε! Γονάτισαν ὅλοι καὶ κλαίγοντας παρακαλέσανε τὸν Ἅγιο νὰ μὴ φύγει ἀπὸ τὸ νησί.

—Τότε ν' ἀφίστε καὶ τοὺς ἄλλους! τοὺς βάζει ὄρο ὁ Ἅγιος.

Τὸ καράβι γύρισε πίσω κι οἱ ξένοι δὲν ἐνοχλήθηκαν πιά ἀπὸ τοὺς Κερκυραῖους.

Εἶναι γνωστὸ πὼς ἡ ἐκκλησιὰ καὶ τὸ Ἅγιο λείψανο ἀνήκουνε στὴν οἰκογένεια Βούλγαρη. Τὸ ἱστορικὸ ἔχει ὥς ἐξῆς:

Σὰν πέθανε ὁ Καλοχαιρέτης, τὰ παιδιὰ του μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη τους περιουσία μοίρασαν μεταξὺ τους καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα καὶ Ἀγίας Θεοδώρας. Ὁ Μᾶρκος, πού πῆρε τὸ τελευταῖο, τὸ ἀφιέρωσε στὴν κοινότητα «Κορυφώ», ὅπως λεγόταν τότε ἡ Κέρκυρα. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας ἔλαχε στὸ Φίλιππο, πού «πρὸς μεγαλυτέραν δόξαν», ὅπως λέει στὴν αἴτησή του, σκέφτηκε νὰ μεταφέρει τὸ λείψανο στὴ Βενετιά. Οἱ Κερκυραῖοι φυσικὰ ἀναστατώθηκαν. Ἐπесαν στὰ γόνατα τοῦ Παπᾶ Φίλιππου καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα τὸν ὀρκισαν νὰ μὴ τὸ κάμει. Τ' ἅγιο λείψανο ἔμεινε ἔτσι παντοτινὰ στὴν Κέρκυρα.

Πεθαίνοντας, ὁ Παπᾶ Φίλιππος Καλοχαιρέτης ἄφισε τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸν Ἅγιο κληρονομιά στὴν κόρη του Ἀσημίνα. Στὴν ἴδια ἄφισε τὸ μερίδιό του κι ὁ τρίτος κληρονόμος, ὁ Λουκάς.

«Σὰν μαθεύτηκε πὼς ἡ Ἀσημίνα ἔπερνε ἓνα τέτοιο θησαυρὸ γιὰ προῖκα, ἡ χεὶρ της ἔγινε περιζήτητος» λέει τὸ χρονικό. Γιὰ γαμπρός, ὡστόσο, προτιμήθηκε ἓνας Κερκυραῖος ἄρπιδὸν περιέργα ντοκουμέντα:

«Πρῶτον τὸ τοῦ Θεοῦ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος.... Τελάρων ἓνα καινούριον γεμάτον πτερόν· μαξιλαρίαν μίαν καινούριαν γεμάτην πτερόν· προσκεφαλάδια τέσσαρα καινούρια γεμάτα πτερόν· μαξιλαροενδύματα ἕξ κεντητά, ὑφαπλώματα δύο, τὸ ἐν μεταξωτὸν διπρόσωπον, τὸ δὲ ἕτερον βαμένον γεραναῖον λινόν· συνδόνια ἕξ· κουρτίαν μίαν ἀσυκωτὴν καινούριαν· ταβλομέσαλα δύο

μεγάλα· τουβαγιόλια ἕξ· ροῦχον ἐν ροζάδον καθὼς εὐρίσκεται· πινάταν μίαν καινούριαν μὲ μάνιγα· καμιζώλαν μίαν ἄσπρην... Δακτυλίδια τρία χρυσᾶ· κούπας δύο τῆς λίγας· ἀρκλί ἐν, ἡγουν φορτζάρι· ἕτερον ἀρκλί ἐν λεγόμενον κόφανος, πετζωμένος καὶ ὅλος καρφωμένος· ἀρκλίτζαν μίαν μεγάλην κυπαρισσένιαν... ἓνα ἀμπέλι στὸ Βίδο».

Τέλος τὸ προικοσύμφωνο μιᾶ καὶ γιὰ τὸν Ἅγιο.

«... Τῆς δίδω εἰς προῖκα καὶ εἰς ὄνομα προικός, τολμῶ εἰπεῖν μετ' εὐλαβείας, τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, ὅλον καθὼς εὐρίσκεται».

Ἀκόμα πὺν περιέργη εἶναι ἡ διαθήκη τῆς Ἀσημίνας. Τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸν Ἅγιο ἄφινε στὰ σερνικά παιδιὰ της, ποῦταν κι οἱ δυὸ παπάδες. Ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν ἔρχονται σὲ φιλονικίες, ἡ προνοητικὴ μητέρα ὀρίζε, νὰ λειτουργεῖ ὁ καθένας τους στὴν ἐκκλησιὰ μιὰν ὁλόκληρη ἐβδομάδα, μὲ τὴ σειρά του. Τὶς ἐπίσημες ὁμως γιορτές—ἐξακολουθεῖ ἡ διαθήκη—«καὶ οἱ δυὸ ὁμοῦ εἰς τὴν ἄνωθεν ἐκκλησίαν νὰ ψάλλωσι τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐτυχοῦσαν ἑορτήν, ὁμοθυμαδόν, καὶ νὰ βάνωσιν εἰς ἓνα τόπον κλεισμένον τὸ εἶτι ἐξαποστείλῃ ὁ Θεός, τόσον λειτουργίας, ἡγουν πρόσφορα, λειτουργικά, παράκλησαις, καὶ πᾶν ἕτερον ἄλλο, ἔχοντας καὶ τὸν φόβον τοῦ δικαιοτάτου Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν, μὴ ἀδικεῖν ἢ κρύπτειν ὁ εἰς τὸν ἕτερον».

Ἡ διαθήκη κανονίζει κατοπινὰ τὸ πὼς νὰ γίνεται ἡ μοιρασιά τῶν εἰσοδημάτων, ὀρίζοντας στὸ τέλος, ὅτι καὶ στὸ μέλλον ἡ ἐκκλησιὰ καὶ τὸ Ἅγιον λείψανον πρέπει «νὰ ὑπαγένη ἀπὸ κληρονομίαν εἰς κληρονομίαν τοῦ γένους τοῦ ἐδικοῦ μου, ἡγουν εἰς τὸ γένος τῶν Βουλγάρων, θηλυκῶν καὶ ἀρσενικῶν».

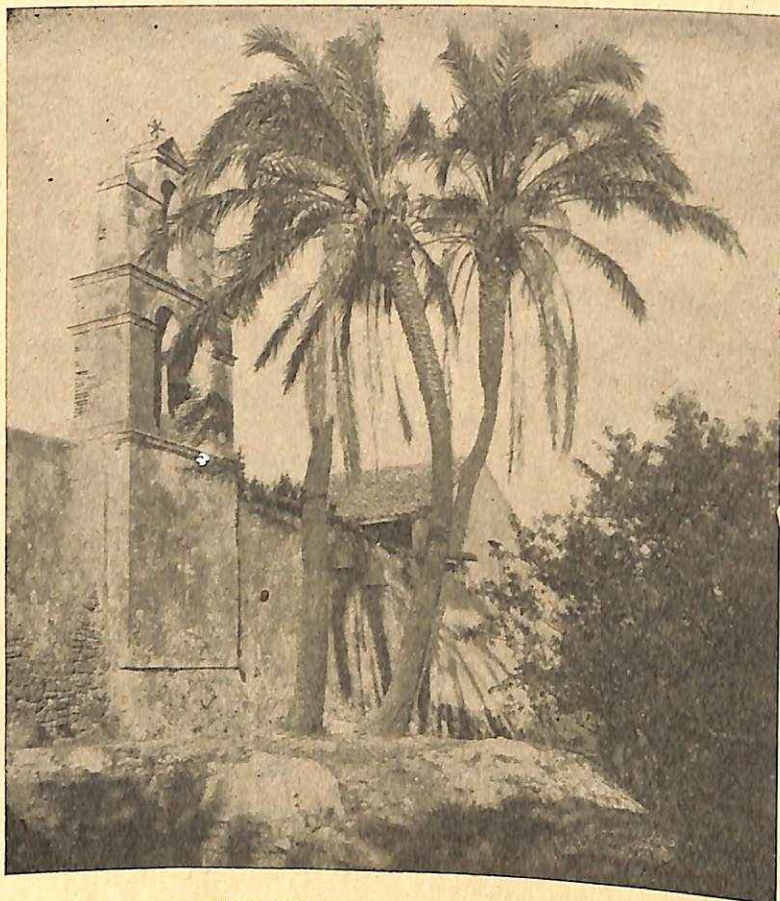
Πραγματικά, ἡ ἐκκλησιὰ καὶ τ' Ἅγιο λείψανο παραμένουν ἀπὸ τότε στὴν ἀπόλυτη κυριότητα τῆς οἰκογενείας Βούλγαρη, πού γιὰ τὶς ὑπηρεσίες της στὴ Βενετιά πῆρε καὶ τὸν τίτλο τοῦ Κόμητος.

Στὰ παλιὰ χρόνια, ἡ λιτανεὶα τοῦ Ἁγίου γινόταν κατὰ πολὺ περίεργο τρόπο. Ἀπὸ τὸ χρονικὸ πού ἀναφέραμε πληροφοροῦμαστε πὼς στὰ 1605 «ὁ Πρωτοπαπᾶς Ἀρτεμὶς Βούλγαρις ἔκρινεν ἀπρεπὲς τὸ νὰ φέρεται ἐν ταῖς λιτανείαις, ὡς ἐγένετο ἕως τότε, τὸ περικλεῆς λείψανον τοῦ Ἁγίου εἰς τὰς ἀγκάλας ἐνὸς μόνου ἱερέως,

ἀσκεπές», πράμα πού ἔκαμε «τὸ σεπτὸν αὐτοῦ πρόσωπον, ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν λαμπάδων καὶ τῶν θυμιαμάτων, νὰ γίνη μαυρωπὸν, ὡς σήμερον (1605) φαίνεται».

Τότε ἓνας πλούσιος ἀπὸ τὴν Κύπρο παράγγειλε στὴ Βενετιὰ τὴν ὥραία κρυσταλλένια θήκη, ποὺ βλέπουμε σήμερα στὶς λιτανεῖες καὶ στὴ γιορτὴ τοῦ Ἀγίου, στὶς 12 Δεκεμβρίου.

Γιὰ νὰ κολακέψῃ τοὺς Κερκυραίους, ἡ Βενετιὰ ἔβαλε καὶ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΓΟΥΛΑΔΕΣ

με τὸν ὄρο νὰ δίδει ὁ καθέννας τοὺς ἀπὸ 100 κατὰδικους,
 Ἅγιο. Κάποιος βαρκάρης ἀπαλλάχτηκε πάλι ἀπὸ τὸ φόρο τῆς
 βάρκας του, με τὸν ὄρο νὰ δίνει κι αὐτὸς στὸν Ἅγιο εἴκοσι λί-
 τρες κερὶ τὸ χρόνο. Ὅσοι χωρικοὶ διώκονταν γιὰ χρέη, καθὼς καὶ
 οἱ ἐξόριστοι, μπορούσαν νὰ κυκλοφοροῦν ἐλεύθερα στὴν πόλιν τῇ
 γιορτῇ τοῦ Ἁγίου καὶ στὶς λιτανεῖες.

Παραλυτικοί, δαιμονισμένοι, τυφλοί καὶ κάθε λογῆς ἀρρω-
στημένοι γιατρεύονται καθημερινὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἀγίου. Οἱ
περιηγητὲς περιγράφουν τέτοιες σκηνές, ποὺ οἱ ἀρρωστημένοι
ἔπεφταν τὴν ὥρα τῆς λιτανείας στὸ δρόμο γιὰ νὰ περάσει ἀπὸ
πάνω τους ὁ «Ἅγιος» καὶ νὰ σωθοῦνε, πρᾶμα ποὺ γίνεται ἀκόμα
στὴν Κεφαλλονιά στὴ λιτανεία τοῦ Ἁι Γεράσιμου. Ἀπὸ τ' ἄλλο
μέρος τὰ τάμματα, τόσο ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ ὅσο καὶ ἀπὸ
ἰσχυροὺς καὶ ἡγεμόνες, δὲν ἔπαψαν ποτὲ νὰ γεμίζουν τὸ ναό.

Όταν ἔφτασε στὴν Κέρκυρα, ὁ Καλοχαιρέτης ἔβαλε τὸ Ἅγιο
 λείψανο στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἀργότερα στὸν
 Ταξιάρχη, γιατί μονάχα σὰ 1527 χτίστηκεν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου.
 Μὰ κι αὐτὴ γκρεμίστηκε, σὰ φτιάχνονταν τὰ τεῖχη, κι ὁ Ἅγιος
 μεταφέρθηκε στὸν Ἅι Νικόλα τῶν Ξένων.

Ἡ τωρινὴ ἐκκλησιὰ χτίστηκε στὰ 1589 κι εἶναι ἀπὸ τὶς ὡραιότερες καὶ πλουσιότερες τῆς Κέρκυρας. Στὰ 1727, ὁ περίφημος ἀγιογράφος Παν. Δοξαράς ἐστόρησε τὴν «Οὐρανία» μὲ τὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου καὶ τὶς εἰκόνες τῶν 4 Εὐαγγελιστῶν. Στὰ 1850, κάποιοι σπουδαῖοι ἐπίτροποι κρίνανε καλὸ ν' ἀντικαταστήσουν τὰ χαλασμένα ἀπὸ τὴν ὑγρασία ἀριστουργήματα τοῦ Δοξαρά μὲ ἀντίγραφα καμωμένα ἀπὸ ἀγιογράφους τῆς ἀράδας. Κ' ἔτσι ἀπὸ τὰ περίφημα πρωτότυπα ἄλλα σκορπίστηκαν, ἄλλα πουλήθηκαν σ' ἀρχαιοκάπηλους, κι ἄλλα καταστράφηκαν.

Τὸ τωρινὸ τέμπλο—φτιασθῆκε σὲ τὰ 1861 μὲς πρὸς τὸν Πάρο—εἶναι ἀντιγραφὴ τοῦ τέμπλου τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Τὸ παλιό, τὸ πέτρινο, δώρησαν τότε οἱ Βουλγαρέοι στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου στὸ Κάστρο. Μὲ τὸ τέμπλο ἀντικαταστάθηκαν κι οἱ δεσποτικὲς εἰκόνες τοῦ Σπεράντσα μὲ νέες τοῦ Προσαλέντη.

τοῦ Προσαλέντη.
 Ὁ ναὸς στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι ἀπλός. Μέσα ὅμως εἶναι γεμά-
 τος ἀσημένιες καὶ χρυσὲς καντῆλες, κεροπήγια καὶ κάθε λογῆς
 πλούσια τάμματα. Ἡ ἐξωτερικὴ ἀσημένια λάβρακα τοῦ Ἀγίου εἶναι
 σκαλιστή, γενομένη στὴ Βιέννη στὰ 1867. Τὸ πυργωτὸ καμπανα-
 ριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς, τὸ ψηλότερο τῆς Κέρκυρας, χτίστηκε στὰ 1590.
 Ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τὴν «Ἰόνιο Ἐταιρίαν»,

Τελευταία έγινε κάποια κίνηση από την
Ένα καλό σωματείο που δουλεύει αθόρυβα για την προστασία κ'

47

ἑξασφάλιση τῶν κεκρυφαῖκων κειμηλίων καὶ μνημείων, καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐκκλησιὰ ὑπάχθηκε στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων. Καὶ ἔτσι ἑξασφαλίζεται γιὰ πάντα ἀπὸ κάθε βεβήλωση ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ πεντάμορφου νησιοῦ.

TO KAMPTANARIO TOY AGIOY

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ειρήνης Δεντρινού : Μαρίνος Σιγούρος. Τὸ λογοτεχνικὸ τοῦ ἔργο. *

Στις όμιλίες τής φετεινής χρονιάς, πού όργανώνει ή 'Εταιρία μας τών 'Επτανησιακών Μελετών, μία από τίς κυριότερες φυσιογνωμίες, πού πρέπει νά μās άπασχολήσει είναι τοῦ 'Επτανήσιου λογοτέχνη Μαρίνου Σιγούρου. 'Η φιλολογία καί ή φιλοσοφία στά 'Εφτάνησα, καλλιεργημένες έντατικά από πνεύματα έπιβολής, δημιούργησαν τόν 'Επτανησιακό πολιτισμό, πού στάθηκε ό πρόδρομος στην κατόπι 'Ελληνική διανόηση.

Κάνεις σήμερα Νεοέλληνας δὲν ἀμφισβητεῖ τὴν σημασία τῆς Ἑφτανησιακῆς σχολῆς καὶ τὴν ἐπίδρασὶ τῆς στὴ νεώτερη Ἑλληνικὴ λογοτεχνία, μετὰ τὴν ἐπιμέλεια τῆς μορφῆς καὶ τοῦ λόγου, τὴν καθιέρωση τοῦ Δημοτικισμοῦ καὶ τὴν πολεμικὴ ἐνάντια στὴ Φαναριώτικη, καθαρρευουσιάνικη, ρητορικὴ ποίηση.

[illegible]

Τὸ μόνο πού πραγματικά τὸν τραβοῦσε, ἀπὸ τὰ νεανικά του τὰ χρόνια τὴν ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ δημόσιο ἀξίωμα.

Με την ίδια επιμέλεια διαβάζουμε για τον Σπύρο με την αγάπη του για
Σε κάποιο περιοδικό διαβάζουμε, σχετικό με την αγάπη του για
ὅπως τὸ βρίσκουμε, τὸ ἀκόλουθο ἀνέκδοτο, σχετικό με τὴν αγάπη του για
τὴ μάθηση καὶ τὰ γράμματα:

ὅπως τὸ βρῖσκουμε, τὸ ἀκολουθοῦν αὐτῇ τῇ μάθησιν καὶ τὰ γράμματα:

«Κάποτε ὁ Μαρίνος Σιγοῦρος, μεγάλος παιᾶ, εἶχε πάει στὴν πατρίδα του, τὴ Ζάκυνθο. Ἄν κ' εἶχε τελειώσει τὶς σπουδὲς του πρὸ πολλοῦ—ἦταν ἀκόλουθος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν—ἐξακολοθοῦσε νὰ διαβάξει καὶ κάθε φορὰ πού κατέβαινε ἀπὸ τὴν ἐξοχή του στὴν πόλη, κουβαλοῦσε κ' ἓνα δέμα βιβλία, πού τὸ ἄφηνε στὴ Δημόσια βιβλιοθήκη κ' ἐπαιρνε μελετῶν, στὴν αἴθουσα τῆς

* Ομιλία στη δημοσία συνεδρία των Ἑπτανησιακῶν μελετῶν, στὴν αἴθουσα τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Κερκύρας, στίς 2 Φεβρουαρίου 1940.

άλλα. 'Ο άμαξς του άποροϋσε πολύ. 'Ηξερε, πώς τ' άλλα τ' άρχοντόπουλα έσπούδαζαν, διάβαζαν έναν καιρό, έπειτα γίνονταν γιατροί, δικηγόροι, υπάλληλοι στην Τράπεζα ή στο Τηλεγραφείο και τὰ βιβλία τ' άφηναν, γιατί είχαν μάθει πειά εκείνα που τους χρειάζονταν. Πώς ό γυιός του Σιγούρου, σ' αυτήν την ήλικία, διάβαζε ακόμα;

Μιά μέρα δέν μπόρεσε νά βαστάξει. 'Απ' έξω από τη Βιβλιοθήκη, ένώ ό Σιγούρος φόρτωνε πάλι στ' άμάξι ένα μεγάλο δέμα βιβλία, ό άμαξς του, μέ συγκρατημένο τόνο μομφής και οίκτου, του είπε:

—«'Ακόμα δέν τάμαθες, άφέντη;».

Στή μελέτη των άρχαίων μας χρωστώμε την ώραία του μετάφραση των «Χαρακτήρων του Θεόφραστου», που έλαβε τρεις εκδόσεις. Τήν πρώτη, στά 1911 στη σειρά των άρχαίων κλασσικών του Γ. Φέξη, την δεύτερη στην 'Αλεξανδρινή Έρευνα του Α. Κασιόνη στά 1927 και την τρίτη στη «Βιβλιοθήκη των Άρχαίων Έλλήνων Πεζογράφων και Ποιητών» στά 1939.

'Η μετάφραση αυτή, καλοσυνείδητη, όπως είναι όλη ή λογοτεχνική εργασία του Σιγούρου, που σοβαρεύεται άπόλυτα μέ ό,τι καταπιάνεται, κατορθώνει νά μήν ξεφύγει από τό πρωτότυπο. Διατηρεί την ζωντάνια του ύφους του Θεόφραστου και την άκριβολογία του. Χρησιμοποιεί τό ύλικό, που ή μορφή του κειμένου του επιβάλλει, την περνάει από τό δικό του αλάθευτο κριτήριο και πλάθει τή φράση λογοτεχνικά τέλεια.

'Η μετάφραση των Χαρακτήρων του Θεόφραστου προλογίζεται από τον ίδιο τό μεταφραστή. Στή μελέτη του αυτή, όπως και στίς άλλες του κριτικές μελέτες, ό Σιγούρος μάς παρουσιάζεται μέ κριτικήν ιδιοσυγκρασία και αλάθευτο αισθητικό κριτήριο, που έχει μεγαλώσει κάτω 'άπό εύνοϊκά-τοτες συνθήκες. Τό μορφωμένο οπίτι που τον ανάθρεψε, ή όμορφιά του νησιού όπου έζησε τὰ πρώτα του μαθητικά χρόνια, ή διανοητική παράδοση των Έφτά Νησιών κ' ή αγάπη του στα γράμματα, στάθηκαν τόσο συντελεστές κι' έτοίμασαν την ψυχή του νά δέχεται κάθε πνευματική ώραϊότητα, νά την ξεχωρίζει, νά την παραβάλλει, μακρυνά από των καταχνιά της άβεβαιότητας και της προκατάληψης. Έως ότου νά την υποδουλώσει και τότες νά την έρμηνεύσει. Είναι κριτικός έρμηνευτής, που δίνει τον τόνο και την άξία του κρινομένου έργου.

Δέ σκύφτει άπάνου στην εργασία του άλλου μέ την έλπίδα και τον πόθο νά βρεϊ ψεγάδια και μόνον αυτά, για νά μπορεί νά τὰ χτυπήσει και μικραίνοντας έτσι τον άλλον νά ύψώσει τον έαυτό του. Τήν κριτική του Μαρίνου Σιγούρου την διευθύνει τό άδολο φώς του ήθικου του κόσμου.

Τέτοιες του μελέτες είναι : «'Ο Σολωμός στην Κέρκυρα» ιστορική έρευνα δημοσιευμένη στο περιοδικό Παναθήναια του 1907.—«'Ιάκωβος Πολυλάς», βιογραφική εισήγηση στα τρία του Πολυλά διηγήματα, έκδοση Φέξη στα 1916.—«'Ανδρέας Κάλβος», πρόλογος των Άπάντων στην έκδοση Στοχαστή 1927.—«Στέφανος Μαρτζώκης», πρόλογος στα Άπαντα του Μαρτζώκη στα 1925.—«'Ιούλιος Τυπάλδος», πρόλογος στα Άπαντα του Μαρτζώκη έκδοση της λογοτεχνικής Βιβλιοθήκης Γ. Φέξη στα 1916.—«Οδγος Φώσκολος», Φώσκολου, μέ την άπάντηση του Pindemonte, από τον Κερκυραίο λόγιο και κριτικό Γεώργιο Καλοσγούρο, έκδοση της λογοτεχνικής Βιβλιοθήκης Γ. Φέξη στα 1915, που άνατυπώθηκε στα 1928 από τον 'Ελευθερουδάκη.—«'Ανδρέας ό Λεοπάρδης», διάλεξη στις 2 Μαρτίου τό 1937, στο 'Αθηναϊκό Istituto di cultura Italiana, για τὰ εκατόχρονα του μεγάλου 'Ιταλού σοφού και ποιητή.

Στήν μελέτη του αυτή, άνώτερη από κάθε άλλη προηγούμενη, μάς δείχνονται όχι μονάχα οι άρετές, που προαναφέραμε, μιλώντας για τὰ κριτικά χαρίσματα του Σιγούρου, αλλά και ή εξαιρετική βαθεία του πολυμαθεία.

'Εγραψεν επίσης «'Εντυπώσεις από τό Παρίσι». Τό έργο αυτό, πριν έκδοθει χωριστά, είχε δημοσιευθεί στα Παναθήναια του 1910. 'Ετύπωσεν άκόμη, σε διάφορα περιοδικά, διηγήματα, παραμύθια και άλλα πεζά.

Μά πειό πολύ διακρίνεται στην ποίηση:

Νά μή μέ πητε χαλαστή, νά μή μέ πητε πλάστη :
Για ένα τραγουδι λαχταρώ, που ό νοϋς δέν τό έφαντάστη,
Θέλει νά πάρει ό πόθος μου στοϋ στίχου τὰ φτερά
Του όνειρου τή χαρά.

Στήν «Έρευνα» της 'Αλεξάντρειας τό 1935 βγήκε σε βιβλίο «'Ο καλός άνθρωπος», φιλοσοφική και δραματική σάτυρα του Μαρίνου Σιγούρου, ποίημα έπικολυρικό σε δεκαπεντασύλλαβους στίχους.

'Ο τίτλος είναι τό αντίθετο του περιεχόμενου. Τό ποίημα είναι ένα μαστίγωμα ένάντια στοϋς ανθρώπους—και δέν είναι λίγοι—είδος 'Ιάγου ή Ταρτούφου—που, γλυκομίλητοι, βρίσκουν τὰ λόγια που ταιριάζουν για ν' άπατοϋν τοϋς κολόπιστους άπλοϊκούς και νά τοϋς σπρώχνουν στο κακό στο έγκλημα και τέλος στην τελειωτική τους καταστροφή, μεταβάλλοντάς τους σε άνίδεια όργανα του μίσους, που βασιλεύει μέσα στην ψυχή τους:

Σκλάβά μου την καταστροφή νάχα, κ' ή δύναμή μου
Νάταν μεγάλη και τρανή, καθώς είναι κ' ή όργή μου.
Κι' άπ' τον καιρό τον άναρχο μέ όρμη νά ξεκινήσει
Και της ζωής την άβυσσο πέρα νά πλημμυρίσει,
Νά φέρει κοσμοχαλασιά κι' ότι κακό προσμένω
Και νά χαρῶ βλέποντας πλιά τό έργο μου τελειωμένο.

Οι στίχοι αυτοί μάς φέρουν στη μνήμην την βλαστήμια του 'Αλή-πασσα στο ποίημα του 'Αριστοτέλη Βαλαωρίτη «'Η κυρά Φροσύνη». Και κεί τό ίδιο πάθος κι' ή ίδια όρμη χαλασμού :

..... απόκρυφη έλπίδα

Μου λέγει από την σάρκα μου, πώς θάβγῃ, θά φυτρώσει
Πικρή χολή τον κόσμο σου κ' εκεί νά φαρμακώσω.
Κι' άθάνατος θά νά γενῶ, θά μ' έχης πάντα έμπρός σου,
Σκοτάδι μέσ στο φῶς σου.
Κ' εκεί, που ή άχτίδες σου από ψηλά θά βρέχουν
Ζωήν κι' αγάπη στα φυτά, πάντα μαζί θά μ' έχουν.
Κρυφός, αϊώνιος έχθρός, εκεί που θά μέ κρύψης
Και θάνατος παράκαιρος, εκεί που θά μέ κρύψης
Τὰ ρόδα πριν ν' άνθίζουνε θά φθείρω, θά μαραίνω,
Τήν εύμορφιά, τή δύναμη, θά τρώγω νά χορταίνω.

'Ο καλός άνθρωπος, μπαίνει σ' ένα χωριό και μιλώντας γλυκά, πειστικά και ύπουλα σπρώχνει τοϋς χωρικούς νά αίματοκυλιστοϋν : Τό άγνό παιδί νά βυθιστεί στο βούρκο της πορνείας, την άθφα κόρη νά δώσει την παρθενιά της στο γυναικοθήρα, τό πλουσιόπαιδο νά σκοτώσει τον πατέρα του για νά χαρεί μιάν ώρα γληγορότερα την πατρική περιουσία, τή λυπημένη χήρα νά πέσει στο πηγάδι και νά πνιγεί, τό ζητιάνο νά γίνει ιερόσυλος, μπαίνοντας στην εκκλησιά και κλέφτωντας τὰ χρημάτα της, τον τρελλό νά βάλῃ φωτιά και νά κάψῃ χωριό και δάσος. Δέ σταματᾷ ως εκεί. Φοβάται στο τέλος τό θρίαμβο της καλωσύνης και της αγάπης. Φεύγοντας από τό

χωριό ρήχνει φαρμάκι στη νερομάνα και φαρμακώνει ανθρώπους και ζωα,
κι' έτσι εξαφανίζει το κάθε τί, που μπορεί να ζήσει και να χαρεί.

Το ποίημα τελειώνει με τους ακόλουθους δυο σαρκαστικούς στίχους,
που έρχονται σε χτυπητήν αντίθεση με τα προηγούμενα και μάς δείχνουν
την ειρωνική, σατυρική διάθεση του συγγραφέα :

Περνάει και πάει σά φάντασμα, σάν ίσκιος διαβατάρης,
'Ανθρώπος γλυκομίλητος, καλός, ψυχοπονιάρης.

Φυσικά ή υπόθεση του καλού ανθρώπου είναι άπαισιόδοξη και τρα-
γική. 'Ο καλός άνθρωπος μάς πειράζει· είναι τόσο άπαισιος και στο σύνολο
και στο λεπτομερικό του αντίκρουσμα—κι' αυτό είναι επιτυχία του λογοτέ-
χνη, γιατί δε θα ήθελε νάβαι διαφορετικό το συναίσθημα που γεννάει στον
άναγνώστη ένας τέτοιος άνθρωπος τύπος—που δε μάς αφήνει να το χα-
ρούμε σάν έργο, αλλά δέν μπορούμε και να μὴν αναγνωρίσουμε, που και σ'
αυτή του τη σάτυρα μάς δείχνεται όλο το πλάτος της ποιητικής του δη-
μιουργίας. Πουθενά ο στίχος δε μάς παρουσιάζεται κουρασμένος. Ρέει γορ-
γός και οι εικόνες, που διαδέχονται ή μιὰ την άλλην, δέν ύστερουν σε δύ-
ναμη και σε έπιβολή.

'Η ποίηση του Μαρίνου Σιγούρου είναι ένα ρυθμικό φτερούγισμα μέσα
σε κόσμους ιδανικούς, είτε ζωγραφίζει την φύση, είτε έναρμονίζει ιδέες, είτε
τῆς φυλής. Δέν ξέρω, αν πολυδουλεύει το στίχο του, σάν το Μαβίλη. Δέν το
φαντάζομαι. Οι στίχοι του κυλάνε, σάν τὰ γάρφαρα νερά του ρυακιού, αυ-

'Εγώ δέν παίζω του βοσκου την άτεχνη φλογέρα,
'Η την κιθάρα την έρωτική.

Και μήτε τύμπανο βουερό σε γιορτινήν ήμέρα
Και μήτε σάλπιγγα πολεμική.

Δέν είμαι βιολιτζής σε μιὰ πολυόργανην όρχήστρα,
Ζητιάνος με λαγούτο θλιβερό,
Δέν κροταλώ του βάρβαρου του όχλου τὰ μάτια σεϊστρα
Στο δρόμο, στην ταβέρνα, στο χορό.

Τῆς λύρας μου ο γλυκόπικρος σκοπός άργοστενάζει
Στην ιερή του δάσους έρημιά,
Κάποιαν απόκοσμη χαρά με κρυφό πόθο κράζει

Και σβύνεται μέσα στη σιγαλιά.

Στο μυστικό της το ρυθμό μιλεί του πόνου ή μοῖρα.
Θρῆνος πελάγου και ψυχῆς πνοή

Και μοιάζει σάν Αιολική, σάν 'Απολλώνεια λύρα,
Που άργά την κρούει τ' όνειρο και ή ζωή.

Μιὰ κόρη πέρασε μέσα από την ζωή του. Πέρασε σάν τραγούδι. Σκόρ-
πισε ένα φῶς, «Φῶς ήλαρόν» και χάθηκε αφήνοντας μιὰ γλυκειά μελαγχολία
στον ποιητή. 'Ο πόνος του δε μοιάζει με ξέσκισμα ψυχῆς. Είναι βαθύς, σεμ-
νός και συγκρατημένος.

Και αν έθαψαν στο μνήμα την πυρθένα
'Εγώ την κλειώ στο νοῦ και στην καρδιά,

Τὰ μάτια της δειλά και δακρυσμένα
Πῶς με κυττάζουν σι' όνειρο βαθεία!

'Ηταν με τούς άνθους του 'Απριλομάη;
'Ηταν στην άγρια βαρυχειμωνιά;

'Η άθῶα χαρά μας πότε ξεψυχάει ;...

Μέσα στο φῶς ή μες στη σκοτεινιά ;

Λίγη στάχτη σε λήκυθο κλεισμένη

Μοιάζει κ' ή θύμησή της τώρα πλιά

Για τούς άλλους, μα τη νεκρανασταίνει

Για μένα τῆς ζωῆς ή αποθυμιά.

'Αν είναι μέρα ή νύχτα τι πειράζει ;

'Αγριος χειμῶνας ή 'Ανοιξη γλυκειά ;

'Η ταφόπετρα τι κι' αν τη σκεπάσει ;

'Αφού την κλειώ στο νοῦ και στην καρδιά.

Το τραγούδι αυτό καθώς και όσα άλλα γράφτηκαν για το θάνατο τῆς
κόρης, άπαλά, πηγαία, με την άβρότητα και την λεπτότητα του τόνου μάς
θυμίζουν στην θαμπή απόχρωσή τους και στη μουσικότητα τούς «Βραδυνούς
θρούλλους» του άλησμόνητου Κ. Χατζόπουλου. Τὰ θερμαίνει ή γλυκειά φλόγα
του αίσθήματος, αλλά δέν τὰ δονεί ή τρικυμία του πάθους.

'Ο Μαρῖνος Σιγούρος είναι ο άνθρωπος τῆς καρδιάς. 'Ο άνθρωπιστής.

'Η δυστυχία, ο πόνος, ή ανισότητα, που βασιλεύουν στον κόσμο γεννούν

έντατικά μέσα στα βάθη του είναι του τη συμπόνια. 'Ο νοῦς του αναμετράει

όλους τούς φανερούς και κρυφούς κόσμους του σπαραγμού. Βλέπει την ουσία

του, ακούει τη φωνή του. Ξετυλίγεται μπρός του σ' όλες τις μορφές του.

'Η δυστυχία του μιλεί με άμέτρητα στόματα. Πουθενά άλλου δε μάς δείχνε-

ται, ο ποιητής τόσο αισθαντικός, τόσο υποκειμενικά συγκινημένος όσο στο

αντίκρουσμα τῆς ανθρώπινης αθλιότητας.

'Η ποίηση αυτή είναι ὦρα καθαρού.

'Ανάμεσα σ' αυτά τὰ ποιήματα ξεχωρίζουμε τη «Γρηά Δούλα», που κλει-

στην απλότητά του άφταστη τραγική όμορφιά, την «Τραγωδία τῆς Ζωῆς»

και τούς «Καταφρονεμένους» :

'Ερημοι κι' ασυμπόνετοι διαβαίνουν

Οι αδύνατοι και οι καταφρονεμένοι.

Στῆς γιορτῆς το τραπέζι δέν χορταίνουν,

Κάθε χαρά γι' άφτους είναι χαμένη.

'Οργή τῆς Μοῖρας, του Θεού φόβρα,

Με ασύντριφτες τούς δένουν αλυσίδες

Τῆ νύχτα τρόμος, θλίψη την ήμέρα,

Με νεκρούς πόθους, με άστρεχτες έλπίδες.

Και το φιλι τῆς Δόξας δε γυρέβουν

Πέρνουν το πατημένο μονοπάτι

Και δέν ζητοῦνε στην κορφή ν' ανέβουν,

Που κράζει πλανερά τῶσους ή 'Απάτη.

'Ο καημός το άχαρο κορμί σπαραίζει,

'Η αγάπη την ψυχή τους δέν θερμαίνει,

Πάντα ή σκέψη τους τρέμει και δειλιάζει

Κ' είναι ή καρδιά τους παραπονεμένη.

Το πέρασμά τους δέν αφήνει άχνάρια

Κι' άβουλοι και πολύπαθοι τραβοῦνε...

Κι' όλο πάνε με άργόσυρτα ποδάρια

Τῆς Δυστυχίας την άκρη για να βροῦνε.

Οι φυσικές όμορφιές δέν τον αφήνουν ασυγκίνητο. Ποιός ξέρει πόσα

του τραγούδια χρωστάμε στη διαμονή του στο έξοχικό του σπίτι, στη Ζά-
κυνθο ! Πόσο νοσταλγικά αναπολεί τη Φύση, όταν βρίσκεται μακριά από τό-
νησί του κι' από την Ελλάδα του !

Τῆς Φύσης χάρες μυστικές, γλυκειά χαρά τοῦ ἀνθρώπου,
Πάναγνες στὴν ψυχὴ βαθιὰ σὰς κλειῶ καθρεφτισμένες...
Βρίσκομαι πάντα στὴν κορφή κάποιου ἀνθισμένου τόπου
Κι' ὡς ζῶ σὲ χώρες θλιβερές, μακριὰ σὲ χώρες ξένες.

Ἡ Φύση ἔχει πάντα κάτι νὰ τοῦ πει. Αὐτὴ τὸν κάνει ν' ἀναζητᾷ καὶ
τὴν ἡδονὴ τῆς μοναξιάς. Μοναξιάς ὅχι ἀπόλυτης. Ὁ ὁραματιστὴς ποτέ, πού-
θενά, δὲ βρίσκεται μόνος. Διάφορες εἰκόνες ξετυλίγονται μπρὸς στὰ μάτια
του, στ' αὐτιά του φτάνουν οἱ δυσκολονόητες, γιὰ τοὺς πολλοὺς, φωνὲς τοῦ
κρυφοῦ κόσμου, τοῦ περασμένου, τοῦ τωρινοῦ, τοῦ μελλοντικοῦ. Καὶ οἱ φω-
νὲς αὐτὲς ξυπνᾶνε τοὺς κοιμισμένους πόθους, τίς νοσταλγίες τοῦ ὁραματιστῆ,
παίρνουν μορφή, ὡς πού πειά ν' ἀπλωθοῦν καὶ νὰ γίνουν τραγούδι :

Ἀδάκρυτος ἦρθα σ' ἐσᾶς, ὦ εἰρηνικὲς ἐλιές,
— Ὡρα γλυκειὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ κι' ὦρα τοῦ γυρισμοῦ... —
Μὲς στὴν ψυχὴ μου οἱ θύμησης ξυπνοὺν κ' οἱ ἀποθυμίες,
Σὰν ὄνειρο γοργόφτερο στὸ δρόμο τοῦ καιροῦ.

Λυγίστε, πράσινα κλαδιά. Σαλέφτε, θεῖες κορφές.
Τώρα θάρθῶ στὸν ἴσκιό σας σὺν ξένος, σὺν φτωχός,
Καὶ θὰ πιστέψω, πῶς γρικῶ κάποιες φωνὲς κρυφές
Ν' ἀργοθροοῦν στὴ μοναξιά σὺν μαγικὸς ρυθμός.

Σὲ ἄλλα τοῦ ποιήματα, ὅπως «Ἡ ἄπιστη», «Τότε καὶ τώρα», «Στερνὴ
παραγγελία», «Τώρα πλιά» καὶ ἄλλα τὸ ὕφος εἶναι τόσο ἀνάλαφρο, πού θαρ-
ρεῖς κ' εἶναι φωτὸς παιγνιδίσματα μέσα σὲ βαθειὲς σκιές.
Ἐγραψαν πῶς κάποτε ὁ Σιγοῦρος μᾶς δείχνεται πεσσιμιστής. Δὲν τὸ
βλέπω. Ὁ πεσσιμισμὸς στοὺς στίχους του δὲ φαίνεται. Ἄν κάποτε τὸν κυ-
ριεύει μιὰ βαθειὰ μελαγχολία ἢ νοσταλγία γιὰ κάτι πού πέρασε καὶ δὲ θὰ
ξανάρθει, ἂν κάποτε ἀντικρύζει τὴ ζωὴ στοχαστικά, δίχως τὴ γλυκαπάτη,
τὴν τόσο ἀναγκαῖα γιὰ τὴν αἰσιοδοξία, ἢ Τέχνη εἶναι ἢ παρηγορήτρα δύ-
ναμη, πού τὸν ξαναφέρνει στοὺς κόσμους τοῦ ωραίου, ἀπ' ὅπου ξεκινᾷ ἢ
ἐγκαρτέρηση κ' ἢ ἐλπίδα. Spes ultima dea.

Τὰ χρόνια τῆς ζωῆς μου, πού δὲ χάρηκα,
Πού ἀνώφελα τ' ἄφησα νὰ χαθοῦνε,
Τὰ χρόνια τὰ καλά, τὰ γλυκοθύμητα,
Τώρα βρυκολακιάζουν καὶ θρηνοῦνε.
Γιατὶ νὰ σὰς σκορπίσω ἔτσι ἀσυλλόγιστα
Τῆς γλυκειᾶς νιότης δῶρα ζηλεμένα,
Πρῶτες ἀγάπες, πλάνες μεγαλόχαρες,
Πόθοι χρυσοὶ κι ὄνειρα μαγεμένα!

Εἶμαι ὁ τρελλός, πού βγῆκε νηὸς καὶ ξέγνοιαστος,
Στὸν κάμπο τῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ ὀργώσει,
Καὶ τὴ σπορὰ στὰ ξεροβράχια σκόρπισε,
Τὴν πῆρε ἀέρας καὶ δὲν θὰ φυτρώσει.

Εἶμαι τοῦ πλούσιου τὸ παιδί τὸ ἀστόχαστο,
Πού πῆγε μιὰν ἀβγὴ στὸ πανηγῦρι
Καὶ τὸ χρυσόφι του ἄσκοπα τὸ ξόδιασε
Κι' ἀπόμεινε φτωχό, πρὶν ὁ ἥλιος γείρει.

Οἱ ἄλλοι θερίζουν, οἱ ἄλλοι θησαυρίζουνε,
Τοκίζουν τίς στιγμές, κλέφτουν τὸ χρόνο...
Κ' ἐγὼ πηγαίνω δρόμο συχναλλάζοντας,
Τὴ ζωὴ σπαταλόντας δίχως πόνο.

Μὰ κάθε θησαυρό μου πού ἀνεμόσπειρα
Τὸν ξαναβρίσκω στὴν ψυχὴ κρυμένο,
Στὴ θεία χαρά, στὴ δόξα τῶν Ὀνείρων μου,
Ὅλους τοὺς νεκροὺς πόθους ἀνασταίνω.

Δὲν πρόκειται ν' ἀναλύσουμε τὰ ποιήματα, ἢ καὶ κάποιο ἀπὸ τὰ ποιή-
ματο τοῦ Μαρίνου Σιγοῦρου. Εἶναι ὅλα ἀπὸψε τόσο συμπαθητικά, πού δὲ
θαῦθελα νάβλεπα τὴν κούραση στὰ προσεχτικά, στοχαστικά σας μάτια.
Ἐπειτα θὰ ἐρχόμαστε σὲ τέλειαν ἀντίθεση μὲ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴ, πού
λέει : «Τὸ τραγούδι ξεπερνᾷ τὴ σκέψη καὶ πλησιάζει τὸ αἶσθημα, ἀκόμα
καὶ ὅταν παρουσιάζεται σὰν καθαρὰ διανοητικό. Μὲς στὸ μικρὸ κοχύλι τοῦ
στίχου βογγᾷ ἕνας ψυχικὸς ὠκεανὸς ἀγωνίας καὶ πόθου. Καὶ ὅταν θελήσει
κανεὶς νὰ ἀναλύσει ἕνα αἶσθημα, νὰ βρεῖ τὰ συστατικά του, τότε τὸ ἔξευ-
τελίζει.»

Δὲν μποροῦμε ὅμως παρὰ νὰ τονίσουμε, πῶς τὴν ποίηση τοῦ Σιγοῦρου
τὴ χαρακτηρίζει ἡ ἐντέλεια τῆς μορφῆς, μιὰ ρυθμικὴ ἁρμονία, κάποτες μιὰ
διάθεση φιλοσοφική, συχνά μιὰ ψυχικὴ νοσταλγία, πού μοιάζει μὲ ἀπαισιο-
δοξία, συχνότερα ἕνας πόνος εὐγενικός, βαθὺς καὶ συγκρατημένος.

Θετικὰ ὁ Μαρίνος Σιγοῦρος εἶναι ὁ κυβερνήτης τοῦ στίχου του. Τώρα
μὲ τὴν ἐκδοσὴ τῆς συλλογῆς τῶν ποιημάτων του : «Ἡ Ἀσβεστη Φλόγα» πού
τὴν ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἑταιρεία μας τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν, ὅσοι ἀκόμα
πιστεύουν πῶς δὲν πέρασε γιὰ πάντα τοῦ τραγουδιοῦ ὁ καιρὸς, ὅσοι ἀκόμα
συγκινοῦνται στὸ ἄκουσμα τῶν στίχων καὶ θελήσουν νὰ τὰ διαβάσουν, θὰ
ξαναζήσουν μὲ τὴν ἀνάγνωσή τους κάποιες μυστικὲς ἀνατριχίλες, κάποια τῆς
ψυχῆς ἀσύγκριτα σκιρτήματα, κάποιους πόθους ἀνείπωτους, κάποιους παλ-
μοὺς νοσταλγικούς.

Ἡ χαρὰ αὐτὴ θάναί μόνο γιὰ κείνους, πού πιστεύουν μαζί μὲ τὸν
Oscar Wilde, πῶς «ὁ κόσμος πλάστηκε ἀπὸ τὸν ποιητὴ καὶ τὸν Ὀνει-
ροπόλο».

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Ἡ Ἑταιρία Ἑπτ. Μελετῶν

— Ὁ Κερκυραῖος βιομήχανος κ. Θ. Δεσύλλας προσέφερε στὴν Ἑταιρία
Ἑπταν. Μελετῶν πενήντα χιλιάδες δραχμὲς γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐκδόσεως
τοῦ περιφημοῦ ἔργου τοῦ Μουστοξύδη «Delle Cose Corciresi».

— Ἡ ἴδια Ἑταιρία ἀνέλαβε νὰ ἐκδώσῃ τὸ ἔργο τοῦ κ. Κ. Μαχαιρᾶ
«Λευκὰς καὶ Λευκάδιοι ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας». Ἡ τιμὴ κάθε ἀντίτυ-
που—δώδεκα τυπογραφικὰ φύλλα—ὀρίστηκε γιὰ τὰ μέλη κ' ἐκείνους πού
προπληρώνουν τὸ ἀντίτυπο δρχ. 60· γιὰ τοὺς ἄλλους δρχ. 75.

— Ἐξακολουθοῦν μὲ ἐπιτυχία οἱ δημόσιες συνεδριάσεις τῆς Ἑταιρίας.
Σ' ἐκείνη τῆς 23 Μαρτίου ὁ κ. Εὐγένιος Θ. Πολίτης μίλησε γιὰ τὸν ἐθνικὸ
χαρακτῆρα τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας Κερκύρας καὶ γιὰ τίς ἄγνωστες μου-
σικὲς συνθέσεις τοῦ Μάντζαρου, πού ἀνάμεσά τους εἶναι κ' ἕνας βασιλικὸς
ὕμνος στὴν ἄφιξη τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' στὴν Κερκυρα, συνθεμένος
τὸ 1864.—Στὴ συνεδρίαση τῆς 20 Ἀπριλίου ἡ κ. Λέκκα διάβασε ἀνακοί-
νωση τῆς Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀγγελικῆς Παναγιωτάτου

μὲ θέμα «Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Κεφαλληνοῦ ἱατροῦ Ἰακώβου Πυλαρινοῦ (1659—1718)» καὶ μίλησε γιὰ τὸ ἔργο τῆς μεγάλης Ἑλληνίδας πού τιμᾷ τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα καὶ ἐπιστήμη στὸ ἐξωτερικόν. Στὴν ἴδια συνεδρίαση ὁ κ. Ἀντ. Κογεβίνας μίλησε γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἀγγ. Κογεβίνα καὶ ὁ κ. Γρηγ. Δαφνῆς γιὰ τὸ δημοτικισμὸ καὶ τοὺς Κερκυραίους λογοτέχνες.

Διάφορα

Διάφορα

—Στὴν τάξη τῶν Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν ἐκλέχτηκεν Ἀκαδημαϊκὸς ὁ καθ. τοῦ Ἰδιωτικοῦ Διεθνoῦς Δικαίου στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν κ. Γ. Μαριδάκης.

—Στὴ συνεδρίαση τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν στίς 16 Μαΐου, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καθ. κ. Γ. Οἰκονόμου μίλησε γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ ἀρχαιολόγου Δαϊρπεφλὶ, ποὺ πέθανε τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες στὴ Λευκάδα. Στὴν ἴδια συνεδρίαση ὁ Ἀκαδ. κ. Γρ. Ξενόπουλος παρουσίασε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Α. Καλογερά «Ἡ σάτιρα ἐν Κεφαλληνίᾳ».

—Στις 9 'Απριλίου ο κ. Ριχ. Λιβαθινόπουλος παρουσίασε το βιβλίο του κ. Διευθυντής της 'Εθνικ. Πινακοθήκης διορίστηκε ο κ. Γ. Στρατηγός.

—Στις 9 'Απριλίου ο κ. Ριχ. Διβαθινόπουλος μίλησε στον «Παρνασσό»
 με θέμα «Ο βλάσφημος Κεφαλλονίτης.»

—Σ' ἐκδρομή του στη Ζάκυνθο, τὸ καλλί-

—Σ' ἐκδρομὴν τοῦ στη Ζάκυνθο, τὸ καλλιτεχνικὸ τμήμα τῆς Ε. Ο. Ν. ὑπὲρ τοῦ Ὁδείου Κοινοῦ.

—Οἱ μαθητρίαι τῆς Ε' τάξεως διδασκαλίαν καὶ ἐκπαιδευτικὰς ἐργασίας ἐκτελοῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ ἑσπερίου.

—Οἱ μαθήτριες τῆς Ε' τάξεως τοῦ Ἀρσακείου ἔδωσαν στὸ Ψυχικὸ, μὲ διδασκαλία τοῦ καθ. κ. Ὁρέστη Κοντογιάννη, τὴν τραγωδίαν τοῦ Ἀνδρέου Κάλβου «Δαναΐδες» σὲ μετάφραση τῆς κ. Ἐπιφανίσιας. Τὸ ἔργο, μολονότι νεανικόν, ἔδειξε τὴν στέρεαν ἀρχιτεκτονικὴν του καὶ παρ' ὅλο τὸ ὀλότελα ἐρασι-τεχνικὸ ἀνέβασμά του εἶχε μεγάλην ἐπιτυχίαν.

Στὸ «Νησι τῶν Φαιάκων»

—Πρόθεσή μας ήταν να δώσουμε το «Νησί τῶν Φαιάκων» ὁλόκαιρο σ' ἓνα μόνο τεῦχος, ὅπως κάμαμε μετὰ τὰ πανηγυρικά λευκώματα γιὰ τὸ Φώ- σκολο, Μαρκορᾶ, Μαρίλη καὶ Ξενόπουλο. Μὰ δὲ στάθηκε δυνατό. Μιά τέ- τοια ἔκδοση, ἔξὸν ἀπὸ τὴν ἀπάνταστες δυσκολίες, ἦταν κ' ἐξαιρετικὰ πολυ- δάπανη. Μᾶς βοήθησαν, εἰν' ἀλήθεια, μετὰ τις πολύτιμες συμβουλές τοὺς ἐκ- λεχτοὶ καλλιτέχνες σὰν τὸν κ. Λυκοῦργο Κογεβίνα, τὸν Περίλλα καὶ τὸν Ν. Καστανάκη. Οἱ καλύτεροι ἐρασιτέχνες φωτογράφοι, οἱ κ. κ. Κόλλας, Ἀσιπώ- της, Φραντζῆς, Σλῶμαν, Οἰκονομίδης, Σολδατός, Γκυζίκης, Ματαράγκας κ. ᾶ., θέσανε, ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος, στὴ διάθεσή μας τὰ ἀρχεῖα τοὺς. Μὰ ἀπὸ τὴν 500 φωτογραφίες ποὺ ἀγοράσαμε, τελειωτικὰ διαλέξαμε μονάχα διακόσιες. Δυσκολώτατη ἦταν κι ἡ φωτογράφιση παλιῶν χαλκογραφιῶν ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεи μέσα στὸ Μουσεῖο Μπενάκη καὶ στὴν Ἑθνικὴ καὶ Γεννάδιο Βιβλιο-θήκη. Μὰ πὺ ἀδυσώπητο ἀπ' ὅλα πρόβαλλε τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα, ἀφοῦ τὸ εὐρωπαϊκὸ illustration στοιχίζει σήμερa ὡς 4000 τὴ δεσμίδα. Μονάχα

τὰ κλισσέ τοῦ Α' τυπογραφικοῦ, καμωμένα ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη κ. Εὐαγ. Χαλκιοπούλου, στοίχισαν 3170 δραχμές. Τὰ τυπωτικά εἶναι ἐπίσης τριπλάσια ἀπὸ τὰ συνήθη τεύχη τῆς Ἀνθολογίας. Ἦταν φανερό πὺς μιὰ τέτοια ἔκδοση μονάχα ἓνας μεγάλος ἐκδοτικὸς οἶκος θὰ μπορούσε ν' ἀναλάβει καὶ μονάχα σὲ ὁμαλοὺς καιροὺς.

σὲ ὁμαλοὺς καιροὺς
 Εἴμαστε κυριολεκτικὰ ἀπελπισμένοι, ὅταν ἓνας λαμπρὸς νέος καλλιτέ-
 χνης, ὁ καλλιτεχνικὸς συνεργάτης τοῦ περιήφημου «En Grèce» κ. Γεώρ. Γέ-
 ροντας, παῖδι τοῦ Ἀλέκου Γέροντα ποῦ πολέμησε ἐθελοντὴς δίπλα στὸ Μα-
 βίλη καὶ Ρώμα στὸ Δρῖσκο, φανατικὸς κι αὐτὸς λάτρης τῆς Κέρκυρας, μᾶς
 ἐνθάρρυνε στὴν ἀπόφασί μας, ἀναλαμβάνοντας τὴν καλλιτεχνικὴ σύν-
 θεση τοῦ βιβλίου. Καταλήξαμε ἔτσι στὴν ἀπόφαση νὰ τὸ ἐκδώσουμε σὲ συ-
 νέχειες, αὐξάνοντας τὴν τιμὴ κάθε τεύχους σὲ 30 δρχ. (γιὰ τὰ κοινὰ) καὶ 50
 (τῆς πολυτελείας).
 Ἰανν. Ἀνθολογίας» αὐξάνεται γιὰ τοὺς νέους συν-

(τῆς πολυτελείας).
Ἡ συνδρομὴ τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» αὐξάνεται γιὰ τοὺς νέους συνδρομητὲς σὲ 100 δραχμῆς. Παράλληλα θὰ γίνεταί καὶ ἡ ἀνατύπωση τοῦ ἔργου σὲ λιγοστὰ ἀντίτυπα, γιὰ κείνους ποὺ θὰ προεγγραφοῦν. Ἡ τιμὴ γιὰ τὰ ἀντίτυπα μὲ ἑλληνικὰ illustration ὀρίσθηκε σὲ δραχ. 250 καὶ γιὰ κείνα μὲ Εὐρωπαϊκὰ σὲ 400 δρ. Τὸ ἔργο θὰ εἶναι ἑτοιμὸν σὲ δυὸ μῆνες καὶ θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 τυπογραφ. φύλλα. Ὅσοι, λοιπόν, θάχαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸ λάβουν, θάπρεπε νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν τὸ ταχύτερον. Ὅσο γιὰ τὸ περιεχόμενον ποῦναι ἐντυπώσεις ἐνὸς περαστικοῦ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, μᾶς βοήθησαν πολὺ οἱ κ. κ. Ν. Λευτεριώτης, Σπύρος Θεοτόκης, Ἰωάν. Παπαδημητρίου, Στέφ. Πιέρρης, Κ. Σολδάτος, Κ. Δαφνῆς, οἱ κυρίως Εἰρήνη Δεντρινοῦ καὶ Φωκᾶ Καλοσγούρου, καὶ ἄλλα μέλη τῆς Ἑταιρίας Ἐπτ. Μελετῶν.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Παρήγορη στροφή

Παρήγορη στροφή

Ἡ πνευματική μας ζωὴ περνάει, τοῦτα τὰ τελευταῖα χρόνια, μιὰ βα-
θειὰ κρίση. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου παράξενο. Ἐνα ἔθνος πρὸ ἀνέκτησε τὴν
ἐλευθερίαν του μόλις 110 χρόνια πίσω, εἶναι φυσικὸ νὰ βρῖσκεται σὲ μιὰ βαθ-
μίδα προόδου κατώτερη ἀπὸ ἄλλα ἔθνη, πού ἔχουνε μακρόχρονη καὶ ἀδιά-
κοπη πνευματικὴ παράδοση. Καὶ τὸ ἴδιο δικαιολογημένη εἶναι ἡ θέλησή του
νὰ κερδίσει τὸν χαμένο καιρό, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ παρακολουθήσει τὶς πνευ-
ματικὲς ἐξελίξεις, πού σημειώνονται σὲς ἄλλες χώρες. Μὰ ἡ ἀσθματικὴ αὐτὴ
προσπάθεια δημιουργεῖ μιὰ κάποια σύγχυση, ἕνα θόλωμα. Ἔτσι σχηματίζει
καθεὶς τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ κάθε πνευματικὸς μας ἄνθρωπος τραβάει κ' ἕνα
δικὸ του δρόμο, ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς προσπάθειες τῶν ἄλλων, ἐνῶ κατὰ
βάθος ὅλοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ : τὴ δημιουργίαν
ἐλληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ σύγχυση τὸ ἀσθενικὸ
σημεῖο τῶν πνευματικῶν μας πραγμάτων. Οἱ περισσότεροι λογοτέχνες μας
πιστεύοντας πὼς γιὰ νὰ δημιουργήσουμε κάτι δικό μας πρέπει νὰ στραφοῦμε
πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τὶς ξένες φιλολογίες (ἀποψη ἀπολύτως δικαιολογημένη
καὶ δεσπῆ), παρασύρονται ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ ἀντὶ νὰ προσ-
παθήσουν ν' ἀφομοιώσουν ὅ,τι καλὸ καὶ χρήσιμο, ἀρκοῦνται σὲ μιὰν ἀπλή-
μύνηση, πού ἀντὶ νὰ ὠφεληθεῖ, ζημιώνει. Ἔτσι καὶ οἱ πλέον ἀγνὲς προθε-
σεις πνίγονται σὲ μιὰν ἀγони καὶ δουλικὴν ἀντιγραφὴν. Γι' αὐτὸ μὲ ἰδιαίτερη
χαρὰ παρατηροῦμε τὴ στροφή πού σημειώνεται, τώρα τελευταῖα, ἐκ μέρους
μερικῶν κριτικῶν, ἰδίως, πρὸς τὶς ἀδολεῖς πηγὲς τοῦ ἑπτανησιακοῦ πνεύμα-
τος. Στροφή παρήγορη, πού θὰ προσφέρει ὑπηρεσίαις πολὺτιμες σὲ τὴν πνευ-
ματικὴν μας ὑπόθεσιν.

«Ἰόνιος Ἀνθολογία»

Ὁ ἰδιαίτερος πολιτισμὸς ποὺ ἀνθῆκε στὰ Ἑπτάνησα, καὶ ποὺ ἔδωσε στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία τὰ πλέον βαρύνοντα ὀνόματα, ἀποτελεῖ σταθμὸ καὶ ἀφετηρία γιὰ τὰ νέα ἑλληνικὰ γράμματα. Οἱ ἰδιαίτερες συνθήκες ζωῆς τῶν ἐπτανήσιων (οἰκονομικῆς, πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς) ἐπέτρεψαν τὴ δημιουργία καὶ τὴν ἀνάπτυξη ἑνὸς πνευματικοῦ κέντρου ἀνώτερου, ποὺ ἔπρεπε ν' ἀποτελέσει, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, τὴν πηγὴ κάθε πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐξόρμησης τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδας. Μὰ ἡ ψυχικὴ καί, γενικότερα, ἡ πνευματικὴ ἀνεπάρκεια τῶν λογίων τῆς Ἀθήνας, καθὼς καὶ ἡ πολιτικὴ (ὅπως πολὺ σωστὰ παρατηρεῖ γνωστὸς κριτικὸς), στάθηκαν ἡ ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα χάσμα μεταξὺ τῶν Ἑπτανήσιων καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδας. Σήμερα, ὅμως, ἡ νέα πνευματικὴ γενεά, ἀναγνωρίζοντας τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος, στρέφεται μὲ σεβασμὸ, ἀλλὰ καὶ μὲ βαθιὰ κατανόηση, πρὸς τὴν παραγνωρισμένη ἐπτανήσιακὴ παράδοση. Ἡ βαθύτερη γνωριμία μας μ' αὐτὴν πολλὰ ἔχει νὰ μᾶς διδάξει.

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ

Ἡ «Γαλλικὴ Κωμωδία»

Οἱ παραστάσεις τοῦ τμήματος τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας», ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα λίγον καιρὸ πίσω, μᾶς χάρισαν μερικὲς ἀλησμόνητες ὥρες υπέρτατης αἰσθητικῆς ἀπόλαυσης. Θὰ ἔπρεπε, ὡς τόσο, νὰ μὴ περάσει ἀπαράτητο καὶ κάτι ἄλλο. Ἡ «Γαλλικὴ Κωμωδία» ἀφιερώνει κάθε 15 μέρες μίαν ἀπογευματινὴν τὴν στὴ γαλλικὴ ποίηση. Δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ κάτι τέτοιο κ' ἀπὸ τὴ δική μας κρατικὴ σκηνή; Ἡ τόσο πλούσια νεοελληνικὴ ποίηση, ποὺ ἄφοβα μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴν ποιητικὴ παραγωγὴ ὅποιασδήποτε χώρας μὲ μακρόχρονη πνευματικὴ παράδοση καὶ καλλιέργεια, εἶναι ἄγνωστη στὸ πολὺ κοινό. Ἡ καθιέρωση μιᾶς τέτοιας ἀπογευματινῆς ἀπὸ τὸ «Βασιλικὸ Θέατρο», ἔστω καὶ μιὰ φορὰ τὸ μῆνα, θὰ ἔφερε σὲ ἐπαφὴ τοὺς πολλοὺς μὲ ὅ,τι ἀποτελεῖ, σήμερα, ἀπόλαυση μονάχα τῶν ὀλίγων.

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ

Ἡ Γ' Πανελληνία Καλλιτεχνικὴ Ἐκθεση

Κάθε πνευματικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ γεγονός, ποὺ ἔρχεται νὰ διασχίσει σὰν ἀχτίδα ἐλπιδοφόρα τὴν καταχνιά τῆς ἀβεβαιότητος ποὺ μᾶς τριγυρίζει, εἶναι σὰν τὸ γλυκὸ προμήνυμα ἀνοιξιάτικης αὐγῆς.

Ἡ ἐφετεινὴ ἐκθεση τοῦ Ζαπτείου μᾶς παρουσιάζει πάλι γνωστὰ ὀνόματα, γνωστὲς προσπάθειες, μὰ καὶ κάποια καινούργια φαινόμενα, ποὺ δικαιολογοῦν βάσιμες ἐλπίδες. Μᾶς δείχνει τὸν ἀγῶνα ἑνὸς ὁλόκληρου κόσμου, ποὺ μοχθεῖ, μέσα στὰ πλαίσια τῆς αὐστηρῆς καὶ ἀνώτερης τέχνης, νὰ δημιουργήσῃ τις συνθήκες ἐκείνες, οἱ ὁποῖες θὰ στερεώσουν τὴν αὐριανὴν εὐτυχία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἔτσι παρατηροῦμε στὰ ἐκτιθέμενα ἔργα τὴν ἐπιμονὴ ἀναζήτησης, ποὺ βασανίζει τοὺς καλλιτέχνες μας, ποὺ ἂν καὶ ἂν δὲν ἔχει ἀκόμη κατασταλάξῃ κάπου—καὶ εἶναι δυνατόν αὐτὸ ποτέ;—ὥστόσο δει-ἔργα, παρ' ὅλον ὅτι σημειώνουν μιὰ σημαντικὴν ἐξέλιξη, ὥστόσο δὲν ἱκανο-προσωπογραφία καὶ τὸ τοπίο, ὅπως συνήθως. Ἡ γλυκτικὴ καὶ ἡ χαρακτικὴ μὲ τὰ λίγα δείγματά της, ἱκανοποιεῖ, μὲ τὴν ἀξιόλογη πρόοδο ποὺ ση-

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ χαιρετίζουμε τὴν ἐμφάνιση δύο Κερκυραίων ζωγράφων, τοῦ αἰδ. κ. Στεφάνου Βούλγαρη καὶ τοῦ κ. Τίν Φλορίας. Τὸ ἔργο τους δὲν εἶναι ἄγνωστο. Ὁ αἰδ. κ. Βούλγαρης καὶ ἄλλοτε παρουσίασε ἔργο του σὲ ἐκθεση τῆς Πρωτεύουσας. Καὶ ὁ κ. Φλορίας χρόνια τώρα δουλεύει στὸ σὲ ἐκθεση τῆς Πρωτεύουσας. Καὶ ὁ κ. Φλορίας χρόνια τώρα δουλεύει στὸ Παρίσι, ὅπου πολλὲς φορὲς δόθηκεν ἡ εὐκαιρία στοὺς καλύτερους τεχνοκρίτες τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας νὰ ἐκφραστοῦν ἐνθουσιαστικὰ γιὰ τὸ ἔργο του. Ἀπὸ τοὺς παλιούς δὲ καὶ μὲ ἀναγνωρισμένη πλέον ἀξία, Ἑπτανήσιους ζωγράφους ἐκθέτουν ἔργα οἱ κ.κ. Βικᾶτος καὶ Α. Κογεβίνας.

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ

Οἱ Ροταριανοὶ γιὰ τὸν Ἀνδρεάδη

Ὁ Ροταριανὸς Ὀμιλὸς Ἀθηνῶν τίμησε τὴ μνήμη τοῦ ἀλησμόνητου Ἑπτανήσιου Ἀ. Ἀνδρεάδη σὲ μιὰ ξεχωριστὴ συγκέντρωση, ὅπου μίλησαν ὁ Ὑπουργὸς κ. Θ. Νικολοῦδης, ὁ κ. Γ. Κοφινᾶς καὶ ὁ κ. Γ. Κιούσης.

Ὁ καθηγητὴς Ἀνδρεᾶς Ἀνδρεάδης—εἶπεν ὁ κ. Νικολοῦδης—ὑπῆρξε μιὰ ἐθνικὴ καὶ διεθνὴς φυσιογνωμία.

Ἀναπολῶν τὸ ἔργον του καὶ τὴν ζωὴν του, εὐρίσκω σκληρὰν τὴν ἀδικίαν τῆς εἰσαρμένης, ἡ ὁποία ἠθέλησε νὰ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του ἀκριβῶς εἰς τὰ πρῶτα μιᾶς ἑλληνικῆς περιόδου, ἡ ὁποία θὰ ἔδιδε πολλὰς ἱκανοποιήσεις εἰς τὸν ἀνήσυχον πατριωτισμὸν του, εἰς τὴν ἐθνικιστικὴν του πνευματικότητα, εἰς τὴν ἀρχοντικὴν καὶ ἱεραρχικὴν του ἀντίληψιν τῆς ζωῆς. Διότι ὁ καθηγητὴς Ἀνδρεάδης, εἴτε ὡς πολίτης, εἴτε ὡς ἀξιωματοῦχος τῆς πολιτείας, εἴτε ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος, εἴτε ὡς καθηγητὴς τῆς δημοσίας οἰκονομίας καὶ ἀκαδημαϊκός, εἴτε ὡς κοσμικὸς παράγων, εἴτε ὡς διεθνὴς διανοούμενος καὶ ταξιδιώτης, εἴτε ὡς διπλωμάτης καὶ συγγραφεὺς καὶ ἀρ-θογράφος καὶ κριτικὸς καὶ σαρκαστής, ἓνα ἦτο διὰ μέσου ὧν, ὑπὲρ ὅλα καὶ ἐντὸς ὧν : Ἕλλην φανατικὸς. Σωβινιστὴς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀσυμβί-βαστος, ἀδιάλλακτος κατήγορος τῆς ἑλληνικῆς κακομοιρίας εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ ζωὴ του ὁλόκληρος ἀφιερωμένη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους, ἀπε-κόν. Τέλει μίαν ἀτελεύτητον κλίμακα μεταπτώσεων ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀπελπισίας, ἀναλόγως τῆς καλῆς ἢ κακῆς πορείας τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος του. Ὑπερήφανος, ἀλαζών, εὐθικός, ζηλότυπος, δικητικὸς εἰς τὸ ἐξωτερικόν δι' ὅ,τι τὸ ἑλληνικόν. Δυστυχῆς, ἀνήσυχος, μεμψήμιος καὶ ἀπαισιόδοξος δι' ὅ,τι τὸ νεοελληνικόν, δηλαδὴ κατὰ τὴν γνώμην του κακὴν κακῶς, ἐρροθμίζετο ὅ,τι τὸ νεοελληνικόν. Θανάσιμος ἐχθρὸς τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς καὶ ἐξειλίσετο εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Θανάσιμος ἐχθρὸς τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ὀχλοκρατίας, ἀδυνατῶν νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν προχειρολογίαν, τὴν ἡμι-μάθειαν, τὴν φυγοπονίαν, τὴν ἐπιτηδαιοκρατίαν καὶ τὴν ἑλλειψιν συστήμα-τος ἐργασίας τῆς ἐποχῆς του, οὐδέποτε ἐτάχθη εἰς κόμμα ἑλληνικόν καὶ πάν-τοτε ὠνειρεύθη μίαν ἑλληνικὴν πολιτείαν δικαίαν, χρηστὴν, ἱεραρχημένην καὶ συστηματοποιημένην. Εἶμαι βέβαιος, κύριοι, ὅτι ἐὰν ἔξῃ σήμερον ὁ Ἀνδρεᾶς, θὰ ἔβλεπε πραγματοποιούμενον τὸ ἑλληνικὸν πολιτικὸν του ὄνειρον, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ἐγαλίνευσεν ἡ ἀνήσυχος πατριωτικὴ ψυχὴ του.

Ἐὰν ἐξετάσετε τὸ γενεαλογικόν του δένδρον, ἐὰν διατρέξετε τὸν ὅλον τῶν γραπτῶν του—συγγραμμάτων, μελετῶν, ἀρθρῶν, κριτικῶν, ἐπιστο-λῶν, γραμμένων εἰς τὸ γνωστὸν βαθυγάλαξον ἐκεῖνο χαρτί, μὲ τὰς ὁποίας ἐπλημμύριζε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως τὸ ἐξωτερικόν—ἐὰν ἐνθυμηθῇτε καὶ συλ-λέξετε τὰς σκέψεις του, τοὺς σαρκασμούς του, τὰς ἀνησυχίας του, τὰς πα-ρατηρήσεις του διὰ τὴν ἐκατονταετῆ ἱστορίαν τῆς «Ψωροκώσταινας», ὡς ἐσυνήθιζε νὰ τὴν ἀποκαλῇ εἰς ὥρας ἀθυμίας καὶ εἰς τοὺς στενοὺς κύκλους τῶν φίλων του, δὲν θὰ εὕρητε μόνον τὰς κληρονομικότητάς του, τὰς ρίζας

των ιδεών, των τάσεων, των υποσυνειδητών πολιτικών και κοινωνικών του αντιλήψεων, αλλά θα πεισθίτε επίσης άμέσως ότι ο 'Ανδρεάδης ώνειρεύετο και άνέμενε μίαν νέαν μορφήν έλληνικής πολιτείας. 'Ελληνικής πολιτείας ύγιους και ισχυράς. Διότι ο 'Ανδρεάδης ήτο εις τὸ βάθος ένας άριστοκράτης και υπέρ τῆς θεωρίας ένας ούσιαστικός πατριώτης.

'Επιστήμων, έν τούτοις, συγχρονισμένος, άγαθός άνθρωπος, προστάτης πτωχών φοιτητών και κηδεμών ασθενών υπάρξεων άνέμενε πάντοτε τήν άφιν μιάς δικαίας κοινωνίας. Και από τῆς απόψεως αὐτῆς ή σημερινή έλληνική πόλιτεία, βασιζομένη επί βάσεως εὐρείας κοινωνικής δικαιοσύνης, θά ίκανοποιεί και τὸν 'Ελληνα και τὸν έπιστήμονα 'Ανδρεάδην».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

'Ηλία Βενέζη : Γαλήνη (μυθιστόρημα), 'Αθήναι, 1939.

Δέν είναι δυνατό νά κλειστούν μέσα σέ μιὰ σύντομη κριτική έντύπωση όλα τὰ συναισθήματα, πού γεννᾷ ή άνάγνωση ενός τόσο ξεχωριστοῦ μυθιστορήματος, ὅπως εἶται τὸ τελευταῖο βιβλίο τοῦ κ. Βενέζη. Θά χρειάζονταν πολλές σελίδες γιά νά γραφτεῖ μία εὐσυνείδητη και ὀλοκληρωμένη κριτική ενός έργου, πού ἀποτελεῖ *οιαθμό* στή νεοελληνική πεζογραφία. Γι' αὐτό θά περιοριστοῦμε σέ μερικούς γενικούς χαρακτηρισμούς, σέ κάποιες σκέψεις πού σημειώσαμε στό περιθώριο τοῦ βιβλίου, όταν τὸ διαβάσαμε γιά πρώτη φορά.

Οἱ περισσότεροι κριτικοί εἶδαν στή «Γαλήνη» τήν έκφραση τοῦ προσφυγικοῦ δράματος. Γι' αὐτό μερικοί εξέφρασαν τή γνώμη ὅτι τὸ θέμα ἔχει χάσει σχεδόν τήν επικαιρότητά του, ἀφοῦ ὁ προσφυγικός κόσμος ἔχει ἀφομοιωθεῖ πιά μέ τούς ντόπιους, ἔτσι πού νά μήν ὑπάρχει πλέον ἕνα δράμα προσφυγικό, «ἀλλά ἕνα γενικότερο δράμα φτώχειας και κακοπέρας, πού μπορεῖ νά δέρνει τὸ ἴδιο ντόπιους και πρόσφυγες». "Ας μοῦ ἐπιτραπεί νά μή συμφωνήσω μ' αὐτή τή γνώμη, πού ὅσο κι' ἂν φαίνεται δικαιολογημένη ἐκ πρώτης ὄψεως, δέν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ πράγματα. 'Ο συγγραφέας, εἶνε ἀλήθεια, ξεκίνησε ἀπὸ τή δραματική περιπέτεια τοῦ ξεριζωμοῦ ενός ὀλόκληρου πληθυσμοῦ ἀπὸ τή γῆ πού τὸν γέννησε, και πού συντάραξε, δεκαεφτά χρόνια πίσω, τὸν ἐθνικό μας ὄργανισμό. Μά δὲ σταμάτησε κεῖ. 'Απὸ τίς τραγικές σελίδες τῆς «Γαλήνης» δέν προβάλλει τὸ στενὸ προσφυγικὸ δράμα, ἀλλά κάποιον ἄλλο βαθύτερο και γενικότερο : τὸ *ἀνθρώπινο*. Οἱ ἥρωες τοῦ βιβλίου, πού δέν παρουσιάζονται ἁμέσως ἀπὸ τήν ἀρχή, ἀλλά ξεχωρίζουν κάπως ἀργότερα ἀπὸ τὸ ἀνώνυμο πλήθος, πού μέ τόση τέχνη κινεῖ στίς πρώτες σελίδες ὁ συγγραφέας, δέν εἶναι ἄνθρωποι κλεισμένοι μέσα σέ ὀρισμένα κοινωνικά ή ἐθνικά πλαίσια, φορεῖς συγκεκριμένων ιδεῶν, πού πηγάζουν ἀπὸ τὸ περιβάλλον μέσα στό ὁποῖο ζοῦν και κινοῦνται, ἀλλά *ἀνθρώπινοι τύποι*, πού βρίσκουν παγκόσμιαν ἀνταπόκριση — "Ολοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, πού κανεῖς δέν εἶναι «πρωταγωνιστής», γιατί ὅλοι παίζουν ἕναν πρῶτο ρόλο, ὁ καθένας μέ τὸν δικό του τρόπο, κινοῦνται μέσα σέ μιάν ἀτμόσφαιρα θολή και ἀποπνικτική. "Ολοι ἔχουν τὸ βαθύ, τὸ ἐσωτερικό τους δράμα, πού ζοῦν έντονα και συγκλονιστικά. Μά στὰ κατάβαθα τῆς μαρτυρικής ψυχῆς ὅλων κρυφοκαίει ή ἐλπίδα τῆς λύτρωσης, ή ἐλπίδα πὼς κάποτε θά βροῦνε τή *γαλήνη*. Και πρὸς τὰ ἐκεῖ τείνουν ὅλες τους οἱ προσπάθειες. 'Απὸ τὸν ὄνειροπαρμένο Δημήτρη Βένη, ὡς τήν τραγική γυναῖκα του, τήν Εἰρήνη, ὅλοι ἐλπίζουν σ' αὐτό τὸ ἄπιαστο, φευγαλέο ἰδανικό, πού, ἀλλοίμονο,

ποτέ κανεῖς δέν κατάφερε νά κατακτήσει.

Μιά ἀνώτερη, εὐγενικὰ ἀπαισιοδοξία ξεχειλίζει ἀπὸ κάθε γραμμή. Πουθενά φῶς. Γιά μιὰ στιγμή μιὰ ἀχτίδα παρήγορη σκίζει τήν καταχνιά. Μά σβύνει κι' αὐτή γρήγορα και ἀπότομα πρὶν προφτάσει νά λάμψει. Σ' ὀλόκληρο τὸ βιβλίο κυριαρχεῖ μιὰ σκληρή και ἀνελέτη μοῖρα, πού ὅλα τὰ γκρεμίζει και τὰ πνίγει. Κάπου-κάπου, ἔτσι σὰ νάθελε νά παίξει μέ τή δυστυχία τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀφήνει νά αἰσθανθοῦν κι' αὐτοί λίγη χαρά. Τότες ἀνθίζουν τὰ τριαντάφυλλα στὸν κήπο, φουντώνει ὁ ἔρωτας στίς νεανικές καρδιές, ἀχνανθίζει τὸ χαμόγελο στὰ χλωμά χεῖλη. Μά κι' αὐτὸ μοιάζει σὰ μιὰ θλιβερὴ παρένθεση. Θλιβερὴ γιατί θάρθει ὁ θάνατος, ή καταστροφή και θά βυθίσουν τοὺς ἀνθρώπους σέ βαθύτερο σκοτάδι.

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ

Παντελὴ Πρεβελάκη : «'Ο θάνατος τοῦ Μένδικου». 'Αθήναι «Πυρὸς» 1939.

'Ο Μολμέντι γιά νά μᾶς δώσει τή «Βενετία στήν ιδιωτική της ζωή», χρειάστηκε τοὺς κλασσικούς τρεῖς πελώριους τόμους του. 'Ο Πρεβελάκης ἔκαμε τὸ ἴδιο γιά τὴ Φλωρεντία μέ λιγοστὲς σελίδες. 'Ο πρῶτος, σάν ἱστορικός, περιορίστηκε νά μᾶς ἀραδιάσει ξερὰ τὰ χρονικά· ὁ δεύτερος, σάν ποιητής, ἀφοῦ πρῶτα ἔζησεν ὁ ἴδιος τή ζωή τοῦ Μεσαίωνα και τῆς 'Αναγέννησης, μέσα στήν ἴδια τήν 'Αθήνα τῆς 'Ιταλίας, μᾶς ζωντάνεψε μιὰ ἀπὸ τίς λαμπρότερες ἐποχές της, τήν ἐποχή τῶν Μεδίκων.

Πολλοί και ἄξιοι κριτικοί εἶδαν στό «Θάνατο τοῦ Μένδικου» ἕναν ἀπὸ τοὺς χίλιους θρύλους, πού πλημμυρίζουν τήν ἀτμόσφαιρα τῆς Φλωρεντίας, και παῖνεψαν τὸ ὕφος, τήν καλαισθησία και τή λυρική διάθεση τοῦ συγγραφέα. Τὸ ἴδιο πάθαμε στήν ἀρχή κ' ἐμεῖς, γιατί μᾶς συνεπῆρε ὁ πολύχυμος λυρισμός του, ἕνας αἰσθητικός λυρισμός πού πηγάζει ἀπὸ τήν πλούσια κρήνη τοῦ ποιητῆ, ἀπὸ μιὰ καλλιτεχνικὴν εὐαισθησία πρωτάκουστη στήν 'Ελλάδα ἀπὸ μιὰ καλλιεργημένη σοφία, τόσο ἀπαραίτητη στό θέμα πού καταπιάστηκε. "Ετσι, μαέστρος στή γλώσσα και τεχνίτης φίνος, μᾶς παράσχε, σάν τὰ παιδιά, αἰχμάλωτους μέ τὸ μῦθο του.

Μά δέν πρόκειται περὶ μύθου. Πρόκειται γιά τήν ἴδια τή ζωή τῆς 'Αναγέννησης. 'Απόδειξε κι αὐτὸ πὼς ὁ «Θάνατος τοῦ Μένδικου» εἶν' ἕνα ἔργο μεγάλης πνοῆς, ἕνα καλλιτέχνημα, σάν ἐκεῖνα πού μᾶς αἰχμαλωτίζουν και δὲ μᾶς ἀφίνουν καιρὸ ν' ἀντιληφθοῦμε τὰ διάφορα «φραγμένα», πούναι ἀκριβῶς ή βάση κάθε ἀριστουργήματος.

Δέν ξέρω πὼς, μοῦρχεται στό νοῦ τούτη τή στιγμή ἕνα ἀνέκδοτο. Σάν ἔγραφε ὁ Φώσκολος τίς «Χάριτες», στή βίλλα τοῦ Μπελλοσγουάρντο, κατέβαινε στήν περίφημη «Γαλλερία» τῆς Φλωρεντίας και θαύμαζε γιά ὥρες τήν «'Αφροδίτη τῶν Μεδίκων», ὥσπου τήν ἐρωτεύθηκε. Τὸ ἴδιο πάθαμε μέ τὸ «Θάνατο τοῦ Μένδικου».

Μέ τὸ «Χρονικὸ μιᾶς Πολιτείας» ὁ συγγραφέας του μᾶς πέρασε ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες γιά νά μᾶς δείξει τήν πατριδα του. Καί μᾶς σάστισε τότε μέ τήν πρωτοτυπία του. Τώρα μᾶς φέρνει φτερωτοὺς σέ μιὰ μεγάλην ἐποχή, γιά νά μᾶς γνωρίσει μιὰ δοξασμένη πολιτεία, τήν ἴδια τή ζωή τῆς 'Αναγέννησης, μέ τὸν πλοῦτο της και τίς ἀγωνίες της, μέ τοὺς ἀρχόντους και τὸ κυνήγημα τῆς δόξας και τοῦ ἔρωτα, τίς μεγάλες πράξεις, τοὺς ἡρωϊσμούς και τίς ἔχτρες τους· τήν ψυχολογία τοῦ πλήθους και τήν ψυχολογία τῆς ἀρχοντίας. Μᾶς δίνει κάτι περισσότερο ἀκόμα. Μᾶς κάνει ν' ἀκοῦμε τή φωνή τῆς ἀντίρρησης, πού ξέρει τί γυρεύει και τί ποθεῖ· τίς σαρκικές κραυγές και τή χαρὰ τῆς ἱκανοποίησης τῶν αἰσθήσεων και τῆς κατάκτησης. Κι ὅλα μ' ἕνα τέτοιο ρεα-

Δὲ μιλῶ γιὰ τὴ μεθυστικὴ γλῶσσα καὶ τὸ ἀρχοντικὸ ὕφος τοῦ σ. Εἶναι θεῖα δῶρα πού-τ' ἀναγνωρίζουν ὅλοι—τὰ κατέχει ἀφθονά ὁ κ. Πρεβελάκης.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

NEA BIBLIA

— *Τάκη Δόξα* : «Ἡ ἐσωτερικὴ τέχνη» αἰσθητικὰ δοκίμια. — «Ἐρευνα» Ἀλεξανδρείας (Ἰανουάριος).

— *Κ. Μ. Καραμάνου* : « Ἐμπρὸς γὰρ μιὰ Ἑλλάδα νέα ». Ἀθήναι 1940.

Louis Roussel.—'Αθήνα 1940, δρχ. 30.

—Δημ. Π. Πασχάλη: «Κυκλαδική βιβλιολογία», ἥτοι κατάλογος τοῦ ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος μέχρι σήμερον περὶ τῶν Κυκλάδων νήσων γεωγραφηθέντων καὶ ἱστορηθέντων. Τεῦχος Β': Μῆλος—Κίμωλος.—Τεῦχ. Γ': Σίκινος—Σέριφος». Ἀθῆναι 1940.

— *Ἐτήσιον Δελτίον* «Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων Αἰγύπτου». Ἔτος 1939. (Ἀλεξάνδρεια).

— *Jean Savant* : « Les îles Ioniennes au temps de Napoleon. Pirates et corsaires septinsulaires ». Athènes 1940.

—*Jean Savant* : « Soldats Grecs de la Révolution et de l'Empire et héros de l'Indépendance » (Extrait des « Balkans »). Athènes, Flammarion, 1940.

—Δημ. Κ. Σμισιλιάνου : «Ἡ Μακρινίτσα καὶ τὸ Πήλιον. Ἱστορία, μνημεῖα, Ἐπιγραφαί». Ἀθῆναι 1939.

—*A. I. Ζώντου*: «Ὁ Ἅγιος τῆς Ζακύνθου».—*Αθῆναι* 1940, *δραχ.* 30.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

—Εἰς τὴν «Ζακυνθινὴν Φωνήν» (18 Μαΐου) : «Ὁ Δελβινιώτης ταξιδεύ-
οντας στὴ νεοσύστατην Ἑλλάδα» τῆς κ. Ἑπτανησίας. — 25 Ἀπριλίου : «Το-
πικὴν καὶ Ζακύνθου» τοῦ κ. Ι. Θωμοπούλου.

— Εἰς τὴν «Καθημερινήν» (Ζακύνθου) ἀναδημοσιεύεται ἡ βιογραφία τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὸν Τζένκινς. -- 20 Μαρτ. «Ἡ δρᾶσις τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Ζακυνθίων».

—Εἰς τὸ Messenger d'Athènes (25 Ἀπριλ.): «La Communauté greque de Trieste» τοῦ Κ. Καιροφύλα.

—Εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν» (ἐλληνο-ιταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας) τοῦ κ. Γ. Ζώρα καὶ «Διον. τεύχ. Φεβρουαρίου: «Θωμαζαῖος καὶ Φαριέλ» τοῦ κ. Γ. Ζώρα καὶ «Διον. Σολωμὸς» τοῦ κ. Ρ. Τσιοῦτι. Εἰς τὸ τεύχ. Μαρτίου : «Σονέττα Πετράρχη» τοῦ μεταφραστοῦ κ. Εἰρήνης Δεντρινού, «Ὁ ποιητικὸς κόσμος τοῦ Κάλβου» τοῦ κ. Ποντάνι, «Στέφανος Μαρτζώκης» τοῦ κ. Φ. ντε Σιμόνε Μπροῦβερ.—Μάιος: «Ἡ Ἑλληνικὴ μάννα τοῦ Σολωμοῦ» τοῦ κ. Φ. Μιχαλοπούλου, «Μιά φιλόλογική οἰκογένεια. Οἱ Μαρτζώκηδες» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, «Ἱταλικά πηγὰ γαί τοῦ Κάλβου» τοῦ κ. Ν. Β. Τωμαδάκη.—Ἰούνιος : «Ένας Έλλην παρὰ τῷ Γαριβάλδη» τοῦ κ. Ἀγγ. Μεταξά, «Όταν έδόλοφονείτο ό Καποδίστριας—ένα λαϊκόν ποίημα» τῆς κ. Ἑπανησίας καὶ «Venezia e la Poesia neogrecsa» τοῦ καθηγ. κ. Μερκάτη.

(18 Μαΐου) δημοσιεύονται ἐντυπώσεις τοῦ κ.

τοῦ καθηγ. κ. Μερκάτη.
—Εἰς τὰ «Παρασκήνια» (15 Μαΐου) δημοσιεύονται ἐντυπώσεις τοῦ κ. Συναδινοῦ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς Κερκύρας, ὅπου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐξαίρει τὴν προσωπικότητα καὶ δραστηριότητα τοῦ κ. Κ. Σολδάτου, ἀσχολούμενος εὐρύτατα καὶ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ κ. Κώστα Δαφνῆ, «ἐνὸς πολεμιστῆς δημοσιογράφου ποὺ ἔμεινε στὸν τόπο του σ' ἐποχὴ ποὺ ὅλοι οἱ ἐπαρχιώτες, ποὺ κλείνουνε κάποια πνοὴ δημοθυγίας μέσα τους, φιλοδοξοῦνε νὰ δώσουνε ποὺ κλείνουνε κάποια πνοὴ δημοθυγίας μέσα τους, φιλοδοξοῦνε νὰ δώσουνε τὴ μάχη τους στὴν Ἀθήνα. Ὁ Κ. Δαφνῆς δὲν εἶναι—ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Συναδινὸς—ἐνὰ ἀνακρινιστικὸ, προοδευτικὸ καὶ ἐκπολιτιστικὸ στοιχεῖο μονάχα γιὰ τὴν Κέρκυρα, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρη». — Γιὰ τὴν κ. Ἀδέλα Μέρλιν ὁ κ. Συναδινὸς βρῖσκει πὼς «κατέχει τὴ δύναμη τῆς περιγραφῆς, τῆς ψυχολογίας, τῆς πλοκῆς τοῦ μύθου, τῆς πρωτοτυπίας, τῆς παρατήρησης, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ λογοτεχνικοῦ ἔργου, τοῦ θάρρους καὶ τῆς περιφρόνησης πρὸς τὶς καθιερωμένες καταστάσεις», καὶ πὼς τὸ «μόνο της ἐλάττωμα εἶναι τὸ ὅχι πλούσιο λεξιλόγιό της». Ὅσο γιὰ τὴ Μαρία Ἀσιώτη, ὁ κ. Συναδινὸς φρονεῖ «πὼς θὰ πάρει εὐθὺς ἀμέσως μιὰ ξεχωριστὴ θέση ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ποὺ καλλιεργοῦν τὸ εἶδος τοῦ διηγήματος καὶ τοῦ μυθιστορήματος καὶ κατέχει πολὺ καλὰ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα». — Ἐν τῇ «Παρασκήνῳ» ὁ κ. Κ. Δαφνῆς, εἰς σημείωμά

Εἰς τὸ ἴδιο φύλλο τῶν «Παρασκηνίων» ὁ κ. Κ. Δαφνής, εἰς σημειώμα
του ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Ἑλληνίδες ποὺ γράφουν—Μαρία Ἀσπιώτη, τὰ νιάτα
ποὺ δημιουργοῦν», ὁμιλεῖ ἐκτενῶς διὰ τὰς δυνατότητας τῆς ἐν λόγῳ Κερκυ-
ραίας συγγραφέως. «Ἀνῆκει—λέγει—στὴν κατηγορίαν τῶν πνευματικῶν ἀν-
θρώπων ποὺ γράφουν ἀπὸ πραγματικῆς ψυχικῆς ἀνάγκης. Γι' αὐτὸ στὰ ἔργα
τῆς, μαζὶ μὲ τὸ αἶσθημα, συνυπάρχει καὶ ὁ στοχασμός. Τῇ φαντασίᾳ τῆς δὲν

τὴν ἀφήνει νὰ ταξιδεύῃ ἀχαλίνωτα. Ὀλόκληρο τὸ ἔργο της τὸ διαπνέει ἡ ἀλήθεια ποὺ ἀναβρῦζει ἀπὸ τὶς πηγὲς μιᾶς πλούσιας ψυχικῆς ζωῆς καὶ ζυμώνεται μὲ τὴν παρατήρηση καὶ τὴ μελέτη. Χάρη καὶ διαύγεια χαρακτηρίζουν τὴν ἔκφραση, ποὺ τὴν πληρέστερη ἀπόδοσὶ της τὴν ὑποβοηθεῖ μιὰ γλῶσσα ἀπλὴ καὶ ἄβιαστη».

—Εἰς τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα» (2 Μαρτίου), ἐντυπώσεις τοῦ κ. Γ. Χονδρογιάννη ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον.

—Εἰς τὴν «Ν. Ἑστία» (1 Ἰαν.) : «Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Λασκαράτου μὲ τὸν Δανὸν φιλόλογον Πίο» τοῦ κ. Σωκρ. Κουγέα, «Κωνστ. Κυριακὸς—Ἀριστίας καὶ Ἀνδρέας Κάλβος» τοῦ κ. Ν. Βέη. «Τὰ Κάλαντα» (Ζακύνθου) τῆς κ. Αὔρας Θεοδωροπούλου καὶ εὐμενεῖς κρίσεις τοῦ κ. Π. Λεκατσᾶ διὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σιγούρου τῶν «Χαρακτήρων» τοῦ Θεοφράστου.—Εἰς τὸ τεῦχος 15 Φεβρ. : «Οἱ πρῶτες νεοελληνικὲς ἀνθολογίαι» τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη.—15 Μαρτίου : «Ἡ καταγωγὴ τῶν στίχων τοῦ Σολωμοῦ» τοῦ κ. Ν. Βέη, «Κάλβος καὶ Φώσκολος—ὁ χωρισμὸς καὶ τὰ αἷτια» τοῦ κ. Γ. Ζώρα καὶ Βιβλιοκρισία τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη τῆς «Ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας» τοῦ Δημ. Γκίνη καὶ Βαλ. Μέξη.—Ἐξαιρετικῶς ἐπίσης ἐνδιαφέρον τὸ ὅπου ἐξετάζεται τὸ ἔργον τοῦ ὡς ἀκαδημαϊκοῦ, καλλιτέχνου, ποιητοῦ, δημοσιογράφου κλπ.—Εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Ἀπριλίου : «Δ. Σολωμοῦ ἡ «Σκεπασμένη μορφή», μετάφρασις καὶ σημειώσεις Ν. Τωμαδάκη.—Στις 15 Μαΐου κιν. Στὸ ἐπόμενο φύλλο ὁ κ. Φ. Μιχαλόπουλος σ' ἐπιστολὴ του παραπονεῖται τοῦ Θεοτοκά (στὰ «Νεολλ. Γράμματα), σχετικῶς μὲ τὸ πρωτότυπον καὶ τὴν πληρότητα τῆς ἐν λόγῳ βιογραφίας, ποὺ κατὰ τὸν κ. Μιχαλόπουλο δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ κατὰ 9)10 ἐλευθέρᾳ μετάφρασιν τοῦ ἰδικοῦ του ἔρχου (Διον. Κριτικὸ καὶ συνθετικὸ μέρος—ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Μιχαλόπουλος—τὸ παρέλαβε ἀπὸ τὴ μελέτη μας. Ὅπου σὲ δυὸ ἢ τρία σημεῖα ἐπεχείρησε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ μᾶς ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὸν τὸν Καιροφύλα, ἔπρεσε ἔξω καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἀπλὴ χρονολόγησιν τῶν γεγονότων !»

—Εἰς τὰς «Μούσας» (Ζακύνθου), Μάρτιος : «Ἡ καταγραφὴ εἰκόνων καὶ κειμηλίων τῶν ναῶν Ζακύνθου» τοῦ κ. Δημ. Κοριατοπούλου.

—Εἰς τὴν «Ἠχώ» (Ἀπρίλιος) : «Ἑρμηνεία ἀρχαίων τοπωνυμικῶν Κεφαλληνίας» τοῦ κ. Ἰ. Θωμοπούλου.

—Εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων» (1 Μαΐου) «Ὁ κόμης Γκίλφορδ εἰς Ἰθάκην. Πῶς ἡ Ἰθάκη θὰ ἀπέκτα Πανεπιστήμιον» τοῦ κ. Ἀ. Ραυτοπούλου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαιον Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δραχ. 1.205.000.000 —

Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκεμβρ. 1939) » 10.541.000.000.—

Διοικήτης

ΑΔΕΞ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (Πλατεία Μητροπόλεως)

Ἐν Καλλιθέᾳ, ἐν Νέᾳ Ἰωνίᾳ, ἐν Παγκρατίῳ

Ὑποκαταστήματα καὶ Πρακτορεῖα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα

Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Πάσης φύσεως Τραπεζικαὶ ἐργασίαι

ὑπὸ λίαν συμφέροντος ὁρους

Ο ΔΟΝΤΕΣ ΟΠΩΣ ΤΩΝ ΣΤΑΡ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Αι Στάρ και ωραίοι έπαγγελματίαι γνωρίζουν ότι συνήθως ή έπιτυχία των προέρχεται από την γοητεία του μειδιάματός των. Αύτην την ασύγκριτον λάμψιν την αποκτούν μεταχειριζόμεναι την ΚΟΛΥΝΟΣ.

Ακολουθήσατε τὸ παράδειγμα των για να έχετε υγιείς,

λευκούς, οδόντας και θαυδατικών μειδιάμα.

Μεταχειρίζεσθε την μοντέρνα έπιστημονικήν οδοντόκρεμαν ΚΟΛΥΝΟΣ, την συνιστούν χιλιάδες οδοντοιατροί λόγω της άντισταθμικής της ενεργείας, και αι Στάρ της Αμερικής, λόγω της λάμψεως που δίδει εις τους οδόντας.

Δοκιμάσατε την ΚΟΛΥΝΟΣ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:

**ΛΑΜΠΡΟΥΝΑΤΕ
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΣΑΣ ΜΕ
ΚΟΛΥΝΟΣ**

ΑΦΟΙ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΙ